

בעזהש"ת

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו

במשך ימי הקיץ

* * *

פרשת חקת - כי תצא

שנת תש"ע לפ"ק

יוצא לאור ע"י

מכון מעדני מלך וויען

גליון תר"ט - י"ח

להשיג אצל
מכון מעדני מלך וויען

185 Wilson St.
Brooklyn N.Y. 11211
718.388.1751.#117

דברי תורה

פרקי אבות פרישת חקת תשי"ע לפ"ק

הרקיקה, וזדאי תלך המחשבה ע"כ. וסיים עלה זמגן אברהם, ואינו נראה לי לעשות זה בתוך תפלת שמונה עשרה, דהוי הפסק וכו' ע"ש.

ובדויות דליכא מידי דלא רמיזי באורייתא, אמתנא זיה סימנא זמנה שאמר הכתוב (תהלים קמט-ו) רוממות אל-ל בגרונוס וחרב פיפיות זידם, והיינו כאשר עומדים בתפלה ואומרים רוממות אל-ל בגרונוס, וזא לפניהם מחשבות המזלזלים אותם, אז חרב פיפיות זידם, יש להם חרב נגד זה, להזכיר השלשה פיות. ועל זה נאמר (שם יט-טו) יהיו לראון אמרי פי, מה שאני מזכיר ג' פעמים פי, וזוה יהיה הגיון לצי לפניך, להנצל מהמחשבות זרות העולות בלבי.

ושמעתי לפרש זשם ספר שם משמעון, דשלשה פיות אלו באים לרמוז על מאמרם (אבות ג-א) הסתכל בשלשה דברים ואי אתה צא

במשנה (אבות ה-ו) עשרה דברים נצראו בערב שבת צין השמשות, ואלו הן, פי הארץ ופי הצאר ופי האתון וכו' ע"כ. ושלשה דברים הללו מסודרים בג' סדרי תורה על הסדר, פי הארץ צפרשת קרת, פי הצאר צפרשתנו, ופי האתון צפרשת בלק.

ובספר דברים נחמדים (לצעל בני ישכר) כתב וז"ל, שמעתי מכבוד מחותני הקדוש מהר"י [מזידיטשוב] זנוק"ל, שמה שיש בקבלת הקדמונים להעביר מחשבה זרה מן התפלה, לומר ג' פעמים פי פי פי, הוא על שלש פיות הללו, ואיני יודע כעת הטעם, אבל ציינתי למוזכרת עכ"ל. ומקורו בספר הגן (הוצא זמגן אברהם א"י ריש סימן זח), לבטל מחשבה רעה בשעת התפלה יאמר ג' פעמים פי פי פי, ואחר כך ירוק ג' פעמים, ולא ירוק לגמרי אך צדוך נחת, והלשון תהא צין שפתים בשעת

חסד לבניו אחריו, שהרי הקב"ה שילם החסד של אברהם צפרוטרוט לבניו במדבר, ובשביל סעודה אחד של חמאה וחלב, שילם זאת ה' ארבעים שנה לששים רצוא מצניו. ומה שעשה רק על ידי שליח, אם כי היה טרוד בשחיטת שלשה בקר, ואל הבקר רך אברהם, וביקש ממשמעאל בנו יקח נא מעט מים, נשתלם לבניו מדה כנגד מדה, רק על ידי שליח.

ועל זה אמרו חז"ל (שבת קנא). אמר ליה רבי חייא לדביתהו, כי אתא עניא אקדים ליה ריפתא, כי היכי דלקדמו לבניך. אמרה ליה מילט קא לייטת להו. אמר לה קרא כתיב (דברים טו-י) כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלקיך, ותנא דבי רבי ישמעאל גלגל הוא שחזור בעולם. רבי אלעזר הקפר אומר, לעולם יבקש אדם רחמים על מדה זו [שלא יבא לידי עניות, דדבר המזומן הוא לבוא], שאם הוא לא בא, בא בנו, ואם בנו לא בא, בא בן בנו וכו' ע"כ. ועל זה הזהיר התנא (אבות א-ה) יהי ציתך פתוח לרווחה ויהי עניים בני ציתך, היינו שכאשר אתה עושה חסד עם העניים, תחשוב כאלו אתה עושה זאת לבני ציתך, כי באותה מדה שאתה מתנהג עם העני, יתנהגו עם בניך אחריו.

לידי עצירה, דע מאין באת, ולאן אתה הולך, ולפני מי אתה עמיד ליתן דין וחשבון וכו'. ואיתא צירושלמי (סוטה ב-ג) אמר רבי לוי ושלשתן דרש מתוך תיבה אחת, וזכור את בוראיך צימי בחורותיך (קהלת יב-א), בארך, בורך, בוראך. בארך ממקום שבאת, בורך למקום שאתה הולך, בוראך לפני מי שאתה עמיד ליתן דין וחשבון ע"כ. ואלו הן השלשה פיות, פי הבאר מאין באת, פי הארץ ולאן אתה הולך, ופי האתון שהתווכח עם בלעם על מעשיו, רומז לפני מי אתה עמיד ליתן דין וחשבון, ושלשה פיות אלו מבטלים כח היצר המבלבל את האדם ע"כ.

וגראדה דאיתא בגמרא (בבא מציעא פו). אמר רב יהודה אמר רב, כל מה שעשה אברהם למלאכי השרת בעלמו, עשה הקב"ה לבניו בעלמו, וכל מה שעשה אברהם על ידי שליח, עשה הקב"ה לבניו על ידי שליח וכו'. בשכר חמאה וחלב (בראשית יח-ח) זכו למן, בשכר והוא עומד עליהם זכו לעמוד הענן, בשכר יקח נא מעט מים [על ידי שליח], זכו לבארה של מרים ע"כ.

ויש צוה מוסר השכל, שכאשר אדם עושה חסד עם חצירו, לא עושה זאת לאחרים, אלא עושה צוה

זמרהש"א, לכיון שחזרה זכות שניהם, כל שכן שלא היתה להסתלק כלל בזכותן. וכחז דנסתלק כדי להורות ולהגיד לישראל שזכותה היתה עד היום ע"ש. גם יש להבין, כיון דמתחלה לא היה די זכותו של פרנס אחד להשליש מתנות, והורכבו לכל מתנה זכותו של פרנס אחר, אם כן איך חזרה אחר כך הבאר זכות שניהם.

וגר'א דכל זמן שהיתה מרים חי עמהם צמדבר, לא הורכבו לזכות הדורות הקודמות, וזכותה לזדה זכו להבאר. אך כשנסתלקה מרים הרי נסתלקה זכותה, וזכות משה ואהרן ניצלו ישראל כבר לירידת המן וענני כבוד, ולא היה מים לעדה, מכל מקום זכות שניהם גרמו שיתעורר לישראל זכות אברהם שאמר יקח נא מעט מים, וזכותו 'חזרה' הבאר. ואם כן הבאר מתחלה היתה צארה של מרים, ושזב צמיחתה קיבלוה ישראל בזכותו של אברהם. ובאר זו חפרוה שרים וכרוה נדיבי עם, וכאשר נסתלקה מרים ונסתלק הבאר, אז חזרו בזכותו של אברהם. ולכן כאשר אמרו כעת השירה על חזרת הבאר, אמרו, צמתוקק 'צמשענותם' (כא-יח), שזו בזכות אברהם שאמר יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם 'והשענו' תחת

אמנם צגמרה (תענית ט.) אמרו, שלשה פרנסים טובים עמדו לישראל, אלו הן, משה ואהרן ומרים, ושלוש מתנות טובות ניתנו על ידם, ואלו הן, באר וענן ומן. באר זכות מרים, עמוד ענן זכות אהרן, מן זכות משה. מתה מרים נסתלק הבאר, שנאמר ותמת שם מרים (צמדבר כ-א), וכתיב צתריה ולא היה מים לעדה, וחזרה זכות שניהן. מת אהרן נסתלקו ענני כבוד, שנאמר וישמע הכעני מלך ערד (צמדבר לג-מ), מה שמועה שמע, שמע שמת אהרן ונסתלקו ענני כבוד, וכסבור ניתנה לו רשות להלחם צישראל, והיינו דכתיב ויראו כל העדה כי גוע אהרן (שם כ-ט), אמר רבי אבהו אל תקרי ויראו אלא וייראו וכו', חזרו שניהם זכות משה, מת משה נסתלקו כולן, שנאמר ואכחיד את שלשת הרועים צירח אחד (זכריה יא-ח), וכי צירח אחד מתו, והלא מרים מתה צניסן, ואהרן צאב, ומשה צאדר, אלא מלמד שנתצטלו שלש מתנות טובות שנתנו על ידן, ונסתלקו כולן צירח אחד ע"כ.

וכבר הקשה צמרהש"א שם, דשני מאמרים אלו סותרים עצמם, דכאן אמרו שהבאר היתה זכותה של מרים, וצגמרה צבא מניעה הני"ל אמרו שהיו זכותו של אברהם. עוד הקשה

של בית הכנסת הישן, לקח מורי ז"ל כוס אחד ומילא אותו מים מבין העמודים, והשקה אותי, ואמר לי, עכשיו תשיג בזאת החכמה, כי אלו המים ששתית היו מצארה של מרים, ומאז ואילך התחלתי להכנס בעומק החכמה הזאת ע"כ. ומקורו צפרי עץ חיים (שער הנהגת הלימוד פ"א), והובא גם בצני יששכר (אייר א-ו).

ואם כן כמו שנתעלו ישראל צמדצר באכילת לחם אצירים, לחם שמלאכי השרת אוכלים, כן זכו להשגת סודות התורה בשתיית מי צארה של מרים. וכאשר נתנו שירה על הצאר, לא רק על גשמיות המים לרוות צמאם נתנו הודאה, אלא גם על השגת עומק התורה וסודותיה שזכו עברה, על כן אמרו שירה אז על התורה.

ובזה נראה לצאר מה שאמר הכתוב, ויאלו אל מדבר שור, וילכו שלשת ימים צמדצר ולא מצאו מים, ויצאו מרתה וגו', ויורה ה' עץ וישלך אל המים וימתקו המים, שם שם לו חוק ומשפט ושם נסוהו (שמות טו-כז). ובגמרא (צבא קמא פג.) דורשי רשומות אמרו, אין מים אלא תורה שנאמר (ישעיה נה-ה) הוי כל צמא לכו למים, כיון שהלכו שלשה ימים צלא

העך, בזכותו של אותו זקן שילם ה' לבניו את הצאר. וזהו שאצרהם אמר יקח נח מעט מים על ידי שליח, הוצרכו כעת לדיצורו של משה ואהרן שיחנו מימיו.

ובאור החיים הק' כתב, אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי צאר ענו לה, צאר חפרוה שרים וגו' (כא-ז), דאפשר כי שירה זו על התורה אמרה, וזה גם כן לא נקרא חגר על הדור ההוא למה לא שוררו שירה חדשה, כשנתנה להם תורה מורשה, אשר לה נאווה תהלה, כי ודאי היא זאת שירת התורה שנקראת צאר מים וכו', לפי שהתורה נמשלה למים (תענית ז). ע"כ. ובאמת דרשו חז"ל (עירובין נד.) פסוקי שירה הללו על התורה, וממדצר מתנה וכו' ע"ש.

וגראה על פי מה שכתב בשם הגדולים להחיד"א (מערכת גדולים אות ח), שסיפר הרה"ק רבי חיים ויטאל ז"ל וז"ל, כשבאתי אל מורי הארז"ל ללמוד ממנו זאת החכמה, היא חכמת הקבלה, אז כל מה שלמד ממנו היה שוכח, ולא היה יכול להשיג שום דבר, והלך מורי ז"ל לטבריא והוליכני עמו, ושם היה ספינה קטנה, וכשהיינו מהלכים בספינה צחוך המים כנגד העמודים

טעמו טעם כל המאכלים (יומא עה.),
 כן בהבאר טעמו טעם כל המשקאות,
 הוא רמז גם על טעם התורה שזכו
 להשיג על ידה, שאמרו חז"ל (מעניית
 ז.) דנמשלו דברי תורה ליינ ולחלב,
 ומתוקה מדבש ונופת נופים (תהלים
 יט-לא).

תורה נלאו, עמדו נביאים שזיניהם
 ותקנו להם שיהו קורין בשבת,
 ומפסיקין באחד בשבת וקורין בשני,
 ומפסיקין בשלישי וברביעי וקורין
 בחמישי, ומפסיקין ערב שבת, כדי
 שלא ילינו בלא תורה שלשה ימים
 ע"כ.

ואיתא במדרש רבה (ויקרא כז-ד)
 מעשה במוכה שחין אחד
 שירד לטבול בטבריא, וארעת שעתא
 וטפת לבירא דמרים, ואסחי ואחסי
 ע"כ. וכן אמרו (שם במדבר יח-כז)
 מעשה בשיחין אחד סומא שירד במים
 לטבול, נודמנה לו בארה של מרים,
 וטבל ונתרפא ע"כ. ואיתא ברמ"א
 (או"ח רנ"י) ויש אומרים לדלות מים
 בכל מוצאי שבת, דבארה של מרים
 סובב כל מוצאי שבת על כל הבארות,
 ומי שפוגע בו וישתה ממנו, יתרפא
 מכל תחלואיו ע"כ. ומקורו מספר כל
 בו (סימן מא), מעשה באדם אחד
 שהיה מוכה שחין, והלכה אשתו
 במוצאי שבת לשאוב מים, ונתעכבה
 יותר מדאי, וגודמנה לה בארה של
 מרים, ומלאה כדה מאותו מים, כיון
 שבאת אלל בעלה כעס עליה, ומחוך
 כעסו, נפל כדה משכמה ותישבר הכד,
 ובכל מקום שניתזו, נרפא השחין ע"כ.
 הרי לנו דיט גם כח רפואה בבארה
 של מרים.

וייש לומר דהפשט והדרש עולים
 בקנה אחד, שהלכו שלשה ימים
 בלא תורה, ויבואו מרתה ולא יכלו
 לשחות מים ממנה כי מרים הם,
 היינו שגם אחר שנאלאו מים זו תורה,
 לא יכלו לרדת לסוף דעתה ולהשיגה
 כראוי, והיו הדברים מרים. אמנם ה'
 המשך להם במים הללו ששתו חכמה
 וזינה, כדרך הזוכים השותים מבארה
 של מרים, וימתקו המים. ואמר
 הכתוב, 'שם' באותה באר מים, שם
 לו חוק ומשפט, הניח והטמין ה' כח
 השגת חכמת התורה, ושם נסבה,
 נתעלו ישראל ברום המעלה.

ואיתא במכילתא (פ' יתרו) ויחד
 יתרו על כל הטובה וגו'
 (יח-ט), רבי אלעזר המודעי אומר,
 בטובת הבאר הכתוב מדבר, אמר לו
 הבאר הזה שנתן לנו המקום, אנו
 טועמים בו טעם יין חדש, טעם יין
 ישן, טעם חלב, טעם דבש וכו' ע"ש.
 ומחך מכוונתו הפשוטה, שכמו שבמין

לחתו מצי רבן [ממתינות לצעליהן ונותנות להם רשות ללכת וללמוד תורה בעיר אחרת] ע"כ. וכן אמרו (סוטה כא.) צפוטה אם יש לה זכות תולה. ופריך אלימא זכות דתורה, הא אינו מלווה ועושה. ומשני נהי דפקודי לא מפקדי, באגרא דמקריין בנייהו, ומתן בנייהו, ונטרן לגברייהו עד דאתי מצי רבן, מי לא מפלגי בהדייהו. הרי לנו כי גם לנשים יש זכות תורה, צמה שהם מסייעין לצעליהן וצניהן ללמוד תורה, ועל ידי זה חלק כחלק יאכלו.

ובציינו צשירת היס, ותען להם מרים, שירו לה' כי גאה גאה, קום ורוכבו רמה צים (שמות טו-כא). ופירש צצית יחק דצחיות שגשים אין להם זכות תורה צעצמס, רק צמה שמשיעים לצעליהם וצניהם, ואם כן יתכן דמסייע אין צו ממש, וליכא שכר על גרמא לחודיה. אמנס ממה שאנו רואים צמזרים שהטציע ה' לתוך היס גם הסוסים, ואם המזריים חטאו צהמה מה חטא, אלא על כרתך דכיון שהם סייעו להמזריים, עונשם שזה להמזריים. ואם כן מדה טובה מרובה, דצנטפל לעושי מצוה נותנין לו שכר כעושה מצוה (מכות ג.). וזה שאמרה מרים להנשים, שירו לה', גם אתם יכולים לומר שירה, הגם שאין לכם זכות תורה צעצמס, מכל מקום

והענין הוא, דאיתא צגמרא (עירובין נד.) חש צראשו יעסוק צתורה שנאמר (משלי א-ט) כי לוית חן הם לראשך, חש צגרונו יעסוק צתורה שנאמר וענקים לגרגרותיך, חש צמעיו יעסוק צתורה שנאמר רפאות תהי לשרך, חש צעצמותיו יעסוק צתורה שנאמר ושקוי לעצמותיך, חש צכל גופו יעסוק צתורה שנאמר ולכל צשרו מרפא ע"כ. הרי דכח הרפואה מונחת צהתורה הקדושה, וכיון שצצארה של מרים, שם שם לו חוק ומשפט, שיש צה השגת חכמת התורה, על כן גם כח הרפואה טמונה צה.

אמנם אכתי יש להצין, הלא אשה פטורה מתלמוד תורה, וכמו שנאמר (דברים יא-ט) ולמדתם אותם את צניכם, ולא את צנותיכם (קידושין כט:). ואם כן למה היתה הצאר שצה היתה מונחת כח השגת התורה, צזכותה של מרים, הלא מתאים יותר שזה תהיה צזכות משה רבן של ישראל. ונראה דזהו על דרך שאמרו (צרכות ז.) אמר ליה רצ לרצי חייל נשים צמאי וצייין. אמר ליה באקרויי צנייהו לצי כנישתא [מיוקת של צית רבן היו רגילין להיותן לומדין צפני רבן צצית הכנסת], וצאתנויי גצרייהו צי רבן [צית המדרש ששם שונים משנה ותלמוד], ומנטרן לגצרייהו עד

לך (איוב כג-כח), עמד והחזיר את אשתו, עמדו כולן והחזירו נשותיהן ע"כ. הרי לנו כי עמם לידת משה רבינו, וכמו כן קיום כל ישראל, היתה על ידי אותה נדיקת מרים.

ויש צוה גם מוסר השכל, אם כי ידעו מה יהא סופן של הילדים הללו, שנולדים הם מתחלה לגזירת מיתה, וגם אם יזכו להנצל ולהתגדל, יהיה סופן לעבודת הפרך בחומר ובלבנים, אף על פי כן העמידו בנים. כי אין תכלית הלידה רק החיים בעולם הזה, אלא הנולדים זוכים אחר כך לחיי נצחיים של עולם הבא, ועבור זה עצמו כדאי להצטא. וכמאמרם (סנהדרין קי): קטן מאימתי צא לעולם הבא, חד אמר משעה שנולד וכו', משעה שסיפר וכו', משעה שנימול וכו', ורבינא אמר משעה שזרע [משעה שנקלט הזרע במעי אשה, אפילו הפילה אמו וגמחה, יש לו חלק לעמיד] דכתיב (תהלים כג-לא) 'זרע' יעבדנו ע"ש. וזה חיוק גדול להאצות שנולדו להם נפלים, כי לעולם הבא ימלאו גם בנים אלו.

ועוד מצינו במרים איך עמדה לו למשה שיוכל להתגדל לנביא ה', שאמר הכתוב בלידתו, ולא יכלה עוד הנפיו וגו', ותשם בסוף על

אחם מסייעים להמורה, ושכרם שוה, והראיה כי סוס ורוכבו רמה צים, לא רק המצרי הרוכב נטבע צים, אלא גם הסוס שסייעו, ושפיר יש גם להנשים זכות תורה ע"כ.

והנה שורש המורה הוא משה רבינו, משה קבל תורה מסיני, ומי הוא הגרמא לחיותו של משה, הרי זה מרים אחותו, דאיתא בגמרא (סוטה יב). וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי (שמות ג-א), להיכן הלך, אמר רב יהודה בר זבינא שהלך בעצת בתו. תנא עמרם גדול הדור היה [והיו הכל נשמעין לדבריו], כיון שגזר פרעה הרשע כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו (שם א-ב), אמר לשוא אנו עמלין, עמד וגירש את אשתו. עמדו כולן וגירשו את נשותיהן. אמרה לו בתו, אבא קשה גזירתך יותר משל פרעה, שפרעה לא גזר אלא על הזכרים, ואתה גזרת על הזכרים ועל הנקיבות [שלא יולידו לא זכר ולא נקיבה]. פרעה לא גזר אלא בעולם הזה [שנולדים ומתים וחוזרים וחיים הן לעולם הבא], אתה גזרת בעולם הזה ובעולם הבא [שכיון שאינם נולדים אינן באין לעולם הבא]. פרעה הרשע ספק מתקיימת גזירתו ספק אינה מתקיימת, אתה נדיק צדאי שגזירתך מתקיימת, שנאמר ותגור אומר ויקם

חופרים ומעמיקים צלימודיה ומסתוריה. 'כרוה נדיצי העס', רצה לומר, הנדיצים והעשירים אשר כל עסק שלהם צמשא ומתן, המה יקנו את התורה צמחיר כספה, ומלת 'כרוה' כמו 'צקצרי אשר כריתי לי' (בראשית נ-ה), שהוא לשון קנין. וציאר ואמר כי אלו ואלו חלקם צמורה, אלו 'צמחוקק', שהם יחוקקו חקי התורה, ואלו 'צמשענותס', צמה שהמה תמכין דאורייתא ע"כ.

ובעיין זה כתב צמורת משה צפרשתנו, דהנה אס היו האומות העולם מקצלים גם כן את התורה, היו כל ישראל לומדי התורה, והאומות העולם מחזיקים אותם. רק על ידי שלא קיבלו אומות העולם, צריכין להיות מישראל שני כמות, ישכר וצולון. וזהו צאר חפרוה שרים, לשון ציוש, וחפרה הלצנה (ישעיה כד-כג), אותו הצאר שהשרים שלמעלה מאומות העולם הכלימות וחפרוה ולא רצו לקבלה, כרוה נדיצי העס, הם ישראל צת נדיב, 'צמחוקק' היינו לומדי תורה, 'ומשענותס' היינו המחזיקים צה ע"ש.

ולפי מה שנתצאר הכוונה, שכאשר ראו ישראל שהשגת התורה על ידי הצאר צאתה צזכותה של מרים

שפת היאור, ותתצב אחותו מרחוק לדעה מה יעשה לו (שמות ג-ג), לדעת מה יהיה צסוף נצואתה, שהתנצבה עתידה אמי שתלד צן שיושיע את ישראל (סוטה יג). וכאשר שלחה צת פרעה אמתה לקחת אותו, ותאמר אחותו אל צת פרעה, האלך וקראתי לך אשה מינקת מן העבריות (ג-ז). כי פה שעמיד לדבר עם השכינה לא יינק מהמצריות (סוטה יג). ואם כן מרים היא היא שגרמה שיוכל משה להתגדל צקדושה וצטהרה ולהיות ראוי לקבל התורה, על כן זכותה גדולה גם צמורה. וזה ראו כל ישראל צהצאר שצא צזכותה, שהיתה צה כח השגת עמקות סודות התורה.

ולזה מתאים מה שאמרו ישראל צשירתס, צאר חפרוה שרים כרוה נדיצי עם צמחוקק צמשענותס, שדרשוה חז"ל (עירובין נד). על התורה. ופירש צו הגר"א (דבר אליהו על איוב צליקוטיס), כי על התורה נאמר (קהלת ז-ז) כי צלל החכמה צלל הכסף, ונאמר (משלי ג-יח) עץ חיים היא למחזיקים צה, שגם אותו שאין צכוחו ללמוד צעצמו, ומחזיק ציד אחרים שיוכלו ללמוד תורה, גם כן שכרו אתו כמו הלומד צעצמו, כי 'צלל החכמה צלל הכסף'. וזהו 'צאר' היא התורה, 'חפרוה שרים', שרי התורה ולומדיה

שכל חיותו והאטריותו בעולם תלוייה בתפלתו, על כן יש סגולה כנגדו לומר שלשה פעמים פ"י, להזכירו על השלשה פיות שצרא ה' בצופו של הצריאה, כדי לעמוד לטובתם של ישראל לעתיד, וממנה ילמד כי גם עליו יש השגחה פרטית, ויתעצם יותר בתפלתו, ויקבל ה' שועמו.

ובהיות שאלו נכנסים כעת לימי הקיץ יש לעורר, כי דרך כלל הדרך ממעטת את עבודת ה', שמונית קציעת העתים לתורה ולתפלה, ומתרשל על הדרך דקדוקי מאכלי כשרות שלא היה אוכל צביתו, ומה גם הפריאות השוררת בחולות, ואין יצר הרע שולט אלא צמה שענינו רואות (סוטה טז). אצל לעומת זה, מי שנכנס לימים אלו בהכנה מתחלה, יוכל לרומם הימים הללו לימי עליה מופלגת, הלא יש בהם ימים של מנוחה והרחצת הדעת, והצנים והצנות אינם צבית, ויש לו מקום להשלים עצמו בתורה, ויש לקבל על עצמו לימוד מסויים במסכת או בהלכה או במשניות, ללמוד אותה בכל עת פנוי. וכמו כן בתפלה, לא צריך לרוץ למלאכתו, ויש לו זמן מוכשר לבקש רחמים ותחנונים ולהאריך בשבחם של מקום במנוחת הנפש, ולדבק עצמו אז באהבת צוראו, ומכל שכן בשבחות

שפטורה מתורה, על כרחק שזהו מכת גודל זכותה של החוקת התורה, שהעמידה את משה רבינו נותן התורה. ובאגרא דמקריין צנייהו, שצנה היתה חור (רש"י שמות כד-יד), שמסר נפשו בעשיית העגל (רש"י שם לז-ה), ונטרן לגבירייהו עד דאתו מצי רבנן, הוא בעלה כלב צן יפונה (רש"י שם). הרי שמהבאר גופא רואים גודל הזכות של החוקת התורה שצאתה בזכות מרים, ולכן אמרו בשירתם, צאר חפרוה שרים, היינו שרי התורה, כרוה נדיצי עם, היינו המחזיקי תורה.

ובזה נבוא אל המכוון, לבאר על דרך המוסר, כי משלשה פיות אלו, יש ללמוד לקח בההשגחה הפרטית שיש מה' על הנצראים, שאחר שהשלים הצריאה, צרא עוד פיות אלו לטובתן של ישראל בהדורות העתידים לבוא, וצרא פי הארץ לעמוד לימינו של משה רועה ישראל במחלוקת קרח ועדתו, ושוב פי הצאר לטובתן של ישראל ארבעים שנה במדבר, ושוב פי האחון לזולל צבלעם כאשר צא לקלל את ישראל, הרי לנו מזה שהקצ"ה נופה ומציט עד סוף כל הדורות, ועומד להם לישראל בכל עת נר. ולכן כאשר צא לאדם מחשבה זרה בתפלתו, שזהו על ידי שאינו מתעצם בצוונות התפלה, ולא מרגיש

שמכין צידה גשמי להדרך, כן יש להכין גם צידה לנשמתו.

ואמרו חז"ל (עירובין נד.) חש בראשו יעסוק בתורה, ופירש הרה"ק הבית ישראל מגור ז"ל, כשאדם חש בראשו, ממששצות זרות הצאים מכה הטומאה, אז עלתו יעסוק בתורה, כי על ידי התורה יכניע ויבטל המחשבות הללו (בית ישראל פ' וינא חשיט). וכן אמרו חז"ל (קידושין ג.) בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין, ואם אחס עוסקים בתורה אין אחס נמסרים צידו ע"כ. וכמו שכתב הרמב"ם בלשון קדשו (ה' איסורי ביאה כג-כד), יפנה עלמנו ומחשבתו לדברי תורה, וירחיב דעתו בחכמה, שאין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה וכו' ע"כ. — ונזכה לעבוד את ה' מתוך שמחה והרחצת הדעת, עדי נזכה לראות בשמחתן של ישראל במהרה דידן צביאת בן דוד צ"א.

קודש. ויש להתרגל ללמוד צימים אלו בצפר מוסר, ולהצונן בחובתו בעולמו על מה הוא מתגורר פה בעולם. ולהסתכל בצפרין של תולדות צדיקים וחכמי ישראל, שיש מוצחר גדול מהם, ללמוד ממעשיהם הטובים ומדותיהם הנחמדות, שמשאירים רושם עז על הקורא בהם.

ויסופר על הגאון רבי ישראל מסלאנט ז"ל, שהיה מגדולי בעלי המוסר, שאחד שאל אותו, שאין לו רק חמש מינוט שיוכל לקצוע ללמוד, מה ילמוד באותו זמן. והשיב לו שילמוד בצפר מוסר. ושאל אותו וכי זה נחוץ יותר מלימוד משניות וגמרא. והשיב לו, אם תלמוד ספר מוסר, אז יתודע לך שיש לך הרבה יותר זמן ללמוד מהחמש מינוטין הללו. — ומה גם כעת שיש טעיפס על כל מקצועי התורה, יש להכין לעלמו מהם צמה שלבו חפץ. וכמו

בסעודה שלישית פרשת חקת תשי"ע לפ"ק

בקעמפ מתיבתא נחלת יעקב וויען - לאק שעלדריק

המושלים ציזרס [צדיקים], צואו ונחשוב חשבוננו של עולם, הפסד מנזיה [שמטבטל מריוח צבזיל שעוסק במנזיה,

ע"ל כן יאמרו המושלים צואו חשבונן, תצנה ותכונן עיר סיוחן (כא-כו). בגמרא (צבא צמרא עמ:) המושלים אלו

להרויח צלותן שעות, והוא הפסידו גם זאת. וכמו כן האדם נשלח לעולם הזה לתפקיד המיוחד לו, להרבות צמנות ומעשים טובים, וכל יומא ויומא עבדיתה עבד, ואם מבזבז הזמן וחוטא בהם, אז חוץ שעל העבירה יתן דין לשלם היזקו, יתן עוד חשבון על כל הזמנים היקרים הללו, שהיה יכול להרויח בהם מנצות ומעשים טובים, והפסידם.

והנה כאשר האדם חוטא ועושה תשובה, אם כי נמחל לו החטא, ולא יטרוך ליתן 'דין' על העבירה, אבל יש עוד חוב של ה'חשבון', שצשעה זו היה יכול לעשות מנצות ולא עשה, וציטל הזמן בהבל וריק. אמנם יש עצה לזה, צעשותו תשובה מאהבה, שאמרו חז"ל (יומא פו.) שזדונות נעשו לו כזכות, ואם כן ליכא ציטול זמן, כי צשעה שעשה העבירה נחשב לו כאלו קיים מנצות.

ובהקדמה לשו"ת צית אפרים (א"ח) כתב לבאר צוה הפיוט (ליום א' דסוכות) אימתי בחיל כיפור, צעותה בחשבון הספור, גלתי כהולדק פור וכו', זכיס כינאו מהללים וכו', והיינו כי סוכות הוא זמן של תשובה מאהבה, כי זכירת הנסים מימי קדם, וחוסה צלילא דמהימנותא,

או נותן נדקה ומחסר ממונו] כנגד שכרה [המרובה לעמיד], ושכר עבירה [שלא להשתכר בעבירה עכשיו] כנגד הפסדה [שיפסיד יותר לעמיד], אם אהה עושה כן תצנה ותכוון, תצנה צעולם הזה ותכוון לעולם הבא וכו' ע"ש.

וגראה דאיתא צמשנה (אבות ג-א) הסתכל בשלשה דברים ואי אהה צא לידי עבירה, דע מאין צאת, ולאן אהה הולך, ולפני מי אהה עמיד ליתן דין וחשבון וכו' ע"כ. ויש להבין כפל הלשון 'דין וחשבון'. וכתב צשנות אליהו להגר"א (לקוטים סוף משניות זרעים), כי 'דין' היינו שדין אותו על שעבר העבירה, 'וחשבון' הוא צשעה שעשה העבירה היה יכול לעשות מנצות או ללמוד, וזה 'חשבון' שמחשבים העתים והרגעים שהיו לריק, ומענישין אותו על זה מלבד מה שעונשין על העבירה גופא שעשה ע"כ.

וביאורו על דרך משל, לאדם שמינה פועל לעמוד צחנותו ציוס השוק ולמכור סחורתו, והפועל הלך וסגר החנות, ועוד גם זאת ששיצר חלק מהכלים שהיו צהחנות. וכאשר צאו הצעלים תצעו ממנו, לא רק שישלם ההיזק של הפסד הכלים ששיצר, אלא גם מה שהיה יכול

וכל העולם לא די לשלם שכר מלוא אחת שהוא צלי גבול, על כן השכר הוא לעולם הבא. והנה על העצירה העונש הוא צגבול, ואם מהעצירה נעשה מלוא צתשובה מאהבה, לא תוכל להיות יותר מהעצירה שהיתה מקודם, דדיו לצא מן הדין להיות כנידון, וממילא גם השכר שנתהוה ממנה יש לה גבול, ושפיר יתכן להיות שכר על זה גם בעולם הזה ע"ש. ואם כן צתשובה מאהבה תצנה גם בעולם הזה.

ואזכור צואו ונחשוב 'חשבוננו של עולם', על פי מה שפירש צדגל מחנה אפרים הכחוצ (תהלים פז-ו) ה' יספור צכתוצ עמים, כי צמספרם של אומות העולם יש מספר של אפס, אצל אס מסמיכים לזה מספר א', אז נעשה מזה מספר עשרה ומאה וכו', לפי ריבוי האפסים. וכמו כן כאשר האדם עושה צשובה מאהבה, ומצרך את האלופו של עולם לכל הדצרים הרקים והפגמים שהמה אפסים, מתעלים כל המעשים לזכות ע"כ. וזהו צואו ונחשוב חשבוננו של עולם, איך הוא מספר החשבון שאומות העולם מחשבים, שצבאלצרך מספר א' לאפס, גם האפס מתעלה, כן צתשובה מאהבה מתעלים כל המעשים.

מעורר האדם לאהצת ה'. וציוס הכיפורים היתה הצשובה מחמת אימת הדין, אימתי צחיל כיפור, ולכן עדיין צעותה 'צחשבון' הספור, שעדיין לא נפטרתי מהחשבון, אך גלתי כהולדק וכו', שעל ידי עשיית המצות אחר כך מאהבה שנעשו זכיות, נפטרתי מהחשבון ע"כ. ושמעתי לפרש צזה, ולקחתם לכם ציוס הראשון (ויקרא כג-מ), וצמדרש (מנחומא כצ) ראשון ל'חשבון' עונות ע"כ. היינו שציוס הכיפורים היה תיקון לה'דין' על ידי צשובה מיראה, וצסוכות יש תיקון להעונות התלויות צ'חשבון', על ידי צשובה מאהבה.

ולבן המושלים צינרס אומרים, שלא די צמה שעושין צשובה מיראה, אלא 'צואו חשבון', יש לתקן גם החשבון, וזהו על ידי עשיית צשובה מאהבה, שמהפכין גם הזמן לזכות, ומעלה כל הימים שעצרו לזכות. וצזה תצנה בעולם הזה ותכונן לעולם הבא, דאס כי שכר מלוא צהאי עלמא ליכא (קידושין ט:), מכל מקום על העצירות שנתהפכו לזכות יש שכר מלוא גם צהאי עלמא, וכמו שכתב צהגדה חדש האציצ (צפסקא פסח שהיו אצומינו אוכלים) צשם הקול אריה זל"ל, על פי מה שכתב צספר העקרים דשכר מלוא הוא צלי גבול, והעולם הזה מוגבל,

מזרף עמו את האלופו של עולם, ונשאר רק ההבל, אבל המכוין בכל דבר גשמי לשם שמים, הרי זה מתעלה, ואינו הבל.

והמבחרן לזה אם עניני הגשמיים שלו הם לשם שמים, הוא כאשר משתדל בכל דבר שיהיה רק על פי דרכי התורה, וצורת מכל נדנוד חטא הכרוכה בזה, זהו לסימן שעושהו לשם שמים, אבל אם הליכתו והתנהגותו בזה הוא שלא על פי דרכי התורה, אז יש דין וחשבון יחד, דין על החטא וחשבון על העת היקר שמזבזב בזה לריק. — כן יתן ה' שזכה לקיץ צריא הן בגשמיות והן ברוחניות, לשמור ולעשות את כל דברי התורה הזאת, עדי יחונן ה' את עמו לפליטה לטובה, צדיאת בן דוד צמהרה דידן.

גם יש בזה רמז לימי הקיץ הממששים וצאים, זמנים שהאדם נוטל למנוחת וצריאות גופו, כאשר מכוין בזה לשם שמים, שיוכל אחר כך בכוחות רעננים לעבוד את ה' ביתר שאת, ומקיים בכל דרכיך דעוהו (משלי ג-ו), אז מעלה כל עניני הגשמיים לה', ונחשב כעובד את צוראו תמיד (ש"ע אר"ח סימן רלא). וגם על זה נאמר ה' יספור זכותו עמים, כי כל עניני גשמיים צאמת הם הבל ואפס, וכאשר משים אללם זכוונתו את אלופו של עולם, הם מתעלים יותר מעבודת המלאכים ברוחניות. ועל זה אמר שלמה זכמתו, הבל הצלים אמר קהלת וכו', הכל הבל (קהלת א-א), צמת שכל עניני העולם הזה הם הבל הצלים, וכמו שפירט זאת שם זמאמרו, אבל זה הוא רק אם 'הכל הבל', כאשר נשאר הכל אפס, שאינו

בסעודה שלישית פרישת בלק תשייע לפ"ק

בקעמפ מתיבתא נחלת יעקב וויען - לאק שעלדריק

ציאור הכוונה בזה, הלא סיים כי עלום הוא ממני, ומה נפקא מינה אם כסה את עין הארץ. ונראה הכוונה דאיתא זגמרא (צבא מניעא קז:) רב סליק לבי קברי, עבד מה דעבד [יודע

הנה עם יצא ממזרים, הנה כסה את עין הארץ, והוא יושב ממלי, ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה וגו' (כז-ה). וזתרגום פירש הא חפא ית עין שמשא דארעא. וזריך

וזהו שאמר בלק, הנה עם ירא
ממלכים הנה כסה את עין
הארץ, הנה מכסים עיניהם מלראות
ולשוטט בעניי הארציים, והמה
מקיימים לא תתורו אחרי עיניכם, ואם
כן לא שולט בהם עין רעה, על כן
לכה נא 'ארה' לי את העם הזה, כי
בעין רעה לצד לא תוכל להזיקם.

ואמר לו עוד, הא חפא ית עין
שמשא, רימו לו שהם יושבים
מכוסים תחת ענני הכבוד, שאין
השמש רואה אותם, ואי אפשר
לראותם. ואם כי נאמר להלן, ויעלהו
במות בעל וירא משם קצה העם
(כז-מא), כבר כתב באור החיים הק'
שם, שראה אותם על ידי כשפים,
שהם גילו המכוסה בענן ע"ש. אבל
בעצם היו ישראל מכוסים תמיד בענני
הכבוד. ומוה גם כן ראה על גדל
מעלתם שאין בהם חוטאים, שהרי
חקרי כח מחמת חטאם היה הענן
פולטן, וכמו שנאמר (דברים כה-יח)
ויונב כך כל הנחשלים אחריו (רש"י
שם). וכן מצאנו בפרשתנו, והוקע
אותם לה' נגד השמש (כה-ד), וברש"י
השמש מודיע את החוטאים, הענן
נקפל מכנגדו והחמה זורחת עליו
(תנחומא יט) ע"ש. ומעתה כיון
שיושבים תחת ענני הכבוד, הרי אין
בהם חטא, וממילא לא יחול עליהם

הוא ללחוש על הקצרות, ולהבין על
כל קצר וקצר, באיזה מיתה מת, אם
מת בזמנו אם בעין רעה], אמר ל"ט
בעין רעה ואחד בדרך ארץ ע"ש. ואם
כן בלעם שעינו רעה (אבות ה-יט),
יכול להמיתם ולהזיקם בעין רעה ואין
צורך לקלסם.

אמנם הכתוב אומר, והיה עקב
תשמעון את המשפטים האלה
וגו', והקיר ה' ממך כל חולי (דברים
ז-יג), ודרשו חז"ל (בבא מציעא שם)
אמר רב זו עין [דבר שכל החולאים
תלוין בו, וזו עין רעה] ע"ש. ואם כן
בשעה שישראל עומדים ברום המעלה
בקיום מצות ה', אז לא שולט עליהם
עין רעה, ואי אפשר לבלעם להזיקו
בראיית עינו.

וביאורו הוא, כי ריבוי העונות
מתחילין בהעין, וכמו
שנאמר לא תתורו אחרי לבבכם ואחרי
עיניכם (במדבר טו-לט), עין רואה והלב
חומד וכלי מעשה גומרים (רש"י שם),
ואין יצר הרע שולט אלא במה שעיניו
רואות (סוטה ת.). ואם כן מי ששומר
נפשו מהחטא, והוא זהיר מהעונות
שבה להאדם על ידי שדש בעקציו, הרי
על כרחק ששומר ועומד את עיניו
מראות ברע, על כן מודדין לו כמדתו,
שאין עין רע של אחרים שולט עליו.

ואומר שוב, אם כן אצרכם, ולכאורה פליאה הדבר לשנות דעמו מקצה אל הקצה, שאם אין ה' רוצה שיקללם אז יצרכם. ונראה דגם צוה היתה טמונה ערמונית, כי הנה ראה שזכותם של ישראל גדולה, שאין הוא יכול להשתלט עליהם, והרי ה' אמר לאצרהם, ואצרכה מצרכיך (בראשית יג-ג), וכתבו התוס' (חולין מט.) דאפילו נכריים המצרכים את ישראל מתצרכין, כדאיתא צירושלמי (ברכות ח-ט) ההוא נכרי דיהיב שלמא לרבי ישמעאל, אמר ליה, מלתך כבר אמורה, פי' איני צריך להחזיר לך שלום, שצרכתך כבר אמורה ואצרכה מצרכיך ע"כ. וכיון שעיקר כחו של בלעם הוא, אשר תאור יואר, אם כן יתוסף צצרכתו לישראל גם צרכה בכחו, שיוכל אחר כך להשתלט על ישראל ולקללם. ואמר לו ה' שאינם צריכים לצרכתך כי צרוך הוא, ולא מדוצשיך ולא מעוקציך, שהלא תכלית הצרכה שלך הוא רק כדי שתוכל אחר כך לעוקצם.

וידושי דברי רש"י אולי יש לומר עוד, שבלעם כאשר ראה שאין צרוך ה' שיקלל את ישראל, אמר לה', אם כן יצרך את מואב שיצליחו נגד ישראל, כי הלא כחו גדול גם צצרכה, את אשר תצרך מצורך. וצדרכי המלחמה יש שני דרכים, או שמחלישים

עין רעה, כי יש הצטחת המורה, והיה עקב תשמעון וגו' והסיר ה' ממך כל חולי, ולכן לכה נא ארה לי את העם.

ועל זה אמר לו חלקים, לא תלך עמהם, לא תאור את העם, כי צרוך הוא (כז-יג). וצרש"י לא תלך עמהם, אמר לו אם כן אקללם בצמקומי, אמר לו לא תאור את העם. אמר לו אם כן אצרכם. אמר לו אינם צריכים לצרכתך, כי צרוך הוא. משל אומרים לצרעה, לא מדוצשיך ולא מעוקציך (תנחומא ה) ע"כ. ונראה הכוונה צמה שאמר אקללם בצמקומי, דלכאורה מה נפקא מינה מאיזה מקום יקללם. אך מצואר צרמב"ן (כז-מא) דלכן העלוהו צמות בעל, וירא משם קצה העם, כדי שיתכוין אליו בקללתו ולא תפרד נפשו מהם, כי אלה מכחות הנפש להיות דצקה צעת הראיה, כידוע מענין החכמים (צבא קמא קיז.) דלו לי גבינאי דצעינא למחזייהו, דלו ליה, יהצ ציה עיניה ונח נפשיה וכו' ע"ש. הרי דהקללה צעת הראיה פועל ציתר שאת, ואם כן יתכן שה' מונע לא תלך עמהם, כדי שלא יקללם גם צראיה, אבל ממקומו שהוא קללה קלה אולי יכול לקללם, ועל זה אמר לו לא תאור את העם.

את כוחות של אותה אומה, או מגזירין הכוחות שעומדים כנגדם. ואם ה' לא רוצה להחליש את כח ישראל בקללתו, אז בצרכתו יגביר כחם של מואב, ואמר לו ה' כי ברוך הוא, שישראל צרוכים, באופן שלא שייך ברכה למואב שיהיו יותר מצורכים מישראל, ולא יעלה ויעיל להם גם צרכמו.

והנה כאשר הלך בלעם לקלל, ויחיצב מלאך ה' בדרך לשטן לו (כז-כט). ויש לומר דבא לרמוז כי לא יועיל כלום צדיבורו, כי יהפוך ה' את הקללה לברכה, שהרי בלעם ברבם בסופו ד' פעמים. בתחלה אמר, כ"י מראש נוריים אראנו (כג-ט), ושוב אמר ל"א הביט און ציעקב (כג-כא), ושוב אמר מ"ה טובו אהליך יעקב (כד-ה), ושוב אמר א"ראנו ולא עתה (כד-ז), ר"ת מלאך"ך, וזהו ויחיצב מלאך ה' בדרך לשטן לו, שינטרך לברכס בהצרכות הרמוזים בתיבת מלאך"ך.

ואמר לא הביט און ציעקב, ולא ראה עמל בישראל, ה' אלקיו עמו, ותרועת מלך בו, א-ל מוואיאס ממנרים וגו' (כג-כא). וברש"י לא הביט און ציעקב, כתרגומו, אסתכלית לית פלחי גולויין צדיבת יעקב וכו'. דבר אחר, אחרי פשוטו הוא נדרש

מדרש נאה, לא הביט הקצ"ה און ציעקב, שכשהן עוצרין על דבריו אינו מדקדק אחריהם להתבונן באומיות שלהן, וצעמלם שהם עוצרים על דמו וכו' (תנחומא יד) ע"כ. ונראה הכוונה במה שאמר, 'אחרי פשוטו הוא נדרש מדרש נאה', שלכאורה הוא יתור לשון, שלא מנינו כן בשאר מקום ברש"י. אך בודאי שעל כל דבר אלקים יציא במשפט, מכל מקום אהבתו העזה לישראל לא משתנה לעולם, כאילו אין בהם און ועמל. והוא מטעם, כי באמת ישראל צמהותם קדושים, כפשוטו של מקרא, שאין בהם פלחי גולויין וכו', ולכן גם אם מתהוה ירידה במצבם, לא הביט און ציעקב. ורק אחרי פשוטו של מקרא, שאין בדרך כלל בהם עוצרי עצירה, הוא נדרש גם מדרש נאה, שגם כשהם עוצרין על דבריו אינו מדקדק אחריהם.

ונראה שאמר כן בלעם ממה שראה אז צעיינו, כי בלק אמר לו, לך נא אחי אל מקום אחר אשר תראנו משם, אפס קצהו וכולו לא תראה (כג-ג). ובאור החיים הק' (כז-מא) דקדק, הלא הענינים היה מכסים על ישראל, ולא היו נראים לעין, ואיך יאמר הכתוב וירא משם קצה העם ע"ש. אמנם בתרגום יונתן

אדם, אני הוא לאחר שיחטא אדם ויעשה תשובה ע"ש. הרי שמדת ה' הוא, שידו פרוסה לקבל שבים. ועל זה אמר בלעם, לא הציט און ציעקב ולא ראה עמל בישראל, והוא מטעם כי הו"ה אלקיו עמו, אני הוא לאחר שיחטא ויעשה תשובה. ואמר שוב ותרועת מלך צו, כי דבר זה למדים אנו גם כן מקול השופר, שתוקעין תקיעה שצרים תרועה תקיעה, ומבואר בשל"ה הק', כי תקיעה הוא קול פשוט, מורה כי אלקים עשה את האדם ישר, והמה בקשו חשבונות רבים (קהלת ז-ט). ושוב צא קול השצרים, לרמוז על מעשיו שחטא ונתעקס ישרותו. ושוב צא התרועה ילולי יליל, הוא השצירת לצ ומשבתו על מעשיו, ואז הוא חוזר לקדמותו, ועל זה רומז התקיעה האחרונה, שנעשה שוב ישר ע"כ. ואם כן מתרועת המלך אנו רואים גדל האהבה והחיצה שיש לו גם להחוטאים, שפותח יד בתשובה לקבל פושעים וחטאים.

והואסף א-ל מוציאם ממצרים, הלא היו צמארים צמ"ט שערי טומאה, עד שלא יכלו להתמהמה (שמות יב-לט), שלא יפלו בשער הנו"ן, כמבואר בכתבי האר"ל, והיו עומדים שם צמ"ר י"ם, על הגבול של שער

(שם) כתב, שראה מחנה דן שפלגן הענן בשביל שהיה פסל מיכה עמהם ע"ש. ואם כן לא ראה רק העובדי עבירה, ואף על פי כן כשראה לקללם צראייתו, הפך ה' את דצרו לברכה, הרי שגם כאשר מכעיסין וממרים לפניו, אינו זו מתוכן, ולא הציט און ציעקב.

ובביאור הדברים יש לומר, דהא מבואר ברמב"ם (ה' תשובה ב-א) אפילו עבר כל ימיו, ועשה תשובה ציוס מיתתו ומת בתשובתו, כל עונותיו נמחלין, שנאמר (קהלת יב-ב) עד אשר לא תחשך השמש והאור והירח והכוכבים, ושצו העבים אחר הגשם, שהוא יום המיתה, מכלל שאם זכר צוראו ושצ קודם שימות, נסלח לו ע"כ. הרי שהאדם צעמוד והחזר כל ימיו, שהוא יכול לתקן בכל שעה ושעה מה שעיוות, ולא ידח ממנו נדח. ומה גם שכאשר זוכה עוד לתשובה מאהבה, הרי כל ימיו שעברו מתהפכין לזכיות (יומא פו.), ויוכל להעלות עוד כל ימיו, ולכן לא הציט און ציעקב, כי גם אחר החטא יכולים עוד לתקנו.

וזדהו ממדת הרחמים של ה', וכמו שדרשו חז"ל (ר"ה יז.) ה' ה' (שמות לד-ו), אני הוא קודם שיחטא

מה שזרשותו ויכולתו, שמשעבד כל איצרים שזרשותו לה, ונשארו לפניו איצרים שאי אפשר לו לשלוט עליהם, אז נותנים לו גם זאת צמתנה. ועל זה אמרו (מגילה ו'): יגעת ומנחת תאמין, שעל ידי היגיעה על מה שצידו ורשותו, זוכה אחר כך למנחה מציאה שלא יגע אחריה, ונותנים לו גם שאר האיצרים לשלוט עליהם. וזהו אצרים הוא אצרה"ם, על ידי שזכה מתחלה למלוך ולהשליט את ה' על הרמ"ג איצרים, הוא גרם לו להיות אצרה"ם, שליט ומלך על כל הרמ"ח איצרים.

ובתב צספר רמתים נופים (אליהו רבה פרק א אות מז), הצדיקים הגדולים והגבוהים אינם רואים בעולם הזה, רק כמו יתצרך שמחיה ומהוה את כל דבר שרואים בעיניהם הגשמיים, ואינם רואים הדמות של הדבר רק האותיות שצתוכם, כמו הצורה יתצרך שמחיה ומהוה אותו הדבר הגשמי מעת צריאת עולם. ולכך אינם רואים דבר שאין צריכים לראות ולא שומעים, כמו שראיתי אלל כבוד קדושת אדמו"ר הרה"ק מוה"ר רבי שלמה ליב זלה"ה מלענטשא, שהיה בא לפניו קוויטל צפני, ואמר שאין רואה צו שום כתב. ואמר שצש"ס דפוס ויין, אינו רואה צו שום אות. והוא לא היה משתמש בצתי עיניים [צריילן]

מיותר, דכיון שאמר הכתוב וידקור את שניהם, צודאי שלקח מתחלה הרמח צידו.

ונראה דאיתא צגמר"א (מדריס לב): אמר רבי אמי צר אצא, כתיב אצרים (דברי הימים א א-כז), וכתיב (שם) הוא אצרה"ם. צתחלה המליכו הקצ"ה לאצרה"ם על מאתים וארבעים ושלשה איצרים, ולצסוף על מאתים וארבעים ושמונה איצרים, ואלו הן, שתי עיניים ושתי אזנים וראש הגויה [שנימול]. ופירש הר"ן שצתחלה המליכו הקצ"ה על איצרים שהם צרשותו ליזרר מעצירה, אצל עיניו ואזניו של אדם אינם צרשותו, שהרי על כרחו יראה צעיניו וצאזניו ישמע, ולצסוף כשנימול המליכו הקצ"ה אפילו על אלו, שלא יסתכל ולא ישמע כי אם דבר מנוה ע"כ. הרי לנו שכאשר אדם זוכה, הוא מגיע למדריגה נשגבה שאין עיניו רואות מעשה חטא.

ולכאורה יש להצין, למה דרש זאת רבי אמי על קרא צניך, ולא על מקרא מפורש צתורה, ולא יקרא עוד את שמך אצרים, והיה שמך אצרה"ם (צראשית ז-ה). ונראה דהכתוב כאן משמיע לנו, דהא דזכה שיהיה כל האיצרים צרשותו, אין זה צמתת חנם מאת ה', אלא כאשר האדם עושה כל

הכחוז ויקח 'רמח' צידו, שהיה
 ברשותו כל הרמ"ח איברים שלו, ושלט
 עליהם שלא יראו דבר עבירה. וכעת
 נתחדש אלנו 'ירא פנחס', שהוא
 רואה מה שלא היה רגיל לראות. כי
 מה שאחרים ראו אין זה פלא, כי
 הקריב את המדינית לעיני כל עדת
 בני ישראל, אבל כעת ירא פנחס, גם
 הוא ראה יחד עמהם. ומזה דן שלא
 צדדי נזדמן לו זאת, ועל כרחק שמוטל
 עליו לעשות בזה מצות ה', וממה
 'שראה' פנחס, מהראיה בעצמה, מזה
 'נוכח הלכה' של קנאים פוגעין בו,
 שלא הזמינו לו מן השמים שיוכל
 לראות אלא בשביל ההלכה שמוטל
 עליו. וזהו סדר הכחוז, וירא פנחס,
 נתגלו עיניו לראות מה שלא היה רגיל
 לראות, כי ויקח רמח צידו, שהיה
 הרמ"ח איברים צידו וברשותו, שאינו
 רואה ושומע דבר עבירה, ועל כרחק
 שזהו כדי שיבא פנחס ויטול את
 הראוי לו (רש"י כה-ו), ולכן יבא אחר
 איש ישראל וגו'.

ויש' לומר עוד, דאיתא בזוהר הק'
 בפרשתינו (רי"ו) דנשמותיהם של
 נדב ואביהוא נתעברו בפנחס במעשה
 דזמרי, וזה שאמר הכחוז פנחס בן
 אלעזר, בן אהרן הכהן, שמתחלה היה
 'בן אלעזר', ונכדו של אהרן, וכעת
 נעשה 'בן אהרן הכהן ע"ש. ובתכלת

מעולם. וכן פעם אחת סיפר לי איש
 אחד, שאמר, שאינו שומע כלל. ואני
 ראיתי שמי אנשים מתלחשים בלחשיה
 אודותיו, ואמר להם הדבר שדיברו.
 ואמר אז, 'אזינים כריתי לי' (תהלים
 מ-ז), שאני לקחתי השמיעה. וסיפר
 כמה מעשיות מהיכן לקח זה השמיעה
 ע"כ.

ובצרתה יש לומר כי משה רבינו
 איש האלקים רבן של
 ישראל, בודאי היה במדרגה זו, שלא
 ראה דבר ערוה נגד עיניו, והגם
 שהקריב את המדינית לעיני משה, לא
 ראה אותה. ודין זה של הצועל ארמית
 קנאים פוגעים בו, הוא רק צמי
 שנזדמן לו לראות זאת, אבל מי שלא
 רואה, הרי נריכין לזה גביית עדות
 מתחלה כדין. ואולי גם צידוע על ידי
 עדות לא מהני, כיון שלא נמסר דין
 זה לבית דין, והלכה ואין מורין כן,
 על כן לא היה יכול משה לעשות
 מעשה. ואמר לפנחס, קריינתא
 דאגרתא, אתה הרואה וקורא האגרת,
 איהו ליהווי פרוונקא.

ובאמת גם פנחס היה במדרגה זו
 שלא ראה דבר עבירה,
 שאחר שהמליך על האיברים שברשותו,
 המליכו הקצ"ה גם על עיניו שלא
 יראה רק דבר מצוה. ועל זה רימו

מתוך אכילה ושחיה, נסתכלו והצילו ונתחייבו מיתה, אלא שלא רצה הקב"ה לערצב שמחת התורה, והמתין לנדב ואציהוא עד יום חנוכת המשכן (תנחומא בהעלותך טו). ועל כן נתעברו כעת בפנחס, לראות מעשה עצירה, ולהעלותו לשם ה', לקנאות על ידי זה קנאת ה' נבארת. לא כן משה רבינו שלא נפגס ראייתו מעולם, וכאשר ראה השכינה במראה הסנה, ויסתר משה פניו כי ירא מהציט אל האלקים (שמות ג-ו), ואמר חז"ל (ברכות ז.) בשכר ויסתר משה פניו, זכה לקלסתר פנים ע"ש. ולכן גם עתה היו עיניו ברשותו, ולא ראה דבר עצירה במעשה זמרי.

וזדו שאמר הכתוב, וירא פנחס בן אלעזר, ולכאורה איך נזדמן לפנחס לראות דבר עצירה, על זה אמר, בן אהרן הכהן, צהיות שנכנסו צו נשמות נדב ואציהוא, ונעשה כעת בן אהרן, אשר הם פגמו צראייתם צמתן תורה, על כן צאה כעת ראייה זו לפנחס, כדי להעלות ראיית חטא לשמים.

והנה השצטים גם הם הכירו גדול מעלתו של פנחס שנעשו לו נסים, ועשה כדין, הצועל ארמית קנאין פוגעין, וראו שכיפר על צני

מרדכי להמהרש"ם ז"ל כתב, דואו שציקש אלישע מאלהיו כשעלה צסערה השמים, ויהי נא פי שנים צרוחק אלי (מלכים ז צ-ט), דגם הכח של נדב ואציהוא שנמצאו צו צרוחו יהיה עליו, ויהי נ"א פי שנים, ר"ת נ'דב א'ציהוא ע"ש. [וכן הוא גם ציערות דצס ח"א דרוש ט"ז].

והנה צאמת מעשה זו של פנחס היה כרוך צמקירת נפש, עד ש"צ נסים נעשו לו צקנאתו את ה' (תרגום יונתן כה-ח). ואין סומכין על הנס (פסחים כד:), וצאציה כח נכנס פנחס לקנא קנאת ה'. ועל זה אמר הכתוב, וירא פנחס בן אלעזר, מה ראה, בן אהרן הכהן, שנכנסו צו נשמות נדב ואציהוא, והוא נעשה כעת בן אהרן. ולא צכדי זכה לעיבור נשמות אלו, אלא שיסייעוהו שיוכל לגמור קנאתו, ולכן ויקס מתוך העדה ויקח רמח צידו.

וצראה צטעם שנתעברו אז צפנחס נשמות נדב ואציהוא, כי נדב ואציהוא היה להם פגס צראיית עינים, דכתיב (שמות כד-ט) ויעל משה ואהרן ונדב ואציהוא וגו', ויראו את אלקי ישראל, ואל אצילי צני ישראל לא שלה ידו, ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו, וצרש"י שהיו מסתכלין צו צלצ גם

פנחס בן אלעזר, הוא ראה מה שהם
 בוכים, ויקם מתוך העדה, מכח
 קדושת העדה נתאמץ לקום, ויקח
 רמח זידו ויצא אחר איש ישראל וגו'.
 וזהו שאמר ה', בקנאו את קנאתי
 'צחוס', על ידי שהיה צחוק העדה
 יחד, קדושתם גרמה לו שיוכל לקנא
 קנאת ה'.

אמונם לא כן היה צחוק העגל,
 וישב העם לאכול ושתו
 ויקומו לנחק (שמות לז-1), הם לא זכו,
 אלא החזיקו ידי עובדי עבירה ושמחו
 עמהם. לכן כאשר צא משה, וירא את
 העגל 'ומחולות', ויחר אף משה,
 וישלך מידי את הלוחות (לז-10).
 ופירש בספורנו כשראה שהיו שמחים
 בקלקול שעשו, כענין כי רעתכי אז
 תעלוזי (ירמיה יא-10), בזה התקלף
 ונאש שיוכל לתקן המעוות, באופן
 שיחזרו לתמותם והיו ראויין לאותן
 הלוחות ע"ש.

ונראה עוד צמה שאמרו שצא
 הכתוב ויחסו אחר אהרן,
 דהנה צוהר הק' פירש, פנחס בן
 אלעזר בן אהרן הכהן, שמתחלה היה
 בן אלעזר, וכעת נעשה בן אהרן
 וכנ"ל. ויש לומר צמה עוד, דאיתא
 במשנה (צבות א-1) הוי מתלמידי של
 אהרן, אוהב שלום ורודף שלום, אוהב

ישראל, ותעזר המגפה. אמנם הם ציוו
 אותו, שלא הגיע למדריגת משה,
 שיהיו עיניו ברשותו, להיות עולם עיניו
 מראות צרע, ואיך ראה מעשה זמרי,
 ואמרו על זה כי הסיבה הוא מחמת
 פחיתות חומרו שהוא בן פוטי, שפיטם
 אצו אמו עגלים לעבודה זרה, ועל כן
 לא הגיע למדריגה זו. לפיכך צא
 הכתוב ויחסו אחר 'אהרן', שצאמת גם
 פנחס היה במדריגה זו, אלא בהיות
 שנכנסו בו נשמות נדב ואציהוא,
 ומפנחס בן אלעזר נעשה כעת בן
 אהרן, והם פגמו צראייתם צמתן
 תורה ויחזו את האלקים, על כן צאה
 זאת לעיני פנחס כדי לתקנם. וזהו
 שאמר שצא הכתוב ויחסו אחר אהרן,
 שעד עתה היה יחסו אחר אלעזר,
 וכעת יחסו אחר אהרן דייקא.

גם יש לומר מה שאמר וירא פנחס,
 דקאי על מה שנאמר קודם,
 והמה בוכים פתח אהל מועד, שהכלל
 ישראל לא השלימו עם מעשה זמרי,
 אלא היו אבודים ולא ידעו מה
 לעשות, והיו בוכים ממצבם שנזדמן
 להם, וקיבלו עול מלכות שמים לקרות
 קריאת שמע (תרגום יונתן כה-1), וזה
 נתן כח ועידוד לפנחס, שבזכות קדושת
 הכלל ישראל שעומד עמו, יעזרהו ה'
 שיוכל לגמור קנאתו. וזהו שאמר,
 והמה בוכים פתח אהל מועד, וירא

מוריש את גדולתך לזאים אחריו, אך לא כמו שאתה סבור להוריש את הגדולה לצנין כפשוטם, אלא אורישה ליהושע בן נון שהוא תלמידך הותיק, ונחשב צנן האמיתי כאילו ילדת אותו. והטעים בלשוננו, דו מיינסט די קינדער, זיי זענען אויך דייעע קינדער ע"כ.

ומצתה ההולך צדרכיו של אהרן, והוא מתלמידיו של אהרן, הרי הוא גם כן צנו של אהרן. ומדה זו היה אלל פנחם, שזענעם היה צו מדתו של אהרן אוהב שלום ואוהב את הצריות, אך רק לאותן צני אדם שעושין רצונו של מקום, אבל לעושי רשעה היה רודף השלום, וקינא קנאת ה' עד כדי שפיכת דמים להרוג נשיא שבט מישראל. וכאשר השצטים היו מבזים אותו, הראיתם בן פוטי זה, ואמרו שבטבעו יש צו אכזריות, וביצע זאת כעת צהריגת זמרי, צא הכחוצ ויחסו אחר אהרן, הוא לא רק בן אלעזר, אלא הוא בן אהרן ממש, מתלמידיו שהיה אוהב שלום ורודף שלום, ומטבעו הוא אוהב שלום, אלא שהוא גם כן רודף את השלום בנוגע לקנא קנאת ה'.

ובימים הללו שאנו מתאבלים על חורבן בית מקדשינו, יש לנו

את הצריות ומקרבן לתורה ע"כ. ופירשו המפרשים כפל הלשון, אוהב שלום ורודף שלום, כי מדת השלום חשובה מאד, ואם אין שלום אין כלום (רש"י ויקרא כו-ו). אמנם לפעמים יש לרדוף את השלום ולא להשתמש בו, והוא בנוגע לעושי רשעה, שאמר הכתוב (ישעיה מח-כב) אין שלום לרשעים אמר ה', והרואה דבר ערוה צחצירו מנזה לשנאותו שנאמר (משלי ח-ג) יראת ה' שגאת רע (פסחים קיג). ואהרן הכהן אם כי היה אוהב שלום ואוהב את הצריות ומקרבן לתורה, מכל מקום לעת הצורך היה רודף את השלום, והיה עושה דין בעושי רשעה, לקנא קנאת ה', ואז ריחק את השלום.

והנה כל המלמד את בן חצירו תורה, מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו (סנהדרין יט:). ומצינו צפרשתנו שציקש משה מה', יפקוד ה' אלקי הרוחות לכל בשר איש על העדה (כו-טו), וצ"ש, אמר משה הגיע שעה שאתצע נרכי, שירשו צני את גדולתי, אמר לו הקדוש ברוך הוא, לא כך עלתה צמחשבה לפני, כדאי הוא יהושע ליטול שכר שימוש, שלא מש מתוך האוהל (תנחומא יא) ע"כ. והסביר הרה"ק הבית ישראל מגור זצ"ל, שהקצ"ה אמר למשה, בודאי אני

לזכור מאמרם (יומא ט.) מקדש שני שהיו עוסקים בתורה וצמנות וצגמילות חסדים, מפני מה חרב, מפני שנאת חנם שהיתה ציניהם, ששקולה שנאת חנם, כנגד שלש עצירות, עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים ע"כ. ועדיין חרב בית מקדשינו, כי השטן

הוא מרקד ציינו בית שאת ויתר עו, ה' ירחס. ויש לכל אחד להשתדל לתקן מדת אהבת ישראל, כאיש אחד בלבד אחד, וזור ישראל קומה בעזרת ישראל, לרחס אותנו לפליטת עולמים, ומוכה לראות ציניהם צמורה דידן צצאת בן דוד צצ"א.

בסעודה שלישית פרשת מטות - מסעי תשי"ע לפ"ק

בקעמפ מתיבתא נחלת יעקב וויען - לאק שעלדריק

וכי צמחשבה לצד הרעו לישראל, הלא גם פעלו המעשה גם כן צדצר פעור וכזי כנאמר. ונראה לפרש כי עיקר כוונת הצורה צרוך הוא צנקמתו צמדין היה, מחמת גודל המחשבות והרהורים רעים שנתהוו לישראל על ידם, צדצרם צקיפור המעשה דפעור או מעשה דכזזי, ועל ידי הדיבור שצצרו צס נפלו לישראל הרהורי תאויות. והכלל צזה, שצכל עצירה נצרא קליפה רחמנא לינלן, וכל זמן שהקליפה צעולם אזי נופלים מחשבות רעות לאדם מאותם העצירה, וצריך האדם השצ לצער הקליפה ההיא מן הארץ. וגם צנידון דידן כל זמן שהיו אותם הרשעים המדיינים צעולם, היו עדיין הרהורי עצירה דפעור שולטים צישראל לצלצל להם המחשבה, ולכך נצטוה

ויקצוץ משה על פקודי החיל, שרי האלפים ושרי המאות, הצאים מצצא המלחמה, ויאמר אליהם משה החייתם כל נקבה, הן הנה היו לצני ישראל צדצר צלעס וגו' (לא-ד). ויש להצין הלשון 'הן הנה', דלכאורה 'הנה' מיותר. וצרש"י פירש שהיו מכירין אותן, זו היא שנכשל צה פלוני ע"ש.

וייש לומר על פי מה שכתב צספה"ק נועם אלימלך (פ' פנחס) לפרש הכתוב, צרור את המדיינים והכיתם אותם, כי צוררים הם לכם, צנכליהם אשר נכלו לכם על דצר פעור (כה-ז), דיש לרקדק אמרו כי צוררים כו' צהוה, על דצר העצר ונתהוה צצר. וגם אמרו צנכליהם שפירוש המחשבה,

רעות שצנות מדין חשבו עליהם, הביאו על זה קרבן שלא יפגע בהם שום מחשבה רעה עכדה"ק.

וזדו שאמר להם משה, החייתם כל נקבה, הלא הם לא רק צעזע היו למכשול לישראל צדצר בלעם, אלא הן 'הנה', (על דרך עד הנה עזרונו רחמין, שפירושו עד עתה), צנות מדין עד עתה הם למכשול, כי ההרהור רע של צנות מדין, מה שהם מהרהרים על ישראל, יתכן גם כן להכשיל את ישראל, ולכן הרגו כל אשה יודעת איש.

והגה צאמת הוא לפלא על פנחס ואנשי הצבא שהיו נדיקים גמורים, ולא עלה זאת על דעתם, עד שקלף עליהם משה, החייתם כל נקבה. ואם כי לא אמר להם משה זאת בפירוש, ואדרבה כשבא פנחס חזרה, אמר לו פנחס, כשם שפקדנו כן עשינו (עיין רמב"ן לא-ו), מכל מקום הסביר נותנת כן שלא להחיותם, וסביר דאורייתא הוא.

וגרסא דאיתא בגמרא (עבודה זרה י.) רבי חנינא ורבי יונתן הוו אזלי באורחא, מטוי להנהו תרי שבילי, חד הוה פלי אפתחא דעבודה זרה [פתוח לפתח עכו"ם], וחד הוה

משה רבינו ע"ה לנקום בהם נקמת ד'. וזהו כי נוררים לכם פירוש עדיין הם נוררים לכם, ומפרש הכתוב צמה, צנכליהם אשר נכלו לכם על דבר פעור, פירוש צאותן המחשבות הרעות המתהוים לכם צדצרכם צמעשה דפעור ועל דבר כוזי כו', ולכן תבערו אותם מן הארץ ותהיו טהורים וקדושים, ובערת הרע מקרבך עכ"ל.

ובציונו צאנשי המלחמה שאמרו, ונקרב את קרבן ה' וגו' לכפר על נפשתינו (לא-ג), ופירש רש"י לכפר על הרהור הלצ של צנות מדין (שנת סד). ע"כ. ולכאורה הרי אנשי המלחמה היו כולם נדיקים וקדושים, ואיך יתכן שהיה בהם הרהור עצירה. ופירש הרה"ק מוהר"י מצעלזא זי"ע על פי דברי הרה"ק רבי פנחס מקארין זי"ע, בטעם שגזרו חז"ל טומאה על ארץ העמים (גיטין ח:), מפני שיש לאומות העולם מחשבות מכווערות, ואלל הנדיקים המקדשים עצמם צמעשה וצמחשבה, יכולים להנוק ח"ו גם על ידי מחשבה רעה שאדם אחר מהרהר עליהם, כי המחשבות מרחפות באויר הארץ, ומטמאות את האויר, עד שעלולות לפגום צמוח הנדיקים ע"כ. וכמו כן אנשי המלחמה הביאו כפרה לכפר על הרהור הלצ של צנות מדין, דהיינו על המחשבות

מפרכס ללאת, שכן צמעי אמו לא היה לו עבודה זרה, אבל יעקב למה פירכס, הלא גם שם היה לומד תורה, וכמאמרם (נדה ל). דהולד צמעי אמו, נר דלוק לו ראשו, ומלמדים אותו כל התורה כולה. אך הענין הוא, כי חשיבות התורה הוא כאשר יש ניגוד מיצר הרע, אבל צלי יצר הרע, הרי זה עבודת המלאכים שכולם עושים באימה וציראה רצון קונס, ואין יתרון בצריאת האדם. ומינוו בגמרא (סנהדרין 65א). אמר ליה אנטונינוס לרבי, יצר הרע מאימתי שולט בו באדם, משעת יצירה או משעת יציאה וכו'. אמר רבי דבר זה למדני אנטונינוס משעת יציאה, והכתוב מקייעו (בראשית 7-1) לפתח חטאת רוצח ע"כ. וכן נאמר (שם ח-כא) כי יצר לב האדם רע מנעריו, ואמרו צירושלמי (ברכות ג-ה) מנעריו חסר כתיב, משעה שהוא ננער ויוצא לעולם ע"כ. ולכן היה מפרכס יעקב ללאת, שישלוט בו היצר הרע, ואז תהא חשיבות לתורתו ועבודתו.

פני אפתחא דזוגות. אמר ליה חד לחבריה ניזיל אפתחא דעבודה זרה דנכיס יצריה [נשחטו ונעקר יצרא, דאנשי כנסת הגדולה בקשו רחמים ונמסר צידם והרגוהו, כלומר ניזיל צהאי שצילא, ולא ניזיל אפתחא דזוגות שלא ישלטו בנו יצר הרע]. אמר ליה אידך, ניזיל אפתחא דזוגות ונכפייה ליצרין ונקבל אגרא. כי מטו להתם חוינהו לזוגות דאכנען מקמייהו [נכנסו מפניהם לקובצתן]. אמר ליה מנא לך האי [דסמכת אנפשך למיתי הכא ולא מסתפית מיצר הרע]. אמר ליה כתיב (משלי 3-יא) מזמה תשמור עליך תבונה תנצרכה וכו', מדברי זמה תשמור עליך תורה תנצרכה ע"כ. הרי לנו כי דרכן של נדיקים הוא להציא עצמם לנסיון צדבר ערוה, וסומכין על קדושת תורתם שישמור אותם מן החטא. ולכן כיון שלא צא פקודה להדיא להורגם, חשבו פנחס והנדיקים שעמו, שעדיף להחיותם וליקח אותם עמם בצביה, ונכפייה ליצרין ונקבל אגרא.

וזדו הענין שאמרו חז"ל (סוכה 33). כל הגדול מחזירו יצרו גדול הימנו, וצתלמיד חכם מתגרה יותר מכולן. כי זהו לטובת האדם שיוגדל שכרו, שכיון שנתעלה בתורה ועבודה, הרי הוא משיג גדול חשיבות עבודת ה', ומרגיש נועם טעמה של תורה

ובציינו ברבקה שאמר הכתוב, ויתרוולו הצנים בקרבה (בראשית 26-כז), וצרש"י כשהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר, יעקב רץ ומפרכס ללאת, עוברת על פתחי עבודה זרה, עשו מפרכס ללאת (צ"ר סג-1). והקשו בשלמא עשו היה

ליה למימר כאשר 'חטא' צבת שצב.
ועוד מזמור לדוד, קינה לדוד מיצביא
ליה (עיין צרכות ז:).

וּבְרָאָה דהנה על מה שאמרו, מחוי
רצ יהודה באותו מקום
ובאותה אשה וכו', כתב בענף יוסף
בשם הנחלת יעקב, דאין הכוונה
שיתייחד עם אותה אשה, כי ח"ו לא
הותר יחוד לבצל תשובה, וכמוזכר
בספר חסידים שפעם אחת הורה
חסיד אחד לחוטא לעשות תשובה
הנוכרת באותו מקום, ונכשל. מטעם
דלאו דינא קאמר, רק כוונת רצ
יהודה שישוב כל כך עד גדר שאילו
היה בא לידו חטא כזה לא היה
עושהו. וזהו שכתב הרמב"ם (ה' תשובה
ב-ג) וז"ל עד שיעיד עליו יודע
תעלומות שלא ישוב עוד לזה החטא
כלל ע"ש.

וְהִבֵּה חז"ל (עבודה זרה ד:): אמרו, לא
היה דוד ראוי לאותה מעשה,
אלא להורות תשובה. ונאום הגבר
הוקם על (שמואל ב כג-א), נאום דוד
בן ישי שהוקם עולה של תשובה.
וכאשר בא חטא לידו עשה תיקוף
תשובה, וכשהרגיש שתשובתו גמורה,
שעד גם אי היה מתרמי ליה כואת
עוד הפעם לא היה חוטא, אז נתן
מזמור לה' שזכה לתשובה שלימה.

ומנותיה, ואין לו ניגוד לעבודתו, על
כן כל שמתגדל האדם במעלתו, גם
יגדל מתגדל עמו, ויגדל נעשה קשה
יותר, וצריך התגברות יותר לנצחו,
ובזה יהא חשיבות לעבודתו. – ולכן
השאיר פנחס את צנות מדין, כדי
שינטרכו לכוף ירם טפי, ויתגדל
חשיבות עבודתם.

וְהָרִי אמרו חז"ל (יומא פו:): היכי
דמי בצל תשובה, אמר רב
יהודה כגון שצא דבר עזירה לידו
[אותה עזירה שנכשל בה כבר] פעם
ראשונה ושניה וניצל הימנה. מחוי רב
יהודה, באותו מקום [שעבר כבר
העבירה], ובאותה אשה, ובאותו פרק
[שמתוך שדומה הכל מכל וכל, לזמן
שנכשל בה כבר, יגדל מתגבר עליו
ואומר לו, ראה פלוגיתא ואותו מקום
ואותו פרק הוא, קום עשה מה
שעשית כבר] ע"כ. ואם כן אדרבה
כיון שהן הנה היו לישראל בדבר
בלעם, הרי היגר גדול עוד יותר,
ונכפייה ליצרין ונקבל אגרא.

וּבְצִיָּבו דוד המלך כאשר חטא צבת
שצב ועשה תשובה, וחיצר
עליה מזמור של תשובה, פתח ואמר,
למנצח מזמור לדוד, צבוא אליו נתן
הנביא, כאשר בא אל צבת שצב, חנני
אלקים וגו' (תהלים נא-א). ולכאורה הו

מקרוציו, כפי אהבתו אליו, ככה כואב לו העדרו. וכאשר מת בן יחידו, שאין לו עוד דוגמתו, אין ערך לנצרו עד שלא יוכל להתנחם.

ומצינו צפרשת העקידה, שאמר ה' לאברהם, קח נח את בןך את יחידך אשר אהבת את יצחק ולך לך אל ארץ המוריה, והעלהו שם לעולה וגו' (בראשית כג-3). ופירש החידושי הרי"מ זי"ע, כי יתכן לפעמים שילבש אדם עוז וכח של אכזריות, ויעקור מלבו את האהבה לבנו למען רצון ה', על דרך שאמרו חז"ל (עירובין כג.) שחורות כעורב (שיר ה-יא), צמי אמה מואל דברי תורה צמי שמשים עצמו אכזרי על בניו ועל בני ביתו כעורב. אולם כאן נזה לו ה' לקיים בלבו את כל אהבתו ליצחק, ובאופן כזה להקריבו לעולה. ובשעה שאמר הקב"ה לאברהם את בןך, נעשה יצחק לבן דבוק לאברהם, שכמוהו עוד לא היה ולא יהיה, ורחמיו של אברהם ליצחק היה כה גדולים שלא היה להם שיעור. ושוב בשעה שאמר לו הקב"ה אשר אהבת, נכנס לאברהם כח אהבה עצומה ליצחק, ממש לא לפי דרך הטבע, ועם אהבתו וחמלתו זו הלך אברהם לשחוט אותו, זהו גדולתו של הנסיון ודפח"ת.

ולמנצח 'מומור' לדוד, 'כאשר' צא אל צת שבע, כשהגיע לדרגה, שגם כאשר היה צא כעת אל צת שבע, היה עומד צתשבתו ולא היה חוטא, אז נתן מומור לה'.

אמנם משה רבינו הוכיחם על מה שהחיו אותם, ואמר להם, הן אמת שאתם נדיקים ולא תצואו לידי מכשול, ואדרבה עוד ירבה שכרכם, אבל יש בכלל ישראל כאלו שלא הגיעו למדריתכם, הן הגה היו לבני ישראל בדבר בלעם, שיש שמכירין אותן זו היא שנכשל בה פלוני, ולאנשים כאלו הוא נסיון גדול להשאירם צייכס בשביה.

והנה אנו עומדים צימי המנצרים שמתאבלים על חורבן בית מקדשינו. הכתוב אומר (מהלים קלז-ח) אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני, תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי, אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי. וברש"י פירש אם לא אעלה את זכרון אבל חורבנה, להזכירו בראש כל שמחתי ע"כ. ויש לומר עוד, כי מי שנאבד לו אצידה, או נשרף אצלו חפץ, לפי הנאתו ושמחתו מאותה דבר ככה יוגדל נערו. ואם החפץ ההוא חשוב עליו כצבת עינו, נערו גדול מאד. וכמו כן אם ימות אחד

ושׁוֹב הוֹסִיף 'אֲשֶׁר אֶהְצַת', שֵׁשׁ אֶהְצֵה מִיּוֹחֶדֶת אֲלֵיו מִחֲמַת רֹמְמוֹתוֹ, גַּם אִם לֹא הִיָּה זֶנּוּ יַחֲדוּ. וְלִכֵּן אֵיחָר לוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים עַד הֶעֱקִידָהּ, כְּדֵי שֶׁצִּבְל יוֹם יִתְעַסֵּם צִפְרָטוֹ אַחַד שֶׁל אֶהְצַתוֹ אֲלֵיו, עַד שֶׁזִּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי תִהְיֶה הָאֶהְצֵה צְמִילֹאוֹ.

וְאִזּוּ נֹאמְרָה, וַיֹּאמֶר יִחָק אֶל אֶצְרָהִים אֲצִיּו וַיֹּאמֶר אֲצִי, וַיֹּאמֶר הֲנִי זֶנּוּ (כז-ז). אֲצִי ר"ת, צִיָּךְ יִחֲדִיךְ אֶהְצַת, שֶׁשָּׂאֵל אֹתוֹ יִחָק אֲצִי, הֲאִם נִגְמַר אֲלֶיךָ כְּנִיסַת הָאֶהְצֵה שֶׁל צִיָּךְ יִחֲדִיךְ אֲשֶׁר אֶהְצַת. וַיֹּאמֶר הֲנִי זֶנּוּ, וּצְרָשִׁי (כז-ח) כֵּךְ הִיא עֲנִייתָם שֶׁל חֲסִידִים. וְלִשׁוֹן זִימּוֹן הוּא ע"כ. וַיְהִינּוּ שֶׁהוּא כְּבֵר עֹמֵד מִזְמָן כָּל הַפְּרָטִים שֶׁזֶה עֲלֵיו ה'. — וְעַל כָּל פְּנִים לְפִי גֹדֵל הָאֶהְצֵה שֶׁל אָדָם לְאִזֵּה דְבַר, יוֹגֵדֵל נֶעְרָו וְכֹאזוֹ כֹּאשֶׁר הוּא נִיטֵל מִמֶּנּוּ.

וְבַמּוֹ כֵּן הוּא צִירוּשָׁלַיִם, מִי שֶׁלֹּא מִכִּיר חֲשִׁיבוֹתָהּ, עַד כִּמָּה הִיתָה זֹאת צִיָּת חֲיִינוּ, הַתּוֹעֵלַת הַמַּרְצֵה שֶׁהִיָּה לָנוּ זֶה שֶׁרָאָת הַשְּׂכִינָה צְמוּכִינוּ, אִינוּ מִרְגִישׁ לְאִמְנִיתוֹ נֶעֶר הַעֲדָרָה, הוּא יִכּוֹל לְחַיּוֹת גַּם כִּכָּה צִלֵּי זֶה. אֲמַנְסֵם אֲנוּ מַעֲלִים אֶת יְרוּשָׁלַיִם שֶׁזֶהוּ רֹאשׁ שְׂמִחָתִי, מְכַל הַשְּׂמִחוֹת וְהַהֲנֹאוֹת שֶׁהִיָּה לָנוּ הִיתָה יְרוּשָׁלַיִם עֹמֵדֵת צְרָאשׁ, שֶׁלֹּא

וּבְאִמְרֵי אֲמַת כְּתוּב לְהוֹסִיף, דְּזֵהוּ כּוֹנֵת הַמַּדְרֵשׁ רַבָּה (טו-ז) וַיֹּאמֶר יִחָק אֶל אֶצְרָהִים אֲצִיּו וַיֹּאמֶר אֲצִי (כז-ז), לָמָּה אֲצִי אֲצִי ז' פְּעָמִים, כְּדֵי שֶׁיִּתְמַלֵּא עֲלָיו רַחֲמִים ע"כ. וְלִכְאֹרֶה קֶשֶׁה וְכִי צִיָּקֵשׁ יִחָק לְעוֹרֵר רַחֲמִים בְּלִב אֶצְרָהִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִקְרִיב אֹתוֹ. אֲדַרְבָּא, הֲלָא הוּא הֵלֵךְ אֶל הֶעֱקִידָה בְּשִׂמְחָה כְּאֲצִיּו. אֲלָא הַכּוֹוֹנָה צְדָרָה הִיא, שֶׁרָצָה יִחָק כִּי יִשְׁחַטְהוּ אֲצִיּו בְּמַנְצֵב שֶׁל רַחֲמָנוֹת וְאֶהְצֵה, וְלֹא בְּמַנְצֵב שֶׁל הַתְּאֲכָרוֹת, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה הַמַּצְוֶה מוֹשְׁלָמָת. וְזֵהוּ גַם פְּשׁוּטֵם שֶׁל דְּבָרֵי הַמַּדְרֵשׁ, הִיוּ עֵינָיו שֶׁל אֶצְרָהִים מוֹרִידוֹת דְּמַעוֹת מִרַחֲמָנוֹת שֶׁל אֲצִי וְאִף עַל פִּי כֵּן הֵלֵב שִׂמְחָה לְעִשׂוֹת רִצּוֹן יוֹרָו (וַיִּקְרַר טו-ח), תוֹךְ כְּמִירַת רַחֲמִים וְהוֹרֵדֵת דְּמַעוֹת, הִיָּה בְּכָל זֹאת שִׂמְחָה לְעִשׂוֹת אֶת רִצּוֹן קוֹנֵו עַבְדֵּה"ק. (וְעִיִּין שְׂמֵן רֹאשׁ ח"י פ' וִירָא ק"א).

וּצְרָאָה לִכֵּן 'צִיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי' וַיִּשָּׂא אֶצְרָהִים אֶת עֵינָיו וִירָא אֶת הַמַּקּוֹם מִרְחוֹק (כז-ז). וּצְרָשִׁי דְקִדְקָה לָמָּה אֵיחָר מִלְּהֲרֹאוֹתוֹ מִיַּד ע"ש. וְנִרְאָה כִּי ה' הַגְדִּיל הַנְּסִיּוֹן אֲלָנוּ, שִׁיעוֹרֵר אֶהְצַתוֹ אֲלֵיו בְּשְׁלֹשָׁה פְּרָטִים, 'אֶת צִיָּךְ', שֵׁשׁ אֶהְצֵה מֵהָאֵב לְהַצֵּן בְּצִבְעֵה, גַּם אִם יֵשׁ לוֹ הַרְבֵּה זֶנּוּם. וְשׁוֹב עוֹרֵר זֹאת עוֹד יוֹתֵר, אֶת יִחֲדִיךְ, שֶׁהוּא צִיָּן יִחִיד שֶׁהָאֶהְצֵה עוֹן יוֹתֵר.

בשמירה תחלה על העין, ומהו זה לב טהור, ואינו זה לידי חטא. והרה"ק רבי יודא צבי מראזלא ז"ל אמר, דזהו הענין, שמשמין היד על העינים בפסוק ראשון בקריאת שמע, ומקורו מגמרא (ברכות יג:) בשעה שמעביר ידיו על עיניו (גירסת הרא"ש שם) מקבל עליו עול מלכות שמים ע"ש. דבשעה שמקבל על עצמו עול מלכות שמים, נוטל הכלי מעשה שהם הידים, ומשים אותם על העינים, שישמור אותם מלהציט, ואז יהיו מעשיו מקודשים לשמים ע"כ. (הוצא בשער קדושות ז-כד).

ויש לומר דלכן נקרא הארץ בשם עולם, כי עיקר עבודת האדם בעולם הזה להזהר שלא יבא לידי עין רואה ל'ב חומד וכלי מ'עשה גומרים. והו' על"ם ר"ת עין ל'ב מ'עשה. — ומהאי טעמא קדר האותיות הם, עין פ"ה ד"י"ק, דבתחלה יש לקדש העינים, ואז יוכל לפעול בתורתו ותפלתו צפה, וזוה מתעלה להיות נדיק. אבל אם מקדים הפה קודם להעין, שאין לו קדושת העין, ופיו עוסק בתורה ותפלה, לא יועילו אמרי פיו לפעול פעולתם. ובאותו דור הקדימו הפה להעין, ולכן גם כי אזעק ואשוע שחם תפלמי (איכה ג-ח).

נשאר לנו עוד דוגמתו, ומה אדמה לך הבנת ירושלים. ותדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי, אם לא אעלה את ירושלים, שהיא ראש שמחתך, וכאשר גלינו מארצנו אבדנו ראש השמחה שלנו.

חז"ל (סנהדרין קד:) העירו, דמגילת איכה נכתבה על סדר אותיות הא"ב, רק בצאת עין הקדימו קודם הפ"ה, ולמה הקדים ירמיה פה לעין. אמר רבה אמר רבי יוחנן בשביל שאמרו צפיהם מה שלא ראו צעיניהם ע"ש. ויש לומר עוד, כי כח פה האדם עולם מאד, ובתפלתו יוכל לפעול למעלה הכל, והוא מהדברים העומדים ברומן של עולם. וכמו כן קדושת התורה שאדם לומד צפיו גדול מאד. אמנם יש לזה הקדמה, יראת חטאו קודמת לחכמתו (אבות ג-ט), ורק יראת ה' טהורה עומדת לעד (תהלים יט-י), ורק כשמתנהג בקדושה יש לפה האדם בתורתו ותפלתו, לפעול על האדם להתגדל לנדיק.

ובדרך החטא הוא, עין רואה, ולב חומד, וכלי מעשה גומרין, ועל זה הזהיר הכתוב (במדבר טו-טז) ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אחס זונים אחריהם. ולעומת זה קדושת האדם הוא

וייש לזכור מאמרם, כל המתאצל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה (מעניית ל:), כי רק מי שמקיים האצילות שחייבו לנו חז"ל צימים אלו, הם יזכו לראות בשמחתה, ולא המקילין בזה. ואדרבה כל המוסיקף יוסיפו לו צעת שמחתה להיות מהיושבים ראשונה במלכות, וכפי אצלותו יזכה בשמחתה, כן יזכנו ה' לראות בקרוב בנחמת ציון וירושלים במהרה לידן צב"א.

בסעודה שלישית פרשת דברים תשי"ע לפ"ק

בקעמפ מתיבתא נחלת יעקב וויען - לאק שעלדריק

למעב ולזולל צני אברהם יחק ויעקב ע"ש. ואולי יש לומר כי שני הדברים עולים בקנה אחד, דהנה איתא בגמרא (מגיגה טו:): אשכחיה רבה בר רב שילא לאליהו, אמר ליה מאי קעביד קודשא בריך הוא, אמר ליה קאמר שמעתא מפומייהו דכולהו רבנן, ומפומיה דרבי מאיר לא קאמר. אמר ליה אמאי, משום דקא גמר שמעתא מפומיה דאחר. אמר ומאי נפקא מיניה רבי מאיר רמון מלא תוכו אכל קליפתו זרק, אמר ליה השתא קאמר מאיר צני קך הוא אומר וכו' ע"ש.

וביאר הדברים צאור החיים הק' (דברים יב-כח), וז"ל דע כי יקפיד ה' על האדם בעשותו דבר שלא יהיה בו נקי אלא מה' ולא מאדם ויחשוב לו לחטא, עד שיהיה נקי מה' ואדם. ולזה כשעשה רבי

גם כי התאנף ה' בגללכם לאמור, גם אתה לא תבא שם (א-לו). ברמב"ן הקשה, הלא משה לא נכנס לארץ, בשביל חטאו צמי מריבה, יען לא האמנתם צי להקדישני לעיני צני ישראל, לכן לא תצאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם (במדבר כ-ב), ולמה אמר שה' התאנף בו 'בגללכם'. וכתב כי צהיות שרבו צני ישראל את ה', הרי אירע לו כל זה בעבור מריבתכם ע"ש.

וגראה עוד דהנה צביאור חטאו של משה צמי מריבה נחלקו המפרשים, רש"י (במדבר כ-יא) פירש, שלא לזה לו המקום להכותו אלא ודברתם אל הסלע. וצאבן עזרא (שם) וברמב"ם (בשמונה פרקים פרק ו) כתבו, שהקפדת ה' היתה, על שאמר שמעו נא המורים, ואין ראוי לאיש חסיד

צבית דין של מעלה על מנחת עשה (גרידא)]. אמר ליה זומן דארכא ריתחא ענשינן ע"כ. וכחז צעיון יעקב שם, דאפשר לומר דמהאי טעמא נענש משה גם כן על שלא מל בנו, ויפגשוהו ה' ויצקש המיתו (שמות ד-ד), ולכאורה ליכא רק ציטול מנחת עשה, אך בהיות שרתח עליו אז ה' על סירובו בשליחותו, כדכתיב מקודם ויחר אף ה' במשה (ד-ד), לכן נענש ע"ש. — והנה בתוס' שם כתבו דזהו רק במנחת עשה שאינה חיובית, אבל בריטב"א (ר"ה טו: ד"ה ואמר) מצואר דאף במנחת עשה חיובית אין מענישין רק צעידן ריתחא ע"ש. ועיין פרדס יוסף (פ' יתרו אות כז).

ובועתה יש לומר, דמה שלא דיבר משה להאזן, הוא רק ציטול מנחת עשה, ואין ראוי להענש על זה, אמנם כאשר אמר להם משה, שמעו נא המורים, ופסק דינם שהמה מורים על מה שרצו בני ישראל את ה', נחשורר למעלה בשמים עידן ריתחא עליהם, ואז מענישין גם אעשה, על כן נענש אז משה. וזה שאמר, גם צי התאכף ה' בגללכם, כי בגללכם שרציתם על ה' נעשה אז עידן ריתחא, שרתח ה' עליכם, ולכן בגללכם גם צי התאכף ה', ונענשתי על ציטול מנחת עשה.

מאיר מעשה זה, שהיה לומד מאדם שאינו כמלאך, היה רבי מאיר נקי מה' אבל לא מאדם, כל עוד שלא נודע טעמו אם זך וישר פעלו, וזה סבב שלא היה ה' אומר שמועה מפיו להיותו חסר השלימות, ואחר שנאמר בישיבה של מטה טעם לשבח צמעשיו, נכנס בגדר והייתם נקיים גם מישראל, ולזה תיכף ומיד חזר ואמר שמעתא משמו, ולעולם האמת כדברי רבי מאיר ע"ש. הרי כי בשמים ממעל פוסקים כאשר מורים צבית דין של מטה. ומקור הדברים הוא בספר חסידים (סימן רכד).

וידוע המעשה מהצעל שם טוב הק' זי"ע, שתלמיד אחד הרהר על חצירו שעשה חטא, וגרס בזה שיגורו עליו מיתה ח"ו, ושזכר כאשר לימד זכות עליו הסיר ממנו הגזירה (הוצא בספר נוזר חסד על המשנה (אבות ד-ח) אל תהי דן יחידי). וסיים עלה, והבן היטב סוד עמוק הזה, היאך שלא לדון את חצירו אלא צמתון בהכרעה, שלא יגרום כך למעלה דין יחידי שאין להשיב ואין מידי מניל ע"ש. (ועיין שמן ראש ח"ט פ' חקת רמח).

והנה בגמרא (מנחות מא.) איתא, דרב קטינא שאל למלאכה, ענשיתו אעשה [האם אחס מענישים

מהירושלמי שנוגע בדבר אסור להתיר,
וכיון שהגזירה היתה גם על משה,
הרי היה נוגע בדבר ע"כ.

וּנְרָאָה להגם שנגזר אז על כל
הדור ההוא שלא יכנסו
לארץ, מכל מקום לא היה ראוי שגם
משה יוכלל עמהם, חדא, שהגזירה לא
היתה אלא מבין עשרים ועד בן ששים,
ומשה היה צינאיח מנצרים בן שמונים
שנה בדברו אל פרעה (שמות ז-י).
ועוד גם זאת, דשצטו של לוי לא נגזר
עליהם, וכמו שנאמר (במדבר יד-ט)
במדבר הזה יפלו פגריכם, וכל
פקודיכם לכל מספרכם מבין עשרים
שנה ומעלה, וברש"י להוציא שצטו של
לוי שאין פקודיכם מבין עשרים (בצא
במא קכא:). ולכן הוצרך ה' לרמוז
להדיח אס יראה 'איש', כיון שהוא לא
נכלל מנד עצמו ציניחם. — והוא
מנועם כי לא רצה ה' שיוכל משה
לצטל הגזירה, על כן כללו עמהם, ולא
יוכל להתיר. ושפיר אמר, גם צי
התאנף ה' בגללכם, כדי שלא יהיה
צידי להתיר הנדר, התאנף גם עלי
לכלול אותי בגזירתכם.

וְהַעֲבִין בזה למה נענש משה יותר
מכל דורו שנכלל בכלל
הגזירה ההוא, יש לומר שזהו על
דרך שאמרו חז"ל (שבת קמט:): כל

אֲמַנָם צאור החיים הק' כתב,
דפשטות הכתובים נראה,
דמה שאמר משה גם צי התאנף ה'
בגללכם, הכוונה בעון המרגלים,
שעצורו אמר לו ה' גם אתה לא תצא
שם. וכן מבואר במדרש תנחומא (ויש
ד) את מוצא שאמר לו הקב"ה למשה
(דברים א-לה) אס יראה איש צאנשים
האלה הדור הרע הזה את הארץ
הטובה וגו', איש זה משה דכתיב
(במדבר יג) והאיש משה עניו, האיש
המסויים צאנשים וכו' ע"ש. ובצעל
הטורים צפרשתינו כתב, איש צאנשים
האלה, קופי תיבות משה, שגם הוא
בכלל השבועה ע"כ. וכן הוא צאור
החיים הק' (יש פרשת ואמתין).

וּנְרָאָה צטעם שנגזר אז גם על
משה, על פי מה שכתב
בספר ימין יוסף צפרשתנו לצאר, מה
שמצינו דצחטא העגל התיר משה
השבועה לה', כמו שדרשו חז"ל (ברכות
לג), כתיב הכא (שמות לג-יא) ויחל
משה, וכתיב התם (במדבר לג) לא יחל
דצרו, ואמר מר הוא אינו מוחל אצל
אחרים מוחלין לו ע"כ. וקשה למה לא
התיר משה גם כאן השבועה צחטא
המרגלים. וכתב דזהו מטעם דקיימא
לן, אסר על עצמו הניית צני העיר,
אסור להשאל על נדרו לחכם מצני
אותה העיר (רמב"ם נדרים ז-ט), ומקורו

[**וַיִּרְאֵהָ** דזהו גם מה שהמליך משה על חטא העגל, באמרו ודי זהב (דברים א-ה), ובגמרא (ברכות לב.) כך אמר משה להקב"ה, רצונו של עולם בשביל כסף וזהב שהשפעת להם לישראל עד שאמרו די, הוא גרם להם שעשו את העגל ע"כ. והיינו שאם יעניש את ישראל על חטא זו, הרי הקב"ה גרם זאת, וכל שחזירו נענש על ידו, יש פגם גם בהגורם, ולכן לא יעניש אותם. וזהו הענין שהקב"ה ממליך על ישראל (מיכה ד-ו) ואשר הרעותי, וברש"י (סוכה נב:) אשר בראתי יצר הרע המחטיאם, וגרמתי להם כל זאת ע"כ.].

וּבַגְמֵרָא (תענית כ.) כתיב (במדבר יד-ה) ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויצכו העם זלילה ההוא, אמר רבה אמר רבי יוחנן אותה הלילה ליל תשעה באב היה, אמר הקב"ה אתם זכיתם זכיה של חנם, אני אקבע לכם זכיה לדורות, שחורבן בית ראשון ושני היו בתשעה באב ע"ש. ובפשטות הכוונה, על דרך שאמרו (ברכות סב:) כל המצוה את הבגדים לקוף אינו נהנה מהם ע"ש. והיינו שהמזלול בטובת ה' שנותן להאדם, לא יוכל אחר כך ליהנות ממנו. וכן מצינו בגמרא (חולין קה:) שהדורס על פירורי אוכלין בצית קשי

שחזירו נענש על ידו, אין מכניסין אותו במחינתו של הקב"ה דכתיב (משלי יז-כ) גם ענוש ללדיק לא טוב, אין לא טוב אלא רע, וכתיב (תהלים ה-ה) כי לא אל-ל חפץ רשע אתה לא יגורך רע ע"כ. וכיון דבמרגלים כתיב, שלח לך (במדבר יג-ב), לדעתך, אני איני מנזה לך, אם תרצה שלח (רש"י שם), אם כן על ידי שילוחו נענשו ישראל, וכיון שה' שוכן בציון (יואל ד-כא), אם כן זהו מחינתו של מקום, וכל שחזירו נענש על ידו אין מכניסין אותו במחינתו של הקב"ה, על כן לא היה יכול משה ליכנס לארץ.

וַעֲזֹר דמצוה צו"ת נמח נדק (סימן ו) דמי ששלח שליח לילך צדק ונהרג, צריך המשלח תשובה ע"ש. (הובא בזמן אברהם סימן תרג, ועיין בפרדס יוסף פ' ויגש את מ"א). ואם כן משה ששלח את המרגלים לדרכם, ועזר דרך זו נענשו בזמיתה, הרי זה פגם גם במשה, ולכן גם עליו נגזר עונשם שלא יכנס לארץ, ועל דרך שאמרו (יומא פו.) שלא יהא רבו בגן עדן ותלמידיו בגיהנם ע"ש. וזהו גם צי התאנף ה' בגללכם, שכיון שהם נענשו, גם משה היה נכלל עמם, אם כי הוא בעצמו לא היה צו שום נגיעה שהחטא של המרגלים.

את הארץ אשר דרך צה וגו' (א-לו).
 ובאור החיים הק' דקדק למה הוררך
 לומר 'יראה', כיון שמצטיח לתתה לו,
 בכלל מאתים מנה ע"ש. ונראה דצוה
 נכלל טוובה מיוחדת, כי ארצנו הקדושה
 חוץ ממעלתה החילוניות צפשוטה,
 ארץ זבת חלב ודבש, לא תחסר כל
 צה, הרי פנימיות קדושתה שגבה
 מאד, וכל אחד לפי מדרגת קדושתו
 זוכה לטעום מפנימיותה שאין לה
 שיעור וערך.

ויסופר על הרה"ק הצית עין ז"ע,
 שצהיותו דר בחוץ לארץ, בא
 פעם שד"ר מארץ ישראל לקבץ מעות
 לעניי ארץ ישראל, והפליא בקדושת
 הארץ, עד שאמר לו שידע כי האצנים
 בארץ ישראל מאירים. וכאשר עלה
 הרה"ק לארץ ישראל מנא את השד"ר,
 ואמר לו שאינו רואה שהאצנים יאירו.
 והשיב לו, שכאשר מזכין את הגוף
 יכולין לראות, וצרכות הימים אמר
 הרה"ק שכנים הם הדברים. וביארנו
 במקום אחר המסורה של ג' פעמים
 וראיתן, וראיתם את הארץ מה הוא
 (במדבר יג-יח), וראיתן על האצנים
 (שמות א-טו), וראיתם אותו וזכרתם את
 כל מצות ה' (במדבר טו-לט), שהכוונה
 הוא, וראיתם את הארץ מה הוא, אם
 תרנו לראות עד היכן מגיע מעלת
 הארץ, וראיתן על האצנים, תציטו על

לעניותא ע"ש. והיינו שהמצוה מאכלים,
 נחסר לו מאכלו ר"ל. וכמו כן ישראל
 שמאסו בטובת ה' שנתן להם ארץ
 טובה ורחבה, לא יוכלו ליהנות ממנה
 בשלימותו, ונחרצ בית מקדשינו וגלינו
 מארצנו.

ולפי מה שנתבאר יש לומר, כי
 צהיות שעל ידי חטא המרגלים,
 נגזר גם על משה שלא יכנס לארץ,
 וידועים דברי המדרש (הוצא צפרשת
 דרכים דרוש ח'), ובאור החיים הק'
 צפרשתינו א-לו) שאם היה משה נכנס
 לארץ ישראל, לא היה נחרצ בית
 המקדש, ולא הייתה אומה ולשון
 שולטת בישראל ע"ש. אם כן על ידי
 חטא המרגלים נגרס חורבן בית
 מקדשנו, כיון שלא נכנס על ידי זה
 משה לארץ. וזהו שאמר ה', אחתם
 צכיתם צכיה של חנם, ומזה יוגרם
 שאקבע לכם צכיה לדורות, שעל ידי
 שמה לא יכנס לארץ ישראל, יגרמו
 העונות חורבן בית מקדשנו.

הנביא ירמיה מקוקן, נחלתנו נהפכו
 לזרים צתינו לנכרים וגו',
 מימינו צכסף שתינו עצינו צמחיר
 יצואו וגו', על זה היה דוה לצנו על
 אלה חשכו עיינו (איכה ה-ב), ומתחלה
 נקדים לצאר צפרשתנו הכתוב, זולתי
 כלצ צן יפונה הוא יראה, ולו אתן

'יראנה', יהיה לו עינים גלויים לראות מה שיש בארץ. והוא על דרך מי שמואל קופסא נאה סגורה, ובמכו יש אצנים טוֹבִים ומרגליות, ולפעמים אינו רואה ומכיר מה שיש בתוכה, ומציט רק על הקופסא, וכלב בן יפונה הוא יראנה, שיזכה לראות קדושתה ופנימיותה אשר הוא עד אין חקר.

ובבזו כן היא התורה הקדושה, אם כי בחילוניותה היא קטנה מאד, חמשה חומשי ספרים, אבל בפנימיותה ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים (איזו יא-ט), וליכא מידי דלא רמיזי באורייתא (מעניט ט.), לא רק שכל דברי תורה שבעל פה רמוזים בה, אלא אין שום דבר בעליונים ותחתונים שלא רמוז בה. ושלמה המלך שאמר עליו הכתוב, (מלכים א ה-י) ותב חכמת שלמה שלמה מחכמת כל בני קדם, כתב בפתיחת הרמזין (על המורה) שכל החכמה והמדע, הכל מן התורה היה לו, וממנה למד עד שידע סוף כל התולדות, ואפילו כחות העששים וסגולתם, עד שכתב בהן אפילו ספר רפואות וכו', הכל מנא בתורה, בפירושיה, בדקדוקיה, באותיותיה, ובקוליה ע"ש.

והקב"ה כאשר צוה עולמו, הציט בהתורה הקדושה כביכול,

אצניה איך הם מאירים, וזוה תראו את הארץ מה הוא. אך לאו כל אדם זוכה לזה, ומתחלה וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה', ואז יכולים לזכות לראיה כזו.

ובישיה רבינו התאווה ליכנס לארץ, וביקש 'אעברה' נא 'ואראה' את הארץ הטובה וגו' (דברים ג-כה), שיזכה ליכנס אל הארץ, ועוד גם זאת שיזכה לראות פנימיותה הטמונה ומכוסה שלא כל אחד זוכה לראות (עיין בכלי יקר שס). וקודם מותו זכה לזה, ויראהו ה' את כל הארץ וגו' עד הים האחרון (שם לד-ה), וברש"י הראהו את כל ארץ ישראל בשלותה, והמציקין העמידין להיות מציקין לה וכו', הראהו הארץ בשלותה ובחורבנה וכו', ואל תקרא הים האחרון, אלא היום האחרון, הראהו הקב"ה כל המאורעות שעמידין ליארע לישראל עד שיחיו המתים ע"כ. והיינו שמשא רבינו בגודל קדושתו, זכה לראות לא רק הארץ בגשמיותה, אלא בראייתו ראה כל פנימיותה, עד שהיה יכול לראות ממנה כל מאורעותיה יום יום עד היום האחרון.

ועל דרך זה היתה הצטחת ה' לכלב, כי חוץ ממנה שיזכה ליכנס לארץ, וליתן לו לנחלה הארץ אשר דרך בה, עוד גם זאת, כלב בן יפונה הוא

נרמזו בה, ובה תחזי, בהתורה תוכל לראות הכל ע"כ.

ובבר דצרכנו שזהו על דרך שהמציאו צימיו הקאמפיוטער, ויש צו דיסק או טשיפ קטן, גדולו כפול המצרי ועוד יותר קטן, וטמון בתוכו ספרים לאלפים, ותמונות לאלפי אלפים, וניגונים לאלפים. וכאשר יראה האדם הפשוט המתכות הקטנה, ויאמרו לו כל מה שגנוז בתוכו, יאמר שזה אי אפשר, איך המועט הזה יוכל להחזיק המרובה, אבל מי שיש לו הכלים הנכונים, יכול לפענח ולמנוח צו הכל. כן הוא להצדיל אלף אלפי הצדלות תורתיו הקדושה, לא תחסר כל בה, רק שאין לנו העיניים הקדושות והטהורות לראותם, אבל המקיים הפך בה הפך בה וכו', וזכה למנוח בהתורה הקדושה כל דבר בעולם. (ועיין בספר מקור חיים (תולדות הרה"ק מלאנו ז"ע) אות לה).

ובב' זמן שהצית המקדש היה קיים, וה' שוכן בקרבנו, היתה השראת הקדושה למטה גדולה מאד, והיו זוכין להשיג עומק התורה הקדושה, עד שהיו יכולים לראות הכל בהתורה. אמנם משחרב בית מקדשינו, ספדי תורה כי חללה תפארתך, נפלה נורך מיום שחרב ביתך, אצדה מאתנו לראות

ובה ראה נורת העולם, צרכנות אלפי הפרטים שישנה למעלה ולמטה, בשמים והארץ וצימים וכל אשר בהם. וכמבואר במדרש (בר א-ה), התורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של הקב"ה, הנוהג שבעולם מלך צהר ודם בונה פלטיין, אינו בונה אותו מדעת עצמו אלא מדעת אומן, והאומן אינו בונה מדעת עצמו אלא דיפתראות ופנקסאות יש לו, לדעת היאך הוא עושה חדרים, היאך הוא עושה פשפשיין, כך היה הקב"ה מציט בתורה וצורא את העולם, והתורה אמרה צראשית צרא חלקים (א-ה), ואין ראשית אלא תורה וכו' ע"כ.

ובציונו בהמלך שזוה עליו הכתוב, והיה כשצחו על כסא ממלכתו, וכתב לו את משנה התורה הזאת על ספר וגו', וקרא צו כל ימי חייו (דברים יז-יח). וציאר בתורת משה (שם יד.) כי המלך ישא בחיקו תורת ה', ושם ימצא כתוב כל הקורות ותולדות ימי חייו, ושיעור הכתוב כך, את כל ימי חייו יקרא מעל ספר תורת חלקים ע"ש. ועל זה הזהיר לנו התנא (אבות ה-ב) הפוך צה והפוך צה דכולה צה, 'וצה תחזי', וסיב וצלה צה, ומינה לא תזוע, שאין לך מדה טובה ממנה ע"כ. והיינו שמהפך עמך רק בתורת ה', דכולה צה, הכל

(כמוצות קי:), ונחלה לישראל, היינו בני העליה, הוא 'עבדו', שזכו להיות עבדי ה' ע"כ. אמנם מעת שחרצ מקדשנו, נחלתנו נהפכה לזרים, מה שמתחלה היה נחלתנו 'עבדו', נהפכה לזרים, צמה שנקרא אלל זרים צסם נחלה, הון ועושר ותענוגי בני אדם. וצחינו הקדושות, שהיו עד עתה בית ה', זכו שכינה שרויה ציניהם (סוטה יז), נהפכה לנכרים, שהסטררר אחרר שרויה צתוכה צדרכי הגויים.

ואבור מימנו צכסף שחינו עצינו צמחיר יצורו, ויש לומר כי התורה נמשלה למים (מעניט ז), וכסף הוא לשון חמדה וכיסופין, על דרך נכספה וגם כלתה נפשי, וצימי קדם היה התורה מחמד נפשינו, ולמדו תורה לשמה, שמגלין לו רזי תורה, ונהנין ממנו ענה ותושיה (אצות ו-א), ועל זה אמר 'מימינו' זו התורה הקדושה, 'צכסף שחינו', היינו שותין ולומדים אותה צנמארון וכיסופין, 'ועצינו צמחיר יצורו', וחילוף לימוד התורה הקדושה, קצבלו צמחירו שנהנין ממנו ענה ותושיה. ומאז חרצ בית מקדשנו, דוה לצנו ותשכה עינינו, עד ירחס ה' את ציון ויצנה ערי יהודה צמהרה דיצן צרוצ רחמיו ותסדיו.

פנימיותה של תורה. וצית קדשנו ותפארתנו אשר הללך אצותינו, היה לשריפת אש, וכל מחמדיו היה לחרצה (ישעיה סד-ג), כי התורה הקדושה הוא מחמד עינינו, וכמו שדרשו חז"ל (סנהדרין קצ:), כל מחמד עיניך ישימו צידם ולקחו (מלכים א כ-ו), זה ספר תורה שנאמר צו (תהלים יע-א) הנחמדים מוהצ ומפז רצ ע"ש. ועל ידי צצית קדשנו היה לשריפת אש, גם כל מחמדנו, זו התורה הקדושה, היה לחרצה, שאין אנו משיגיין ורואים צה אלא כסומא צארוצה. ועל זה קוין ירמיה, על זה היה דוה לצנו, על אלה חשכו עינינו, שאין אנו רואים צהתורה הקדושה רק חינוניותה, ואין לנו כלי הראות לראות מה שגנוז צה.

ואבור נחלתנו נהפכה לזרים צחינו לנכרים (ה-צ), על פי מה שפירשו הכתוב (תהלים קלו-כא) ונתן ארצם לנחלה וגו', נחלה לישראל עבדו כי לעולם חסדו, כי להמון עס, עיקר הנחלה של ארץ ישראל הוא הארץ, שיש לכל אחד אחוזת ארץ לציתו ופרנסתו, ונתן 'ארצם' לנחלה, אבל לצני עליה עיקר הנחלה הוא גודל השגת הקדושה של הארץ, אשר הדר צארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלוה-

בסעודה שלישית פרשת ואתחנן תשייץ לפ"ק

בקמפ מתיבתא נחלת יעקב ווייץ - לאק שעלדריק

דוקא, שסודו א'תרוג ל'ולב שצו
מנענע מעלה ומטה. ולכן זיקש
אעצב"ה, שהוא צהיפוך א'תרון
ארבע"ה, לרמוז על הארבעה מיניס
ע"ש צ'ארכה. (והוצא גם צ'ארגא דפרקא
אות שעו). ויש להצין שייכות מ'נזה זו
לכאן. וגם למה צ'אמת נוטלין הא'תרוג
צ'שמאל והלולב צ'ימין, ולמה נרמוז דין
זה כאן דייקא.

בהפטורה (ישעיה מ-ה) נחמו נחמו
עמי יאמר אל'קיס וגו',
כי לקחה מיד ה' כפלים בכל
חטאותיה, קול קורא צ'מדבר, פנו דרך
ה', ישרו צ'ערצה מסלה לאל'קינו ע"כ.
ויש להצין הכוונה כי לקחה מיד ה'
כפלים, הלא עונשי ה' הם צ'מדה
וצ'משקל כפי החטא, ולא מעניש צ'כפל.
גם מה שאמר 'ישרו צ'ערצה' מסלה
לאל'קינו.

וגראדה צ'הקדם לצ'אר הכתוב, על
נהרות צ'בל שס ישצנו גם
צ'ינו צ'זכרנו את צ'יון, על ערביס
צ'תוכה תלינו כנורותינו וגו' (תהלים
קלז-א). ויש להצין מה שהדגיש על
ערביס דייקא תלינו כנורותינו. ויש

ואתחנן אל ה' צ'עת ההוא לצ'אמר,
ה' אל'קיס החלות להראות
את עזדך, את גדלך ואת ידך
החזקה, אשר מי א-ל צ'שמים וצ'ארך
אשר יעשה כמעשין וכצ'ורותיך
(ג-כג). ויש להצין מה שאמר 'אל ה'
שהוא לצ'אורה נראה כמיותר, דהא
פשיטא שחננתו היתה אל ה', וכמו
שאמר להלאה, ה' אל'קיס אתה החלות
וגו'. וצ'ספר מגלה עמוקות (אופן קד)
כתב לרמוז צ'פסוק זה על מ'נזה
הארבעה מיניס שנוטלים צ'חג הסוכות,
אתה ה'חלות ל'הראות א'ת ע'צדך
ר"ת אעל"ה, שהוא סוד ד' מיניס,
א'תרוג ע'רצה ל'ולב ה'דס, כצ'בואר
צ'זהר הק' (פ' תצא תקמת) על פסוק
אמרתי אעל"ה צ'תמר (שיר ז-ט) ע"ש.
ונוטלין את הלולב צ'ימין, זהו שאמר
את גדלך (כי גדולה הוא חסד, ימין),
ואת הא'תרוג צ'שמאל, זהו שאמר ואת
ידך החזקה שהוא יד שמאל. וכבר
האריך האריז"ל שד' מיניס שצ'לולב
עולים אל"ף כ"ד, א'תרו"ג לול"ב
הד"ס ערצ"ה, והוא גם כן מספר
א'ת גדלך וא"ת ידך החזקה שהוא
גם כן עולה צ'גמטריא אלף כ"ד. ולכן
אמר משה אשר מי א-ל צ'שמים, א-ל

וזדו גם ענין המשוּבָּה, תשובה', שעל ידי החטא נעשה פירוד בהאות ה' האחרונה, ועל ידי המשוּבָּה תשובה' – וזוה נראה לבאר מה דפליגי התם, אי שלש משמרות היו הלילה, או ארבע משמרות, דבאמת אלו ואלו דצרי אלקים חיים, שקודם החטא כאשר הארבע אותיות של ה' היו מאוחדים יחד, או סדרן של הדברים הוא ארבע משמרות, ורק על ידי החטא שגרמה חורבן הבית, ונפרדה האות ה', ונשארו רק הג' אותיות, מאז שלש משמרות הו"י הלילה.

ובהמושך הדברים מבאר התיקוני זוהר עוד, כי כדי לתקן ד' אותיות השם הו"ה שנפגמו על ידי הפירוד בחטא עץ הדעת, נתגלגל אדם הראשון בשלשה אצות אצרהס יצחק ויעקב וצמשה רבינו, כי ג' האצות הקדושים תיקנו ג' אותיות יה"ו, אצרהס אצינו תיקון ה' ראשונה מהשם הו"ה כאשר ניתוספה אות ה' לשמו, יצחק אצינו תיקון אות י', כי היה ראוי לתיקון על שם הצחוק, אלא שהוסיף לו הקב"ה אות י', יעקב אצינו תיקון אות ו', לכן נאמר אללו (שמות ג-ו) ואלקי יעקב בתוספת אות ו'.

אמנם עדיין היה צריך לתקן את ה' אחרונה מהשם הו"ה,

לומר דאיתא בגמרא (ברכות ג.) רבי אליעזר אומר שלש משמרות היו הלילה, ועל כל משמר ומשמר יושב הקב"ה ושואג כארי, שנאמר (ירמיה כה-ל) ה' ממרום ישאג וממעון קדשו יתן קולו וכו', ואומר, אוי לבנים שצעונותיהם החרצתי את ציתי, ושרפתי את היכלי, והגליתים לבין אומות העולם ע"כ. וכתב בתיקוני זהר (תיקון סט קיא): לבאר, כי שורש החשכות של הגליות הוא מחמת חטא עץ הדעת, אשר בחטא זה גרם אדם הראשון להפריד את השכינה הקדושה, שהיא ה' אחרונה מהשם הו"ה מג' אותיות ראשונות יה"ו. וזהו הרמז, שלש משמרות הו"י הלילה, הו"י הוא ג' אותיות יה"ו, שהקב"ה צוכה עליהן בג' משמרות של ה-לילה, היינו אות ה' של השכינה שנקראת לילה.

ובתב שם עוד, דזהו מה שנאמר אחר שחטא אדם הראשון בעץ הדעת, ויקרא ה' אלקים אל האדם ויאמר לו איכה' (בראשית ג-ט), איכה' היא אותיות איך ה', כלומר איך גרמת להפריד את ה' אחרונה מג' אותיות יה"ו. ועל כך קונן המקוּוּן ירמיה הנביא (איכה א-ב) 'איכה ישבה דד', איכה' היא אותיות איך ה', כלומר 'איך ה' ישבה דד', מופרדת מג' אותיות יה"ו ע"ש.

והגה הארבע מינים של הלולב, מנזאר צוהר הק' (מ"א סג): שהם רזא דשמא קדישא, ארבע אומיות הוי"ה ע"כ. וצתפלת יהי רלון (קודם טיילת לולב) נאמר, צפרי עץ הדר וכו', אומיות שמך המיוחד, תקרב אחד אל אחד, והיו לאחדים צידי וכו'. וצתפלת יהי רלון (צאיגוד הלולב) נאמר, כי האחרוג הוא נגד מילוי ה' האחרונה של השם הוי"ה ע"כ. ויש לומר דמהאי טעמא מאגדין כל השלשה מינים חוץ מן האחרוג, ונוטלין האחרוג מופרד משאר המינים, אחרוג צשמאל ושאר המינים צימין, כי חטא עץ הדעת אחרוג היה (צ"ר טו-ח), וצפרדס יוסף (פ' אמור אומ קצ) כתב מספר הקול קול יעקב, על פי המדרש (צ"ר ג-ג) ויהי ערב ויהי צקר יום אחד (צראשית א-ה), זה יום הכיפורים עשרה צתשרי, אם כן יום שישי היה ציום ט"ו צתשרי, יום א' דסוכות, וצאותו יום חטא אדם הראשון, ולפיכך ולקחתם לכם ציום הראשון (כג-מ), לכפר על חטא ראשון שהיה צוה היום. וזה שאמרו צתנחומא (שם כג) ראשון לחשבון עונות ע"כ. (ועיין צהקדמת ש"ת צית אפרים). ולכן מפרידין האחרוג משאר המינים, להורות על הפירוד שנעשה צארבע אומיות שם הוי"ה, שה' אחרונה נפרד משאר האומיות. - ומנזאר צמדרש (ויק"ר ל-יד) שהאחרוג

שנפגמה צחטא עץ הדעת על ידי שנפרדה מג' אומיות יה"ו, ומתקנה על ידי משה רבינו, שנתן לנו את התורה הכלולה מחמשה חומשי תורה כנגד ה' אחרונה, ואז נשלמו על ידו כל ד' אומיות השם הוי"ה. וזהו פירוש הכתוב (שמות ו-ג) וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ה', וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב צא-ל-שד-י ושמי הוי"ה לא נודעתי להם, רמו לו הקצ"ה שהאבות לא תיקנו כל השם, עד שצא משה והשלים את התיקון.

ובפרי צדיק (להגה"ק רבי צדוק הכהן) כתב (צפרשת נשא אומ יג), מהרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע, שפעם אחת הלך צדרך, ונודמן לפניו גוי שנסע צעגלה עם משא כצד של שחת שנקרא צלשון אידיש "היי", והנה נפלה העגלה עם כל השחת ולא היה יכול הגוי להרימה. פנה הגוי צצקשה אל הרבי ר' זושא שיסייע לו להרים את השחת, והרבי ר' זושא שהיה אדם חלש השיצ לו שאין לו כח, אמר לו הגוי, יכול אתה להרים את ההיי אצל איך רונה. והנה כדרכם של צדיקים שלומדים מכל מצב דרך צעצודת ה', אמר הרבי ר' זושא לעצמו, זושא האם שמעת מהו אומר, שאתה יכול להרים את הה', אחרונה שהיא השכינה הקדושה, אלא שאיך רונה צכך ע"ש.

הוא נגד הלז ע"ש. וזה עולה עם מה שכתב בתקוני זהר (תיקון כג סג): לאות ה' בלצבא.

ובועתה יש לומר כי משה רבינו הרגיש שאם לא יכנס להארץ, אזו יחרצ הציב המקדש, ויתעוררו הגליות, ואז איכ"ה ישצה דדד, ותהיה השכינה, שהיא ה' האחרונה מתגודדת, ולא מנאלה היונה מנות לכף רגלה (בראשית ח-ט), ואמרו בתיקוני זהר (הקדמה א): דקאי על השכינה שהיא ה' האחרונה של השם. ובהיות שתיקון זה בא על ידי משה, על כן אמר, ואתחנן אל הוי"ה דייקא צעת ההוא, שיכנס להארץ, שעל ידי זה יתחזרו יחד אותיות הוי"ה, ואמר ה' אלקים אתה ה'חלות להראות את עבדך וגו', תיקון האות ה' החלות להראות על ידי, ורמו זה גם הארבע מיינים, אחרוג לולב הדס ערבה, שהם נגד הארבע אותיות, והתחנן שלא יהיה בהם פירוד, אשר על ידי זה יש פירוד גם בהארבע מיינים, שהלולב צימין והאחרוג בשמאל, וכמו שגרמו את גדלך ואת ירך החזקה, ועל ידי שיכנס לארץ, יזכו לעולם התיקון, ועל זה רמו, אשר מי אל-ל בשמים ובארץ, שרומז גם כן על ה' האחרונה, כי אות ה' נכתבה בג' מילואים (ה"ה הי"א), שעולה ביחד כמספר אל-ל.

אמנם יש לומר, כי לפי סדר הכתובים, ולקחתם לכם ציזם הראשון, פרי עץ הדד, וכפת תמרים, וענף עץ אבות, וערבי נחל, ושמתם לפני הוי"ה אלקיים דייקא, אם כן האחרוג הוא נגד אות הראשונה, אות יו"ד, ולכן ניטלה פטמתו פסולה (סוכה לד:), כי הפיטם הוא הקונו של יוד. ואם כן הערבה הוא נגד ה' האחרונה. וזה עולה בקנה אחד עם מה שנאמר (ציהי רזון שם) דשני צדי ערבות הם כנגד משה ואהרן, כי לפי מה שנתבאר לעיל הוי משה תיקון של ה' האחרונה, ומשה ואהרן שקולים המה, ולכן הם מכוונים נגד שני צדי הערבה.

ולבן ציזם הושענה רבה, שהוא יום תפלה גם על הגאולה, ונקרא הושענה רבא, על דרך שמצקשים יתגדל ויתקדש שמייה רבא, ויהא שמייה רבא, שלא יהא פירוד באותיות שמו ית'. על כן אזו אנו לוקחים הערבה לצדו, להורות כי ה' האחרונה נשארה לצדה, והיא פרודה משאר אותיות השם, וחוצטין זו חמשה חצבות, להורות על ה' האחרונה. - וגם הערבה דומה לשפתים (ויק"ר ל-יד), וצדיבור יש ה' מולאות הפה, ואיתא בתקוני זהר (תיקון כא נט:), ה' ה' אינון אמירה ודבורא ע"ש.

ויצך (מה-ד), וינשק לכל אחיו ויצך עליהם (מה-טו), ושזב כאשר נפגש עם יעקב, ויפול על זואריו ויצך (מו-כט). ובחמס סופר (פ' ויגש רכז:) כתב טעם על המספר של חמשה זכיות ע"ש. ולפי מה שנתבאר יש לומר, כי חז"ל (מגילה טז.) אמרו שזכיות אלו היו על חורבן בית מקדשינו, שזכה יוסף על מקדש ראשון ועל מקדש שני שעמידן להיות זחלקו של זנימין, וזנימין זכה על זואריו, על משכן שילה שעמיד להיות זחלקו של יוסף, ועמיד ליחרב ע"ש. וזוה נעשה פגם גם בזמכות שמים, שנפרדה השכינה האות ה' האחרונה של השם הוי"ה, על כן זכה חמשה זכיות נגד האות ה' שנפגמה בחורבן בית אלקינו, איכה ישבה דד.

אמנם יש לומר זוה עוד, כי הכתוב אומר (זכריה ח-ט) כה אמר ה' זבאר'ת, זום הרזיעי זום החמישי זום השזיעי זום העשירי יהיה לזית ישראל לששון ולשמחה ולמועדים טובים, והאמת והשלום אהבו (ובלנד שמהיו אזהזים האמת והשלום, מז"ד). והיינו כמו שאמרו חז"ל (יומא ט.) מקדש שני שהיו עוסקים בזורה ובזמזות ובגמילות חסדים, מפני מה חרב, מפני שנאת חנם שהיתה זנייהם ע"ש. ולכן הגאולה תהיה רק כאשר יתקנו החטא, והאמת והשלום אהבו.

ובזוה נחזור לעניינינו, כי חורבן הזית והגלות פגמו זאות ה' האחרונה של השם הוי"ה, אשר היא האות היחידית שנכפלת זהשם ז' פעמים. ועל זה רמז, כי לקחה מיד הוי"ה כפלים זכל חטאותיה, והיינו שחטאותיה גרמו, שנלקח מיד הוי"ה כפלים, האות שהוא כפול בזוכה, היינו ה' האחרונה, זה נלקח מהשם הוי"ה עבור חטאותיה. ולכן זהיות שהגליות הם לתיקון ה' האחרונה, איכה ישבה דד, והערצה היא כנגד אות ה', על כן רמזו על ערזים בזוכה תלינו כנורותינו, עבור הערצה שמזון כנגד פירוד האות ה', ועל ערזים בזוכה, שזוכה נרמזה ה', עבור זה גלינו מארזינו, ואנו יושזים על נהרות זבל. - ולעת קך, כאשר נזכה להגאולה, וינחם ה' שארית עמו, אז קול קורא זמדבר פנו דרך הוי"ה, להשלים ולחזר הפירוד שיש זהוי"ה, ישרו זערצה', לקרב האות ה' למקומה, ונחמו נחמו עמי יאמר אלקיכם.

ובזוה יש לזאר מה שמזינו זיוסף כאשר התודע עם אחיו ואזיו, שזכה חמשה זכיות, ז' (זפרשת מקך), יוסב מעליהם ויצך (מז-כד), ויזא החדרה ויצך שמה (מג-ב), ושלשה (זפרשת ויגש), ויפול על זוארי זנימין

ואמר הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר זי"ע, דהענין מה שזכו יוסף וצנימין עכשיו בשעת שמחה על החורבן שצעתיד, כי מעשה אבות סימן לבנים, ומה ששנאו השצט"ס את יוסף, וישנאו אותו ולא יכלו לזרו לשלום (בראשית לו-ד), זאת הביאה הפירוד של יוסף מבית אביו, וכאשר הרגישו כעת הפירוד ציניהם שצביל שנאת חנם, מיד ראו גם את החורבן, שאף הוא היה תולאה של שנאת חנם, לפיכך זכה על כך, ששנאת חנם זו אשר גרמה עכשיו לתולאות כאלה, תגרום גם בעתיד חורבנות עכדה"ק.

והנה החורבן גרמה ארבעה זומות לישראל, זום הרביעי והחמישי והשביעי והעשירי, ולכן כאשר נפגש יוסף עם אחיו זכה ארבעה פעמים, כי תולאות השנאת חנם שלהם תגרום ליום זום ועינוי ארבעה פעמים. והנה איתא במדרש שם (ב"ר נג-יב) ויתן את קולו צבכי, כשם שלא פייס יוסף את אחיו אלא צבכיה, כך הקצ"ה אינו גואל את ישראל אלא מתוך צבכיה, שנאמר (ירמיה לא-ח) צבכי יצואו וצתחננוים אוזילם ע"כ. ולכן כאשר נתאחד לאחר כ"ב שנה יוסף עם אביו יעקב, שזו נשלים הגלות שלו, ופגישתו עם אביו רומז על הגאולה העתידה, כי כנסת ישראל נקרא יוסף,

זני יעקב ויוסף סלה (תהלים עז-טו), ויעקב הקצ"ה קראו אל- (מגילה יח.), וכאשר נתאחדו שוב יחד, זכה צבכיה חמישית, רומז על הפיוס של הגאולה, צבכיה האחרונה, צבכי יצואו וצתחננוים אוזילם. ולכן זכה יחד חמשה צביות.

והנה ציפה תואר (שם) הקשה, אהא דאמרו, כשם שלא פייס יוסף את אחיו אלא צבכיה, כך הקצ"ה אינו גואל את ישראל אלא מתוך צבכיה, לזכאורה התם יוסף המפייס זכה, והכא ישראל המתפייסים מהקצ"ה הם הזוכים ע"ש. אמנם הרד"ק פירש שם, צבכי יצואו, יש צבכי של שמחה, וישק יעקב לרחל וישא קולו ויבך (בראשית כט-יא), כן הוא זה, מרוב שמחה שיצואו לארצם יצכו, כי כמה שנים גלו ממנה ע"ש. ולפי זה כן לעומת זה, גם הקצ"ה כזיכול יתעורר בשמחה, כזנים שמזרו לשלחן אציהם, וגם הוא כזיכול ישמח ויצכה אז.

אמנם גם אי קאי על ישראל, הרי אמרו חז"ל (סנהדרין מו.) בשעה שאדם מנטער, שכינה מה לשון אומרת, קלני מראשי קלני מזרועי וכו' ע"ש. והכתוב אומר, עמו אנכי בצרה (תהלים נא-טו), ובכל זער של אדם מישראל השכינה מנטערת עמו, וכמו שמנינו אלל החורבן, ויקרא ה' אלקים

והצית חרצ וקרצן ה' לא הקריצו
 צמועדו. אך הענין כי נתבונן איך
 היתה כזאת, שזה קרוב לאלפיים שנה
 שכחנו כל טוב צעו"ה, ועדיין לא
 נשכח זכר בית המקדש מאתנו
 ועפעפינו יזלו מים, מה שלא נמנע כן
 בשום אומה ולשון שנאצדו מתוך
 הקהל ונשכח זכרם, ולא זכו זמן רב
 כזה כמונו בית ישראל.

ויעם הדבר כי זהו צאמת נחמה
 גדולה, שאין מקבלין תנחומין
 על חי (מסכת סופרים פרק כא), מה
 שאין כן מת גזירה שישתכח מן הלב
 (צ"ר פד-יט). לכן כל האומות שאין
 להם תקוה לחזור למה שנאצד מהם,
 לכן נשכח זכרם מפיהם. אבל אנו בני
 ישראל שמקוים ומנפים ליום שעתיד
 הקב"ה לירד למטה, וחסידינו יחיו
 וישבעו טוב, על כן אין אנו מקבלים
 תנחומים. נמנע שזה האבל לנו לנחמה
 גדולה. ועל כן תשעה באב הוא לנו
 מועד גדול, כי זו נדע ונשכיל
 שעתידיים אנו לחזור לקדמותנו, וזהו
 דקדוק שדקדקו חז"ל בצאמרם כל
 המתאבל הרי הוא זוכה ורואה מיד
 בנחמתה, כי זהו תנחומינו צמה שאנו
 מתאבלים כל כך גם אחרי זמן רב
 כזה ודפח"ח. — ובחמס סופר (עמ"ס
 תענית) הוסיף, לכיון דירושלים ובית
 המקדש צנוי ומשוכלל למעלה (רש"י

צבאות לזכי ולמספד ולקרחה ולחגור
 שק (ישעיה כב-ג). - ורחימי לספר על
 חסיד אחד, שצימי המלחמה חטפוהו
 הרשעים והכוהו ופלעוהו, וכאשר בא
 הציתה היה שוחק ומומר, ושאלו אותו
 לשמחה מה זו עושה, והשיב הרי
 למדנו שזומן שאדם מנטער שכינה
 אומרת קלני מראשי, ואומר אני
 לצורא, ממני אל תנטער, כי מקבל
 אני יקורי צאהצה עכ"ד. ועכ"פ כאשר
 בני ישראל צצכי יצואו, גם הקב"ה
 לעומתם זוכה ומנטער עמהם, ושפיר
 גם החס המפייס זוכה.

והנה החמס סופר (שס) הקשה עוד,
 הא יוסף התודע לאחיו
 בשבת, דהא טבות טבח והכן היה
 צערב שבת (צ"ר כג-ד), ולא הותרה
 זכיה בשבת (ש"ע א"ח סימן רפח) ע"ש.
 ויש לומר דהנה הכתוב אומר, לום
 הרביעי וגו' יהיה לבית יהודה לששון
 ולשמחה, ובפשוטו דקאי על זמן
 הגאולה. אבל יש צוה עוד כוונה, על
 פי מה שכתב צדרשות חמס סופר
 (ח"ג פד:) על מאמרם (תענית ל:) כל
 המתאבל על ירושלים זוכה ורואה
 בנחמתה, ולמה לא אמרו בלשון עתיד
 שיזכה ויראה בנחמתה. אבל הענין
 הוא, דהנה חז"ל אמרו שתשעה באב
 נקרא מועד ואין אומרים זו תחנון,
 והלא יפלא איך יקרא זה מועד,

הצביה שלו הציאה לפניו שמחה, כי ראה בהצביה גם הנחמה, והשמחה שהתעוררה בו משמחת הגאולה, היתה עלומה יותר לפניו מהכאב של הצביה, ולכן צכה גם בשבת.

ובזה יוצן גם כן מה שנפל כעת יוסף על צוארי בנימין בעידן שמחה, וצכה על חורבן הבית, כי במכירתו של יוסף, שהתאבל עליו יעקב ימים רבים, ויקומו כל בניו וכל בנותיו לנחמו וימאן להתנחם (לו-לה), ונתצרר להם צוה שרק על המת נגזרה גזירה שישתכח מן הלצ ולא על החי (עיין רש"י שם), שהרי לא שכחוהו אותו יעקב ובניו כל הימים הללו, ומזה נתעוררו כי הצביה ימים רבים על המקדש ואין יכולים להתנחם, הוא גם כן מפני שצית המקדש עדיין חי, ואם כן הצביה עלמה שמחה הוא, שעדיין לא אבדנו תקותינו, וממילא הוי צביה של שמחה הגנוזה צה, ויכולים לצכות גם בשבת. — יתן ה' שנשמע קול מצשר צימינו, על הר גבוה עלי לך מצשרת ציון, ונחמו נחמו יאמר אלקיכם, צציאת בן דוד במהרה דידן.

סוכה מא.), רק מאתנו נאבד, ויש תקוה, לכן אין מקבלין נחנומין עליה ע"ש (ועיין שמן ראש ח"ט פ' דברים טו:).

והנה זכריה הנביא היה בזמן שהצית היה עומד, והתנבא על העמיד, שיהיו לישראל ארבעה נומות לזכר החורבן, אמנם הודיע לישראל, כי עצם האום הרביעי ואום החמישי וגו', אם כי מלד אחד יהיה יום אום ועינו, מכל מקום אום הזה יהיה גם צאותו עת לשון ולשמחה, צביה מסטרא דא ושמחה ומועד מסטרא דא, כי מה שצמים ומתאבלים כאלפיים שנה, זה בעלמו מורה באצבע שלא אבדה תקותינו, ואנו מחכים צכל יום שיבא ויקבץ נדחי ישראל. והוא על דרך שמצינו צרבי עקיבא (מכות כד.) שצאותו שעה שראו שועל יואא מצית קדשי קדשים, וחצרו היו צוכים, היה צבי עקיבא משחק, כי ראה צו גם ניצוי הגאולה, והשחוק והשמחה היו כל כך גדולים ועצומים אללו עד שלא היה אפילו צוכה על החורבן שרואה. — וכמו כן יוסף הנדיק שצכה אז החמשה צכיות, כי ראה לפניו החורבן, והאומות שיצכו ישראל עליה, עצם

בסעודה שלישית פרשת עקב תשי"ע לפ"ק

בקעמפ מתיבתא נחלת יעקב וויען - לאק שעלדריק

עליו שמתקרר גם הוא מלעשותו. אבל האמת הוא שאין להתצייש משום אדם, ויש לו לעשות מה שמוטל עליו, ולא להסתכל אס גם חזירו עושה כן. וכמו שפירשו דלכן הכריז השם יתברך את העשרת הדברות בלשון יחיד, אנכי ה' אלקיך וגו' (שמות כ-ג), כדי שכל אחד ואחד מישראל ידמה בנפשו, כאילו ניתנה התורה לו בלבד, ואין לו להשגיח על אחרים. — וכאשר האדם נותן דין על מעשיו, עוזרים לפניו כבני מרון (ראש השנה יח.), כל אחד יחידי בפני עצמו, שלא להסתכל על סביבתו, שיתלה חטאו באחרים שגם הם עשו כן, אלא כל אחד נידון בפני עצמו, אם עשה מה שנצטווה מאת ה'.

ואמר הכתוב בפנחס, והיתה לו ולורעו אחריו ברית כהונת עולם תחת אשר קנא לאלקיו (במדבר כה-ג). ופירשו זו, כי פנחס בודאי עשוי היה להשגיח במשה ואהרן ושבעים הזקנים ולומר, אם הם שותקים ומחשים, למה לי להיות ירא שמים וקנאי יותר מהם. ובכל זאת לא התחשב בכך, כי אם עשה את אשר מצא לנחוץ לעשות לכבוד השם יתברך. לפיכך נאמר אשר קנא 'לאלקיו', דומה

כל המצוה אשר אנכי מצוך היום תשמרון לעשות, למען תחיון וצאתם וירשתם את הארץ וגו' (ח-א). ויש להבין, הלא 'כל' משמע הרבה, 'המצוה' משמע אחת, ואם כן יותר יוצדק לומר 'כל המצוות' בלשון רבים. גם מה שאמר למען תחיון וגו', הלא שכר מצוה צהאי עלמא ליכא (קידושין לט:), והיום לעשותם ומחר לקבל שכרם (עבודה זרה ג.), ואיך אמר כל המצוה תשמרון לעשות, למען תחיון וצאתם וירשתם.

וגררה בהקדם לצאר מה שפתח בלשון יחיד, אשר אנכי 'מצוך', ומסיים בלשון רבים 'תשמרון'. ויש לומר על פי מה שביארנו במקום אחר מה שאמר הכתוב, מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל (במדבר כד-ה), ואמרו חז"ל (בבא בתרא ס.), ראה שאין פתחי אהליהם מכוונין זה לזה, שלא יציץ לתוך אהל חזירו, אמר ראיון הללו שתשרה עליהם שכינה ע"כ. והכוונה הוא, כי לפעמים יתעורר האדם לעבודת צוראו לקום באשמות הצורא לתורה ותפלה, או להתפלל בקול רם וכו' וכו', אך רואה שאין חזירו עושה כן, וזה יש השפעה

באחד שצא לפני שמאי ואמר גיירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחד, דחפו באמת הבנין שצידו, אחא לקמיה דהלל גיירו, אמר לו כל מה דעלך סני לחברך לא תעביד, ואידך פירושא היא זיל גמור. ופירש רש"י שיקיים וזהבב לרעך כמון, וזה יקיים כל התורה כולה. ותמוה מאד על הגר הזה, מה ראה לשטות זה לומר שילמדנו כל התורה כולה כשהוא עומד על רגל אחד. ופירש הוא ז"ל, דאיתא בספרים דכל אחד מישראל נריך לקיים כל התרי"ג מצוות, ואם לא קיימן נריך שיתגלגל עד שיקיים כולן. והנה הגר הזה רצה להתגייר רק באופן שיקנה שלימות בפעם הזאת שהוא בעולם ולא יצטרך שוב להתגלגל, ויהיה עומד שם אחר פטירתו במנוחה ועונג ועידון.

וזהו כוונתו, גיירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחד, ר"ל שאוכל לקיים כל התורה בפעם אחד, בפעם הזאת שאני עומד בעולם הזה, ולא אצטרך שוב להתגלגל. (כי רגל הוא לשון פעם, כמו שנאמר (במדבר כג-כד) כי הכיתני זה שלש רגלים). וכששמע שמאי דיבורים הללו, דחפו באמת הבנין, כי זה דבר שאי אפשר, דהרי אינו יכול לקיים מצוות כהנים ומצוות

היה עליו באותה שעה כאילו רק 'אלקיו' שלו הוא, וחובה מוטלת עליו לקנא לכבודו, אף כי איש אינו עושה זאת ודפח"ח.

וזאת היא מעלתן של ישראל שאין פתחיהן מכוונין, ואינן מציני לתוך אהל חצירו, מה חצירו עושה כעת, אם הוא ישן או יושב בטל כישן דמי. ומה טובו אהליך יעקב, הבתי כנסיות ובתי מדרשות, שכל אחד מתאמץ להוסיף בלימוד התורה לפי ערכו, ומתעורר להתפלל כראוי וכנכון, ולא איכפת ליה במה שחצירו עושה, ולא הביט און ציעקב ולא ראה עמל בישראל, ה' אלקיו עמו, כאילו ה' הוא רק אלקיו, ומה לו עם אחרים אם עושין רעון קונם או לאו, כל אחד עושה מה שמרגיש שיכול לעשות בו נחת רוח לבוראו. (ועיין שמן ראש ח"י פ' בלק רמג:). — ולכן כאשר דבר משה אל כל ישראל, אמר להם כל המצוה אשר אנכי 'מנוך', שיחשוב כל אחד כאילו רק הוא לבדו נצטווה במצוה זו, ולא יסתכל על מה שאחרים עושים, וככה באופן הזה תשמרון לעשות.

עוד יש לומר על פי מה שכתב בבית שמואל אחרון (פ' שמות), לפרש מה דאיתא בגמרא (שבת לא.)

מו"ה אצרהם הכהן ז"ל לפרש האי
 דאחד שבא לפני שמאי וכו' ממש כמו
 שפירש הצית שמואל, רק שהחסידי
 הנ"ל פירש גם כן ואידך זיל גמור
 באופן אחר, דהא יש עוד תקנה
 לקיים כל התרי"ג מצוות על ידי לימוד
 התורה, דהנה אמרו רז"ל (מנחות קי):
 כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב
 עולה, וכן כל המצוות יכול לקיים על
 ידי עסק התורה בהלכה של אותה
 המצוה, ובתקנה זו יש עדיפותא, דהא
 ישנם מצוות שאי אפשר בכלל לקיימם
 בזמן הזה, כאשר אין צית המקדש
 קיים, ועל ידי לימוד התורה נחשב
 כאילו קיימם. וזה הוא הפירוש, ואידך,
 רצה לומר ועוד תקנה אחרת יש זיל
 גמור, ועל ידי עסק התורה תוכל
 לקיים הכל עכ"ד ודפח"ת. (וכן כמו
 צנועם מגדים ליקוטים).

וְלִבְךָ אָמַר לֵהֱם מִשֶּׁה 'תשמרון'
 לעשות, וכמו שפירש רש"י
 ושמרתם ועשיתם (דברים ד-ו),
 ושמרתם זו משנה, ועשיתם כמשמעו
 ע"כ. וכל המצוה אשר אנכי מנוך
 היום 'תשמרון' לעשות, ללמוד כל
 מצוות ה', ובזה יחשב לכם הלימוד
 כאילו עשיתם כל מצוות ה' צדיכם,
 ולא תצטרכו להתגלגל עבור זה,
 ולמען תחיון, שצוה תזכו לקיים כל
 מצוות ה' צדיים חיותו.

יבום וכדומה. אמנם כאשר בא לפני
 הלל השיב לו, כל מה דעלך סני
 לחצרך לא תעביד, זהו כל התורה
 כולה, דמי שמקשר עצמו עם כל אחד
 מישראל כנפשו, הרי נחשב כגוף אחד
 עם כל ישראל, וכל מה שמקיים אחד
 מישראל, כאילו קיים הוא. ולכן אם
 תקיים מצוות ואהבת לרעך כמוך, אז
 בהמצוות שיעשה חצריך, תבא ידי
 חובתך גם אתה עכתו"ד.

וְלִבְךָ כִּאֲשֶׁר אָמַר לֵהֱם מִשֶּׁה, 'כל'
 המצוה אשר אנכי מנוך היום
 תשמרון, שעל כל יחיד ויחיד מוטל
 עליו לקיים 'כל' המצוות, והלא דבר זה
 אי אפשר, שאין כל מצוה בא לידו של
 אדם, לכן צוה לכל יחיד, שכאשר
 עושה מצוה יתאחד עם הכלל ישראל,
 וכמו שאומרים בתפלת לשם יחוד,
 שעושה המצוה 'צבם כל ישראל',
 ובאופן זה יוכל כל אחד לקיים כל
 מצוות ה'. ולא יצטרך למות ולהתגלגל
 כדי לזכות בכל המצוות, אלא צענה זו
 של תשמרון לעשות, יזכו 'למען
 תחיון', לקיים כל מצוות ה' צדיים
 חיותו.

וּבִישׁוּחַ מִשֶּׁה (פ' שמות קכ"א): אחר
 שהציא דברי צית שמואל
 האחרון הנ"ל כתב, וראיתי צספר סמא
 דחייא (דרוש ח) שכתב צסם החסיד

המפרשים, ללכאורה תקשה על הא דשכר מנזה דהאי עלמא ליכא, הא הקב"ה שומר תורתו כדאיתא צירושלמי (ראש השנה א-ג) ושמרו את משמרתי (ויקרא כג-ט), אמר הקב"ה אני שומר מנזתיה של תורה, והרי כתיב ציומו תתן שכרו (דברים כד-טו), ולא תלין פעולת שכיר. והתירוץ לזה על פי דקיימא לן בחו"מ (סי' שלט-ז) האומר לשלוחו שכור לי פועלים ושכרם, ואמר להם שכרם על צעל הבית, אין שום אחד מהם עוזר על צל תלין עיי"ש. וידוע (מכות כג.) כי תורה, מנין תרי"א, נוה לנו משה, ושמים מפי הגבורה שמענו, אם כן על התרי"א הוי שכרו על ידי שליח וליכא צל תלין, אצל על השמים מפי הגבורה איכא צל תלין ומגיע שכר צעולם הזה. וזוה פירש צס' חוות יאיר טוזים השנים מן האחד (קהלת ד-ט), כלומר השני מנזת שמענו מן האחד צ"ה, כי יש שכר טוב צעולם, רצה לומר מיד צעולם הזה עכ"ד.

וזדו שאמר כל המנזה אשר אנכי מנוך היום, אנכי ולא יהיה לך שבדיבור אחד נאמר, ומפי הגבורה שמענו, תשמרון לעשות, תשמרון הוא הל"ת, לעשות הוא העשה, שמנזת אמונה הוא לאו ועשה ביחד, ואז תזכו לשכר גם צעולם הזה, בני חיי ומזוני,

עוד יש לומר, כי הכתוב כאן צאה להזהיר להתחזק במנזת אמונת ה', והוא על דרך שאמר הכתוב (במדבר טו-כג) וכי תשגו ולא תעשו את כל המנזת האלה אשר דבר ה' אל משה, וצדש"י צעבודה זרה הכתוב מדבר, מנזה אחת שהיא ככל המנזת, אשר דבר ה' אל משה, אנכי ולא יהיה מפי הגבורה שמענו. מגיד שכל המודה צעבודה זרה ככופר בכל התורה כולה ע"כ. וכן אמרו (קידושין מ.) שכל הכופר צעבודה זרה, כמודה בכל התורה כולה ע"ש. וזהו שאמר, 'כל המנזה' אשר אנכי מנוך היום, כי אמונת ה' מנזה אחת הוא, אצל זה כולל כל המנזה, דהוי כמודה בכל התורה כולה, והוא המנזה אשר 'אנכי' מנוך, דאנכי ולא יהיה מפי הגבורה שמענו, ולא ככל התורה שנשמע מפי משה.

ואמר על זה, למען תחיון ורבייתם וצאתם וירשתם את הארץ, וכתב צאור החיים הק' שצוה נרמזו כל הצרכות, חיי בני ומזוני, למען תחיון הרי חיים, ורבייתם הרי צנים, וצאתם וירשתם וגו' הרי מזוני, ארץ ומלוואה, צתים מלאים כל טוב וגו' ע"ש. והענין הוא דאיתא צמדדש אין ישראל ניזונין אלא בצכות האמונה, וכתב צישמח משה (ר"פ מטות) צשם

במסתרים ואני לא אראנו נאם ה' (ירמיה כג-כד), מיד יגיע אליו היראה וההכנעה בפחד השמי"ת ובושתו ממנו תמיד ע"כ.

ובישמח משה (ריש פרשת נצבים) כתב, דכבר כתבו הספרים הקדושים קושיא גדולה וחזקה על עוברי עזירה, והוא תמוה קיימת דלית לה פריקי ולית נגר וצר נגר דיפרקינה. והוא דאם האדם עושה עזירה קשה עליו ממה נפשך, אם אתה מאמין באמת שהא-ל יתברך רואה אותך, איך אתה עוזת פנים גדול כל כך שאתה יודע שמלך מלכי המלכים הקב"ה רואה אותך והוא עומד אלנך, ואתה עושה כן, הלא אם היה כאן איזה אדם ומכל שכן אדם חשוב, ודאי לא עשית זאת בפניו בשום אופן, ואיך תעשה זאת לפני מלך גדול וגורא אשר כל דיירי ארעא כלא חשובין קמייה. ואם תחשוב שאינו רואה, זה קשה מן הראשון שאתה כופר בעיקר האמונה, ומי הוא זה אשר בשם ישראל יבונה שלא ימסור נפשו למיתות קשות כדי שלא יכפור בעיקר.

ובתב דאין ישוב לקושיא זו, רק מה שאמרו חז"ל (פסטה ג.) אין אדם עובר עזירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות, ובודאי כוונת חז"ל הוא משום זו הקושיא, דבלא רוח שטות אי

למען תחיון ורציחם וזאתם וירשתם את הארץ.

והנה משה רבינו הזהירם בזה, להתעטם באמונת ה', שזהו המפתח לקיום כל מצות התורה, וכמו שאמרו חז"ל (מכות כג:) תרי"ג מצות נאמרו לו למשה מסיני, בא דוד והעמידן על י"א וכו', בא מיכה והעמידן על שלשה וכו', בא חזקוק והעמידן על אחת שנאמר (חזקוק ז-ד) ולדיק באמונתו יהיה ע"כ. והיינו שעל ידי התחזקות במצוה זו, יהיה לו מפתח שיוכל לקיים כל התרי"ג מצות שנאמרו למשה. והענין הוא, כי המאמין בצורה עולם, שהוא קובץ וממלא כל עלמין, ולית אתר פנוי מיניה, הרי זה משפיע על התנהגות האדם, וכמו שכתב צרמ"א (א"ח סימן א) שויתי ה' לנגדי תמיד (תהלים טו-ח), הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלקים, כי אין ישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לצדו צביתו, כישיבתו ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול, ולא דבורו והרחבת פיו כרצונו והוא עם אנשי ציתו וקרוביו, כדבורו במושג המלך. כל שכן כשישים האדם אל לבו שהמלך הגדול הקב"ה, אשר מלא כל הארץ כבודו, עומד עליו ורואה במעשיו, כמו שנאמר אם יסתר איש

אפשר לשום צר דעת לעצור עצירה משום זו הקושיא, רק שנכנס בו רוח שטות, ועל שטות אין קושיא, ובאמת בשעת עצירה שוכח מכל זה ואינו נותן אל לבו כלל שהש"ת רואה, ואין כופר רק שוכח מכל וכל, ואם כן לפי זה קלקולו זהו תיקונו, ואף אם עבר במזיד מכל מקום הוא בשוגג לפי שהיה שכוח שהש"ת רואה ומשגיח עליו צעת ההוא, אבל אם היה זוכר בזה, ודאי לא היה עושה, אם כן מלד זה הוא שוגג ומוטעה ושכוח מהעיקר עכדה"ק.

ולכן עוררם משה על המנוה הזו של אמונת ה', שזה כולל כל

התורה כולה, כל המנוה אשר אנכי מנוך היום תשמרון, מנות אמונה שהוא מנוה חדא הכוללת כל המנוה, שאם תשמרון מנוה זו לא תצואו לידי חטא, ותזכו לקיים כל התורה כולה. ולהיפוך והיה אם שכוח תשכח את ה' אלקיך (ח-יט), אם תשכח את ה', ולא תקיים שויתי ה' לנגדי תמיד, יכולים לירד עד כדי והלכת אחרי אלהים אחרים וגו'. — יתן ה' שזכרה להתדבק באמונת אלקי עולם, להרגיש תמיד כעומד לפני המלך, ואז נזכה ללכת צדק טובים, ולהפקד צניי חיי ומזוני, שעל זה יש שכר גם בהאי עלמא.

בסעודה שלישית פרישת ראה תשי"ע לפ"ק

בקעמפ מתיבתא נחלת יעקב ווינן - לאק שעלדריק

נמנה תשעה סוגים במשנה (וזכרים מו.). במשניות דאזיהו מקומן, עולה, חטאת, אשם, שלמים, תודה, איל נזיר, זכור, מעשר, פסח ע"ש. ובספר אלופי יהודה כתב, דזה רומז על מה שאמרו (יומא כו:) דקרצן עולת תמיד קרב בתשעה, היינו שהעלאת האזרים היה בתשעה כהנים, וזהו הרמז, שם תעלה עולותיך ר"ת תש"ע ע"כ.

השומר לך פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה, כי אם במקום אשר יבחר ה' באחד שבטיך, שם תעלה עולותיך, ושם תעשה כל אשר אנכי מנוך (יב-יג). וכתב בצעל הטורים ש"ס תעלה עולותיך ר"ת תש"ע, ט' דברים אתה מעלה על המזבח, עולה, חטאת, אשם, שלמים, מנחה, שמן, לבונה, יין, מים ע"כ. ויש להעיר דגם בקרבנות גופייהו

ויש לומר עוד, דבא לרמוז על מה שאמרו (פסחים נח.) דמנחות של תמיד צין הערבים, משינטו לללי ערב, דהיינו מחזי שבע ואילך, והגם דורזין מקדימין למנחות מאחרין ליה, דכיון דאיכא נדרים ונדבות, ורחמנא אמר עליה השלם כל הקרבנות כולם, מאחרין ליה, ותמיד נשחט בשמונה ומחנה, וקרב בששעה ומחנה ע"כ. ועל זה רימו הכתוב, שם תעלה עולותיך ר"ת תש"ע, שהקרבנות העולות תמיד תהיה בששעה תשע. והטעם דמאחרין ליה, כי ש"ס תעשה כל אשר אנכי מצוך, ויש להעלות שם כל הנדרים ונדבות, וכדי שיספיק הזמן להקריבם, על כן יש לאחר הקרבנות העולה עד שעה תשע ומחנה.

והנה יש להצין מה שאמר הכתוב, פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה, דלכאורה מיותר הוא. וברש"י פירש אשר תראה, אשר יעלה בלבך, אבל אתה מקריב על פי נביא, כגון אליהו צהר הכרמל ע"כ. ויש לומר כי נבואה הוא בחזיון, ועל דרך שנאמר חזון ישעיהו, ואמר הכתוב, דבכל מקום אשר אתה רואה אין להקריב, אבל כאשר הנביא רואה בחזיון, אז מותר להקריב.

[**שוב** ראיתי צורת משה צפרשתנו (עה.) שכתב, דהרואה שאינו

אומר בשם ה' אין לו רשות להקריב בחוק, כי אם כמו אליהו שאמרו בשם ה', וזהו פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה, על ידי רואה לא, אלא על ידי נביא ע"ש. ולפי מה שנתבאר בתוס' (יבמות 5: ד"ה וליגמא) למיגדר מילתא גם אם לא נטוה מה, אלא רואה מעצמו שזריכין לעשות כן, מותר לו גם כן לעבור לצורך שעה ע"ש. ולפי זה נראה דזהו מהו שאמר הכתוב, במקום שאתה רואה אי אתה מקריב, אבל כאשר הנביא רואה בעיני שכלו לעשות כן, שרי לו להקריב. וזוהי יש ליישב מה שהעיר צפרדס יוסף (אות לב) דמרש"י כאן משמע דדין זה ילפינן מהכא, ובגמרא (יבמות 5:) מבואר דדרשינן זה מהכתוב אליו תשמעון (דברים יח-טו) ע"ש. ויש לומר דאליו תשמעון קאי רק כאשר אומר כן מפי ה', וקרא דכאן בל להוסיף גם במקום שרואה לעשות כן מעצמו].

אמנם יש לומר בזה עוד, דהנה הכתוב אומר להלן (יב-יז) לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגן ותירוש וינהרץ וגו', וברש"י רבי יהושע בן קרחה אומר, יכול אתה, אבל אינך רשאי וכו' ע"כ. ויש להצין דאם כן למה נאמר לא תוכל, כיון שיכול אתה. ויש לומר על פי מה שפירשו הכתוב, וישלח אצרהם את ידו

אל יפול רוסך, אל תשלח ידך אל הנער, אמנם כל כוונתי היתה רק שתעלהו על המזבח, אבל לא שתשחטוהו, וידך יודעת אל נכון מהו רצוני ע"כ. — הרי לנו כי יוכל אדם להגיע לידי מדריגה זו, שמה שאינו רצון ה', אין הוא יכול לעשות, עלולות יתירה יורדת עליו שלא יעשהו. וזה לא 'מוכל' לאכול בשעריך, שיש להגיע לידי מדה זו, שלא יוכל לעשות דבר נגד התורה.

אמנם בחתם סופר צפרשתנו (טו):

כתב לבאר מה שאמרו יכול אתה אלא שאינך רשאי, כי בשעה שאדם מתעלה ומתקדש, יוכל להמשיך קדושת הארץ גם בשאר המקומות, ועל דרך שאמר הכתוב (מלאכי א-יא) וכל מקום מוקטר מוגש לשמי ומנחה טהורה, ופריך בגמרא (מנחות קי.) בכל מקום סלקא דעתך, ומשני אלו תלמידי חכמים העוסקים בתורה בכל מקום, מעלה אני עליהם כאלו מקטירים ומגישים לשמי ע"ש. ואמרו (מגילה כט.) מאי דכתיב (יחזקאל יא-טו) ואהי להם למקדש מעט בארצות אשר באו שם, אלו צמי כנסיות וצמי מדרשות שבצבל ע"ש. הרי לנו שיש צמי מקדש גם בחוץ לארץ. וידוע מהרה"ק מצאנו ז"ע שאמר, שאליהו מציא צליל פסח מהקרצן פסח לצדיקי הדור, וממשיך

ויקח את המאכלת לשחוט את בנו (בראשית כג-י), דלכאורה מה בזה התורה לספר לנו בזה ששלח ידו, ודאי הוא, כשרוצה אדם ליטול משהו, עליו לשלוח את ידו. ברם, גופו של אברהם אבינו היה כל כך מקודש, עד שהיו אצרו רעים מעצמם לעשות את רצון הצורא, ואם מזדמנה לו פעולה שהיא נגד רצון הצורא, אזי היתה עלולות יתירה יורדת על אצרו, עד שלא היה יכול לעשותה. וכך היה יודע מה עליו לעשות ומה אין עליו לעשות.

כשאמר האלקים לאברהם, קח נח את בנך, מיד נעשו רגליו קלות כאילות, והיה הולך את כל הדרך בשמחה וצוריות. אך עתה, כשציקש ליטול את המאכלת לשחוט את בנו, הרגיש חולשה וכבדות בידו, שכן צאמת לא היה רצון האלקים שיחטוט אותו. אבל אברהם, שעדיין לא ידע זאת, החל לבו נוקפו מאד, כל עצודתי היתה לפי סימן זה של אצרי הגוף, והנה כאן, אף על פי שמורה מפורשת היא שציוני השם יתברך, בכל זאת אין ידי רוצה לעשותה. התאמץ אברהם בכל כוחותיו לשלוח את ידו, כדי שתיטול על כרחה את המאכלת. משראה השם יתברך את גודל צדקותו, הרגיע אותו ואמר לו,

להם קדושת ארץ ישראל במקומם,
שלא תפסל ציונא ע"כ.

ובדרשות חתם סופר (דף תא:):
כתב לבאר המשנה (אבות
ו-א) כל העוסק בתורה לשמה זוכה
לדברים הרבה וכו', ולא עוד אלא
שכל העולם כולו כדאי הוא לו. דהוה
יתכן לומר דמה שזוכה לדברים הרבה
שהם עשר מעלות, שזה דוקא בארץ
ישראל, נגד עשר קדושות שנתקדשה
ארץ ישראל (כלים א-ו), קא משמע לן
שכל העולם כולו כדאי הוא לו, שהוא
עושה במחשבתו הטורה מקום ראוי
בכל מקום שהוא ע"כ.

ואם כן מלד הקדושה של המקום,
יכול אתה לאכול גם בשעריך,
כי יש להמשיך קדושת המקום לשם,
מכל מקום אינך רשאי, שגזירת הכתוב
הוא לאכול רק במקום אשר יבחר
ע"ש. וזהו שדייק הכתוב גם כאן,
שגם כאשר תראה צעייך שנמשכה
קדושת המקדש בהמקום אשר אתה
נמצא, אף על פי כן השמר לך פן
תעלה עולותיך בכל מקום אשר
תראה, גם כאשר תראה שם קדושת
המקום, לא תעלה שם עולותיך, כי
אם במקום אשר יבחר ה'.

ויש לומר צמה שאמר הכתוב לא
תוכל לאכול 'בשעריך', דיודע

שיש עם מזומנת לטובה ועת לרעה,
וזמן הקץ אינו אלא בעת רגון המיוחד
לו הנקבע מששת ימי בראשית. ולעת
הצורך יכולים לשנות העמים ולהחליף
את הזמנים להקדים העת רגון, וכמו
שכתב צמח הקדוש (צ"ר א-ג) דזהו
הענין של אני ה' בעתה אחישנה
(ישעיה ס-כז), שיחיש העת המיוחדת
להגאולה להקדימה קודם זמנה ע"ש.
וכתב בספר ולאשר אמר (פ' שמות)
דכח זה יכולים לעורר על ידי התורה
אשר צו נבחר העולם, ובהתורה מצינו
דאין מוקדם ומאוחר בתורה (פסחים
ו.), ולכן על ידי התורה יכולים
להקדים את העת העתידה להגאולה,
להקדימה ציוס מוקדמת. ולכן כאשר
שאל משה רבינו צמה וכו' ישראל
להוציאם ממצרים קודם הזמן, השיב לו
הקב"ה בהוציאך את העם ממצרים
תעבדון את האלקים על ההר הזה
(שמות ג-יז), דבזכות התוה"ק יכולים
לשנות ולהחליף את הזמנים להחיש קץ
הישועה ע"כ.

ולפי זה יש לומר, דכמו שעל ידי
התורה יכולים להחליף ולשנות
'הזמן', כן לעומת זה הוא גם
'בעולם', שיכולים להמשיך קדושת
המקום שלא במקומה. ואם כי קדושת
הארץ נקבע במקומה, כמו שיכולין
להחליף פרשה מהתורה ממקום

למקום, כן הוא בהמקומות שבעולם
שנצרכו על ידי התורה.

והנה לומדי התורה הקדושה נקראים
יושבי שער, שיושבים בשערים
המזוינים בהלכה, וכמו שנאמר (דברים
טז-יח) שופטים ושוטרים תתן לך בכל
שעריך. ואמר הכתוב (איכה ה-ד)
זקנים משער שבתו. ועל ידי התורה
באמת יכולים להמשיך קדושת ארץ
ישראל בכל מקום. וזהו שאמר, לא
חוכל לאכול 'בשעריך' מעשר דגנך,
יכול אתה, באמת מנד קדושת השער
יכול אתה לאכול, כי על ידי התורה
יכולים להמשיך קדושת ארץ ישראל
לכל מקום, אלא שאינך רשאי.

ועל דרך מוסר יש לומר, הנה אנו
נכנסים לחדש אלול, סוף השנה,
זמן של חשבון הנפש על משך השנה
שעברה, לתקן עוד מה שיוכל. וכמו
שפירשו מאמרם (כמוצת טו.) נותנין
לבתולה שנים עשר חודש, כי מזל אלול
בתולה, ובחודש זה יוכל להעלות ולתקן
כל הי"ב חודש של השנה. וגם לעשות
בו הכנה דרבה להכין עצמו ליום
הדין, לבקש על נפשו וכל צרכיו על
השנה הבאה עלינו לטובה. והנה
חשיבות העבודה הוא, סוד מרע ועשה
טוב (תהלים לד-טו), מתחלה צריכין
להסיר מהרע, כי עשיית הטוב צעוד

שהוא רשע, הרי לרשע אמר אלקים
מה לך לספר חוקי ותשא צריתי עלי
פיך (תהלים נ-טז), וכל זמן שהאדם
משוקע בחטא, הרי זה מסך המצדיל
שיוכל להיות כלי לקבל טהרה.

והנביא אומר (ישעיה ו-י) השמן לב
העם הזה, ואזניו הכבד,
ועיניו השט, פן יראה צעיניו וצאזניו
ישמע, ולצבו ציין, ושז ורפא לו. וכתב
בערוגת הבשם (פ' ראה קמ.) כי באמת
מן הראוי היה שכאשר ישמעו ישראל
דבר ה' מפי הנביא שיתעוררו לדבריו,
הלא לב ישראל קדוש, ולמה לא
יתעורר לעבודת ה', הוא שומע מזמן
לזמן מוסר ואינו עושה רושם עליו,
הוא רואה דרכי הנדיקים כמה נאים
ומתוקנים המה דרכיו של בן תורה,
ולמה לא יהיה כמוהם. ולעומת זה
רואה הדרכים המאוסים של אותן
שעזבו הדרך של אבותם, ואינו עושה
רושם. ועל זה אמר, השמן לב העם
הזה, ואזניו הכבד, ועיניו השט, ואיך
יתכן כזאת.

ועל זה השיב, פן יראה צעיניו
וצאזניו ישמע, כמו שאמרו חז"ל
(עירובין נא.) כל מקום שנאמר השמ"ר
פ"ן וא"ל אינו אלא לא תעשה. זהו
לסימן כי הוא ראה כבר צעיניו הרבה
דברים של איסור וטומאה, פ"ן יראה
צעיניו, וכמו כן צאזניו ישמע דברים

תעשה את כל אשר מנך, שם תוכל לתקן ולעשות מה שה' מצוה לך.

ואמור גם, השמר לך 'פן', אין פן חלל לאו, היינו שמנד אחד אתה משוקע בחטא, ומנד השני תרצה להעלות עולותיך, להחמלות במעלות הקדושה, כי בשעה שפן יראה צעיניו ובאזניו ישמע, שהעינים והאזניים מלוכלכות בחטא, אז השמן לצ העם הזה, ולא ידבק בו חמימות והתלהבות לדברים שבקדושה.

ודכתוב מרמז לנו עוד, ה'שמר לך פן תעלה עולותיך, ר"ת תפלה, כי יש להרבות בתפלה ולבקש רחמי שמים, שיוכל להעלות עולותיו, ולא יפתנו יצרו ללכת אחרי שרירות לבו, כי נסיונות הזמן קשות מאד, ובכח התפלה יהיה לו סיימתא דשמיא להחמלות. וכמו שפירש החידושי הר"מ מאמרם (ברכות לג:) הכל צידי שמים חוץ מיראת שמים, דעל כל דבר שמתפללים עליו, צידי שמים לעשות מבוקשו או לא, חוץ מיראת שמים, שאם מתפללים עליה, בודאי שיעשה ה' מבוקשו עכ"ד. ובבוא הימים האלה ימי רחמים ורחון, יש להרבות לשפוך שיח, שיוכל להעלות עולותיו במקום אשר יבחר ה', ויזמין לו האחד משבטיך, שידריכנו על דרכי התורה והיראה.

שלא היה צריך, ולכן כאשר הוא מטומא, אין הדברים שרואה ושומע עושה רושם. הוא יכול לבוא לשמוע דרשה ולראות הדברים כהגנה, ואינו עושה עליו רושם, והולך כמו כאשר בא. ורק בשעה שלבבו יצין ושם, אז ורפא לו, יתרפאו אזניו ועיניו ולבו ע"כ. — אם רונים להתעלות, אז יש לדע כי מקומו הוא רק בצית ה', לקבוע ישיבתו בצית המדרש בכל עת פנוי, ולהתחבר עם חכמי ישראל והנדיקים, אשר אין להם בעולמם אלא ד' אמות של הלכה, ואז יוכל להגיע לתכליתו.

וזדו שמוהיר הכתוב, כאשר אתה רוצה להחמלות במעלות הקדושה, ללכת מחיל אל חיל, השמר לך פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה, אי אפשר להסתובב בכל המקומות אשר נראית לך, ועם זה ביחד תרצה גם להעלות עולותיך, שזה סותר את זה, וכמו אש ומים שאי אפשר להם להיות ביחד בכלי אחד, כי המים יבזה את האש, ואי אפשר להחמלות כי אם במקום אשר יבחר ה', היינו הבתי כנסיות ובתי מדרשות אשר בו בוחר ה'. וגם 'באחד שבטיך', היינו חכמי ישראל שהמה המיוחדים צישראל בשבטי י-ה, שם תעלה עולותיך, שם תוכל להחמלות, ושם

היוצא מפיו יעשה, שמי שמוהר
 דיבורו שלא יהיו אמרי פיו חולין, אז
 'ככל היוצא מפיו', מה שמוציא צפיו
 בתפלה, 'יעשה', יתקיים דיבורו (עיין
 עבודת ישראל שם).

והנה על הצית המקדש נאמר,
 והציאותים אל הר קדשי,
 ושמתים צבית תפלתי וגו', כי ציטי
 צית תפלה יקרא לכל העמים (ישעיה
 1-11). שצית המקדש הוא מקום עליית
 כל תפלות ישראל, וכמו שנאמר (מלכים
 א ח-מח) והתפללו אליך דרך ארצם
 וגו', דרך העיר אשר בחרת בה,
 והצית אשר צייתי לשמןך. ואמרו חז"ל
 (ברכות ג.) כמגדל דוד לאורך צנוי
 לתלפיות (שיר ד-ד), תל שכל פיות
 פונים צו ע"כ. ועל כן אי אפשר
 להצנות צית הזה אלא בחלקו של
 השומר פיו ולשונו.

ובמודה זו היה צנימין המיוחד צין
 שצטי י-ה, והוא צוה
 ה' אחד' משצטי, המיוחד שצהן. וכמו
 שאמרו צמדרש רבה (אסתר ו-13) רחל
 תפשה פלך שתיקה, ראתה סבלונותיה
 ציד אחותה ושתיקה. צנימין צנה תפש
 צשתיקה, תדע שאצנו שתיקה צחשן
 היתה י-ש-פה, לומר יודע היה צמכירת
 יוסף ושומק ע"כ. ולכן זכה צנימין
 דייקא שישכון ה' עליו. והנה כלי

והנה לא צא הכתוב לכתום אלא
 לפרש, וכאן כתם הכתוב
 באחד שצטי, ולא אמר מי הוא.
 וצטי פירש שזה חלקו של צנימין,
 ששם צנה צית ה'. ועליו אמר הכתוב
 (דברים לג-13) ידיד ה' ישכון לצטח
 עליו, חופף עליו כל היום, וצין כתפיו
 שכן. וצטי שם, משנצתרה ירושלים,
 לא שרתה שכינה צמקום אחר, וצגובה
 ארצו צין כתפיו היה צית המקדש צנוי
 ע"כ. ויש להצין מפני מה זכה לזה
 צנימין יותר משאר שצטי י-ה. וגם
 למה קראו צין כתפיו דייקא.

וצראה כי חשיבות התפלה שמתלה
 למעלה, וכמו כן מעלת
 התורה, הוא רק כאשר זה צא מפה
 קדוש שאינו מלוכלך צחטא של דיצורי
 איסור לשון הרע ורכילות שקר ואונאה
 וניצול פה ודברים צטלים, אז יש
 חשיבות להדיצורים הקדושים היוצאים
 מפה כזה. כי גם המאכל היותר
 מצושם כאשר ישימנו צכלי מטונף
 ומלוכלך, לא יעלה עוד על שלחן צני
 אדם, ומכל שכן על שלחן מלכים, מלך
 מלכי המלכים. ומכל שכן צדברי
 התפלה, צקשת רחמים, שצריך לפעול
 באמרי פיו לעורר רחמים למעלה,
 ולעשות פעולה לטובה, הכל תלוי כפי
 קדושת הפה המדבר. וכמו שפירשו
 הכתוב (צמדצ ג-2) לא יחל דצרו ככל

והוא מוסר השכל, להימנע שנגנבים
 לימי המשובה, להכין את הפה,
 להכשירו מכל לכלוך ופגם, כי אין
 כחינו אלא צפה, לבקש רחמים
 ותחנונים, הן על המיקון של העבר,
 והן על הקבלה על העמידה, שנחברך
 כולנו בשפע ברכה והצלחה ושנה טובה
 ומצורכת לנו ולכל ישראל עד העולם.

הדיבור הם צואר האדם, שמשם יוצא
 הדיבור אל הפה, וצוארו של אדם הוא
 צין כתפיו, וצדצר זה היה צנימין
 מופלא ומיוחד משאר אחיו, ולכן ישכון
 לבטח עליו וחופף עליו כל היום, כי
 'צין כתפיו' שכן, המעלותא והנוי שיש
 לו צין כתפיו, שמדברך נאווה, עבור
 זה שוכן עליו ה'.

בסעודה שלישית פרישת שופטים תשי"ע לפ"ק

בקמפ מתיבתא נחלת יעקב וויען - לאק שעלדריק

מעמך, ויאמר אלישע ויהי נא פי
 שנים צרוחך אלי. ויאמר הקשית
 לשאול, אם תראה אותי לוקח מאתך
 יהי לך כן, ואם אין לא יהיה. וצרש"י
 הקשית לשאול, אי אפשר לתת לך
 יותר ממה שיש לי צידי ע"כ. והיא
 פליאה איך ציקש אלישע מצבו אליהו
 דבר שאי אפשר, לבקש מאתים מאיש
 שיש לו רק מנה. ועוד הא אמר לו,
 אם תראה אותי לוקח מאתך אז אוכל
 לעשות לך דבר הזה, ואיך יתן לו אז
 דבר שאין לו צידו.

לב'רתי רום לבצו מאחיו, ולבלתי
 סור מן המצוה ימין ושמאל,
 למען יאריך ימים על ממלכתו, הוא
 וצניו בקרב ישראל (יח-כ). ומתחלה
 נקדים צעניגא דיומא, שצצובע זו חל
 היומא דהילולא של האי גאון וצדיק
 מרן רבי יונתן שטייף זצ"ל, שהיה רב
 הראשון צקהלמינו, וידוע לכל גדול כח
 תורתו וצדקתו וענותותו, וכח השראת
 קדושתו טבועה על המקום הזה,
 שהצדיק צקדושתו נותן כח ועוז על
 עדת מרעיתו גם לאחר הסתלקותו
 לחיי עולם, וכמו שיתצאר.

גם להצין מה שאמרו חז"ל (צבא
 צמרא עה), ונתתה מהודך עליו
 (צמדצר כו-כ), ולא כל הודך, זקנים
 שצאוחו הדור אמרו, פני משה כפני

מצינו צאלישע, שאליהו אמר לו
 קודם הסתלקותו (מלכים ז
 3-5), שאל מה אעשה לך צטרם אללקח

רבינו ע"ה יעמוד לימינו ולסעדו בכל תהלוכותיו, אך יען כי מי גבר יחיה וכו', והגיע זמנו לפרוד מעולם הזה, לכן רק לפי ראות עיני ישראל יהיה יהושע מנהיגם, אבל זכה יפעול משה רבינו לטובת ישראל לשמרם מכל מכשול ומוק צכל דור ודור גם אחרי פטירתו מעולם הזה, וזו חזק את לב יהושע. וזה שאמר (דברים ג-כח) וזו את יהושע וחזקה ואמננהו, מהמורא אשר עלה על ראשו וכו'. וזה שכתוב למען יאריך ימים על ממלכתו הו"א וצניו, ר"ל כח שניהם יחד, בקרב ישראל, ר"ל בין ישראל השוכנים פה על הארץ ימלכו צניו, אבל זכה הנעלם ימלוך גם אצו צמת כח לצנו להנהיג את עם ישראל, לגדור גדר ולעמוד צפרץ להושיעם בכל הצריך להם ע"ש.

ואם כן צמנהיגי ישראל, כאשר מסתלק המנהיג הקדום, אין זה אלא פירוד צפועל, אבל זכה הוא עומד אחר המנהיג החדש, ומאיר עליו מכחו להנהיג את העדה להלן. וזה ששאל אלישע מאלהו בעת הסתלקותו, שכאשר יגיע זמנו להפרד, לא יעוז אותו רבו להנהיג העדה רק זכה עצמו, אלא ינטרף אתו יחד גם כח רבו לעמוד מאחוריו זכחו להנהיג העדה, וממילא יהיה לו פי שנים

חמה פני יהושע כפני לצנה ע"כ. ויש להצין הדמיון של פני יהושע לפני לצנה.

ויש לומר על פי מה שכתב צקדושת יום טוב (צדוש לראש השנה טו.), וכפי הנראה היתה זאת דרשתו הראשונה צראש השנה, אחר הסתלקות אצו הגה"ק בעל ייטב לב ז"ל, ציום ו' אלול שלפניו. וכנראה שרצה לחזק את עצמו וצני קהלתו צדצרים הללו. ואמר לצאר מה שכתוב צפרשתנו, למען יאריך ימים על ממלכתו הוא וצניו בקרב ישראל. דלכאורה הו ליה למימר למען יאריך ימים הוא וצניו 'אחרי' בקרב ישראל, דודאי לא ימלכו צומן אחד וצפעם אחת, דאין מלכות נוגעת צצרתה וכו' (צרכות מח.). וכתב כי צשעה שגזר ה' להוציא את ישראל לאן קדשים מתחת ידי רעיא מהימנא, משה רבינו, ולמקרם תחת יד יהושע תלמידו, אחזתו ליהושע חיל ורעדה, כי היה ירא לנפשו כי אין כחו גדול ככחו של משה רבינו, ואין ישא הוא לצדו טרחם ומשאם, לעמוד צפרץ לפנים, ולהסיר מהם כל נגע ומחלה, לזאת איפוא שב ונרתע לאחוריו. לכן רמז לו הקצ"ה, כי לא ידמה צנפשו אשר אחרי מות משה עצד ה' ישאר הנהגת ישראל אך עליו לצדו, לא כן הוא, כי צאמת גם משה

פירושים ופסקים לרבינו אביגדור (אות סא בזהגה), שהביא מרבינו מיוחס, שחיוב כתיבת הספר תורה למלך היא מיד בשעתו למלוך לאלתר, וביאר שם דהדרש הוא מלשון 'והיה' דמשמע מיד ע"ש. והיינו שלכל אדם יש מצות עשה של כתיבת ספר תורה, ועתה כתבו לכם את השירה הזאת (דברים לא-יט), ומה שמתקדם לכתוב הוא רק משום זריזין מקדימין למצות, אבל המלך מצותו לכתוב הספר מיד כשכתו על כסא ממלכתו.

וַיִּרְאֵהָ דהנה דוד המלך אומר (תהלים קיט-קא) מכל ארח רע כליתי רגלי למען אשמור דצריך. ובפשוטו הכוונה הוא על דרך שאמר הכתוב (שם ה-א) אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים, וצדק חטאים לא עמד, ובמושג לנים לא ישב. ובגמרא (עבודה זרה יט:) וכי מאחר שלא הלך היכן עמד, ומאחר שלא עמד היכן ישב, ומאחר שלא ישב היכן לך, אלא לומר לך שאם הלך סופו לעמוד, ואם סופו לישב, ואם ישב סופו לנון ע"ש. וביאורו הוא, כי בשעה שהנסיון עומד כבר לפני האדם, והוא צריך לכבוש את יצרו, הרי זו מלחמה כבידה אשר לא כל אחד יוכל לעמוד בה. ורק אחר עין רואה, הלצ חומד וכלי מעשה גומרים. ולכן מצות התורה

מרבו, כי אללו יהיה כמו וכח רבו ביחד. ועל זה השיב לו אליהו, אם תראה אותי לוקח מאתך, אם אהיה תמיד לנגד עיניך, גם אחר שאהיה לוקח מאתך, ותמיד תראה אותי שלא לזוז מהדרך שהלכתי, אז אהיה אתך גם אחר מותי, וממילא תהיה בנהגתך פי שנים.

וְהִנֵּה כאשר השמש שוקע אז בא תחתיו הלצנה ומאירה את העולם, אבל באמת אין זה אור הלצנה מעצמה, אלא השמש עומד מתחתיו ומאירה על הלצנה, ומזה מאירה הלצנה אחר כך לארץ. ואם הלצנה תתרחק ולא תראה את החמה, אז לא תזרח ממנה רק למחנה ולשליש ולרביעי, כדרך מולד הלצנה כידוע. וזה שאמרו פני משה כפני חמה, אבל גם צמותו לא נתבטל אורו, אלא פני יהושע הוא כפני לצנה, שהחמה עומדת מתחתיו ומזריח אורה בהלצנה שתוכל להאיר את הארץ, ופני יהושע כפני לצנה, יש עמו כח משה רבינו שעומד עדיין בכחו תחתיו להאיר להארץ.

וַאֲמַר הכתוב עוד, והיה כשכתו על כסא ממלכתו, וכתב לו את משנה התורה הזאת וגו' (יז-יח). וכתב בפרק פרדס יוסף (אות קח) מספר

הוולדו לתפסו צרשמו, על דרך הלך אורח איש, הנרמזים באת ה"א.

והענין הוא, כי העובר דרך כאשר רוצה ליכנס לבית אדם, צדיבור אחד יוכל צעל הבית למונעו מלצוא לרשותו, ונועל צעדו הדלת. אבל כאשר הכניסו כבר לביתו ורוצה אחר כך להוציאו, הרי זה קשה כבר יותר. ומכל שכן כאשר התיישב שם לזמן מרובה ונעשה כצעל הבית, שקשה עוד יותר להוציאו משם. וכמו כן מי שאין לו שייכות מתחלה עם היצר הרע, ועובר על האדם כהלך, בקל מאד לדחואו, אבל אם הכניסו כבר בביתו אפילו רק כאורח, ורוצה להוציאו מביתו, אז הוא כבר עצודה קשה. ועל כן אמר דוד, מכל ארח רע כליתי רגלי, היצר הרע שקראו הקב"ה רע שנאמר (בראשית ח-כא) כי יצר לב האדם רע מנעוריו (סוכה שם), לא הנחתי להתקרב אלי אפילו רק להיות כאורח, מכל 'ארח רע' כליתי רגלי, למען אשמור דברך, כי רק באופן זה יכולים להשמר מרגליו.

והגדה המלך צוה עליו הכתוב, לבצתי רוס לבצו מאחיו, ולבצתי סור מן המצוה ימין ושמאל, כי כן הוא דרכו של אדם כאשר מתרומם ומתנשא מתרבה אללו הנסיונות, ורוס לבצך

לשמור עצמו בתחלתו, ולא תחורו אחרי לבצכם ואחרי עיניכם (צמדבר טו-לט), שיעמוד מנגד ולא יציא עצמו לידי נסיון, כי אין יצר הרע שולט אלא במה שענינו רואות (סוטה ט). ולכן לא אמר דוד, מכל רע כליתי רגלי, אלא מכל 'ארח' רע, אני מונע את רגלי מללכת באותו הדרך המביא אותי למצוא הרע, ולא הלך בעצת רשעים, ומתוך שלא הלך לא עמד וישב שם, 'למען אשמר דברך', כדי שאהיה שמור צמנותיך, מנעתי עצמי שלא להציג רגלי גם על הארח של הרע.

אך נרמזו בו עוד, כי אמרו חז"ל (מנחות כט:) מאי דכתיב (בראשית 7-3) אלה תולדות שמים והארץ צהבראם, אל תקרי צהבראם אלא צה"א בראם. ומפני מה נצרה העולם הזה צה"א, מפני שדומה לאכסדרה, שכל הרוצה לנאת יוצא וכו' ע"ש. ויש לומר עוד, דאיתא בגמרא (סוכה נב:) אמר רבא יצר הרע בתחלה קראו הלך [עובר דרך עליו, ואינו מתאכסן עמו דרך אכסנאי], ולצסוף קראו אורח [אכסנאי], ולצסוף קראו איש [צעל הבית] ע"כ. והנה את ה' צמילואו הוא ה"א, נוטריקון ה'לך אורח איש, כי זהו עצודת האדם בעולם הזה, שהיצר הרע עומד על האדם מיום

המלך [בהשטנתו], נוטל רשות [להרוג את החוטא] ונוטל נשמה ע"ש. הימים הללו הם הערי מקלט, ומי שמתדבק עצמו כעת בעצודת יוצרו יוכל למלט נפשו מידו.

ובצינו צפרשטנו, שלש ערים תבדיל לך בתוך ארץ אשר ה' אלקיך נותן לך לרשתה וגו', ואם ירחיב ה' אלקיך את גבולך וגו', כי תשמור את כל המצוה הזאת וגו', לאהבה את ה' אלקיך וללכת בדרכיו כל הימים, ויספת לך עוד שלש ערים על השלש האלה (יט-ט). ועל דרך רמז יש לומר, כי השלש 'ערים' רומזים על שלש מיני התעוררות, שיש להאדם להתעורר בהם צבאו להציל את נפשו ולהתקרב לה'. והוא מה שאמרו חז"ל (ברכות ה.) לעולם ירגז אדם יצר טוב על יצר הרע [שיעשה מלחמה עם יצר הרע] שנאמר (תהלים ד-ה) רגזו ואל תחטאו. אם נצחו מוטב, ואם לאו יעסוק בתורה שנאמר אמרו בלבבכם, אם נצחו מוטב, ואם לאו יקרא קריאת שמע שנאמר על משכבכם, אם נצחו מוטב, ואם לאו יזכור לו יום המיתה שנאמר ודומו סלה [יום הדומיה הוא יום המות שהוא דומיה עולמית] ע"כ. הרי לנו שלשה ערות להציל את נפשו, והם תורה וקריאת שמע והזכרת יום המיתה.

ושכחת את ה' אלקיך, ואם ימתין לאחר זמן, כאשר יעמוד כבר לפני נסיונותיו, ואז יחשוב לו ספר לקרוא בו, שלא ימוט וימעד רגליו, יהיה כבר מאוחר, אלא תיכף ומיד כשצחו על כסא ממלכתו, מיד כאשר עולה למלוך, וכתב לו את משנה התורה הזאת, והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו, ואז יאריך ימים על ממלכתו.

והנה אנו עומדים כעת צימני הרחמים של חדש אלול, ומזאר בפקה"ק כמה רמזים על שם החודש, שהוא ר"ת איני ל'דודי ו'דודי ל'י (שיר ו-א), וגם נרמז בו מה שכתוב במכה איש ומת, והאלקים אינה ל'ידו ו'שמתי לך מקום אשר ינוס שמה (שמות כ"ג), ר"ת אלול. שזה בא להורות, על מי שנשקע בחטאיו, והורג את נפשו, רשעים צחייהם קרויין מתים (ברכות י"א), שחס עליו ה' שלא יוכל גואל הדם לפגוע בו, ונותן לו מקום שינוס שמה להנצל ממנו. וכמו שיש 'צעולם' מקום ערי מקלט הקולט אותו, כן יש 'צומן', ימי הרחמים והסליחות, שהרונה להציל את נפשו מיד גואל הדם, המקטרגים על האדם, וכמאמרם (צ"א בתרא טו.) הוא שטן הוא יצר הרע הוא מלאך המות וכו', יורד ומתעה [את הצריות לחטוא], ועולה ומרגז [את חמת

אחד (דברים ו-ד), והמה צחי' שש ערי מקלט. ועליהם תתנו ארבעים ושנים עיר, הוא פרשה ראשונה של קריאת שמע של ואהבת, שיש בה מ"ב תיבות, ובפסוק זה של שמע ישראל, ופרשה זו של ואהבת, יכול כל אדם מישראל למנוח לו מחסה ומגן, אף אם עשה רע. ועל ידי קבלת עול מלכות שמים ואהבת השם הרי הוא ניצל מן המקטרגים הרודפים אחריו ע"ש.

והענין הוא, כי המתעטס בזוונתו בקריאת שמע, לחדור בלבו כי אין עוד מלבדו, ולית אתר פנוי מינייה, ועומד תמיד לפני מלכי המלכים, בודאי ישתדל להטיב מעשיו כראוי, ושויתי ה' לנגדי תמיד, הוא מעלה גדולה במעלת הדיקים, ואם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאום ה'. ולכן קריאת שמע הוא הערי מקלט לנוס שמה האדם, והמ"ח תיבות של קריאת שמע, הם קולטים את האדם מיד הגואל הדם.

ואמר הכתוב שוב, שאם ירחיב ה' אלקיך את גבולך וגו', לאהבה את ה' אלקיך וגו', ותתן אל לבך גם לתקן את העבר, ויספת לך עוד שלש ערים על השלש האלה, היינו 'תשובה תפלה ודקה' שמעצריך את רוע הגזירה, והמה 'רום קול וממון'. ולפי

וע"ז זה אמרה תורה, שלש ערים תבדיל לך בתוך ארנך, והיינו שבתוך הארציות שאתה יושב בה, תבדיל לך שלש סוגי התעוררות אלו, והוא ינוס אל אחת הערים האלה וחי, כי עזות הללו הם צטוחים להועיל שלא יוכל גואל הדם להשיגו. — ובפרט כאשר עומדים צהימים של חדש אלול, שהם עמם הערי מקלט, יש לשום לב ציתר שאת על שלש הערים האלה, להוסיף בלימוד התורה, הן בכמות הזמן, והן באיכות תורה לשמה, ללמוד על מנת לעשות. ולדקדק יותר במצות קריאת שמע, לקרותה בזמנה ובכוונה עזומה, יותר מבשאר הימים.

ובאמת עכס מצות קריאת שמע יש בה סגולת הערי מקלט, וכמו שכתב באהבה ישראל (פ' מסעי) לבאר הכתוב, את ששת ערי המקלט אשר תתנו לנוס שמה הרועת, ועליהם תתנו ארבעים ושנים עיר (לה-ו), כי התורה נחית, ועל כן אפילו בזמן הזה יש לה שייכות, והוא תיקון למכה נפש בשגגה, ר"ל מי ששגג בחטאים ועונות ומשחית את נפשו, הוא יעשה ר"ל שיעשה תיקון זה בקבלת עול מלכות שמים, ובמסירת נפש גדול צאמת בכל לבו להשי"ת, בהשגחה תיבות, שמע ישראל ה' אלקינו ה'

ועל זה אמר הכתוב אחר כך, וכי יהיה איש שונא לרעהו, וארצו לו וקם עליו (יט-יא). והיינו יצרו של אדם, אשר שלמה קראו שונא שנאמר (משלי כה-כא) אם רעב שונאך וגו' (סוכה נב.), שארצו על האדם, וקם עליו והכהו נפש ומת, מהו הענה לתקן פגמיו, ונס אל אחת הערים האל, היינו השלשה ערים של תשובה ותפלה וצדקה, וזוה יוכל לתקן הכל. — כן יתן ה' שנוכל לנצל הימים החשובים הללו, לתקן את העבר, וציותר לקבל מהיום והלאה להיות כאיש חדש, להקדיש ימי חייו לעבודתו ית"ש. ואז נזכה להתברך בכתיבה וחתומה טובה ולשנת גאולה וישועה צב"א.

קוצר כחינו, על כל פנים יש להשתדל למעט באכילתו מתענוגי גופו, לא לאכול מותרות של עידון, ועל כל פנים להמעיט בכל יום איזה מאכל שמתענג ממנו. וגם באמצע אכילתו להפסיק קצת, שקורין אותה תענית הראצ"ד, וסעודתך שהנאתך ממנה, משוך ירך הימנה (גיטין ע.). וכמו כן בקול של תפלה, להוסיף באמירת מזמורי תהלים, וכמו כן בכוננת התפלה, ולהכין עצמו יותר קודם התפלה שיוכל להתדבק בעת תפלתו בקונו. וצדקה, להרבות יותר בגמילות חסדים, לעשות חסד וטובה לחבירו, ומכל שכן למנוע ציתר זהירות שלא לפגוע בו ולצערו ולאנוחו.

בסעודה שלישית פרשת כי תצא תשי"ע לפ"ק

בקעמפ מתיבתא נחלת יעקב ווינן - לאק שעלדריק

דשמיא מיוחדת, איני לדודי ודודי לי, שיוכל להנצל מהאיצו היותר גדול שיש להאדם השוכן בתוך תוכו. אמנם יש להבין למה דקדק הכתוב לומר כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחנך, ולא אמר בקצרה מתהלך 'בקרבך'.

כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחנך, להצילך ולתת אויבך לפניך, והיה מחנך קדוש וגו' (כג-טו). דורשי רשומות רמוזו בפסוק זה ענינו של חדש אלול, שהוא נוטריקון להצילך ולתת אויבך לפניך ר"ת אלול"ל כי בחדש אלול מתקרב ה' לכל נפש ישראל, וה' אלקיך מתהלך בקרב מחנך. ומי שרצה להתדבק בה', יש לו צימים אלו סייעתא

אנו אומרים צימים אלו בכל יום המזמור, לדוד ה' אורי וגו'

(מהלים כו-א), שקרא את ה' בתואר 'אורי'. ושוב אמר אם תחנה עלי 'מחנה' לא יירא לצי וגו', נקט גם כן 'מחנה' דייקא. ונראה בהקדם לזאר מה שאמר אחר כך, אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש, שצתי צבית ה' כל ימי חיי, לחזות בנועם ה' וגו', כי יתכן שיושב צבית ה', אך לא מרגיש בו טעם, והצית המדרש הוא מאסר לרשעים, אין לו צרירה מחמת סיבות שונות בוחר לישב צבית ה', אבל חסר לו הסיפוק. ועל זה הוסיף לבקש שיזכה לחזות 'בנועם' ה', שירגיש הנעימות שבתורה ומלותיה, שמתוקה מדבש ונופת לופים, עד שיגיע למדריגת נפשי חולת אהבתך. אמנם צריך ציאר כפל הלשון 'אחת שאלתי' מאת ה', ושוב כפל 'אותה אבקש'.

אך הענין הוא, על דרך משל, למי שצריך פרנסה, ושאל לחצירו אם יודע איזה מקום עבודה שיוכל לעבוד בו, והוא מסכים גם לעבודה קשה, עבור שכר הגון. וכי האדם הזה רוצה באמת לעבוד, הלא בודאי טוב לו המנוחה והשלוה. אך הוא רוצה בהשכר שצסופו, על כן הוא שאל על מקום עבודה, כדי שעל ידי זה יגיע להמטרה שלו, השכר שיגיע לו צסופו. וכמו כן יתכן צעזודת ה', שהאדם רוצה לישב צבית ה', כדי לעשותו

קרדוס לחפור צו, שעל ידי זה יהיה לו פרנסה, או עבור שכרו מן השמים, שהקצן קיימת לו לעולם הבא, ואוכל פירותיהן בעולם הזה, או עבור שאר פניות שיעלו על לב האדם. ועבודה כזו הוא שלא לשמה, והוא עובד צוה גם את עצמי או את האחרים ציחד עם עבודתו לה'. אלא תכלית העבודה צריכה להיות העבודה עצמה, לאהוב את האמת שצביל האמת, והתורה ומלותיה יהיו לו מתוקים מדבש ונופת לופים, ונחמדים מזהב ומפז רב, ושכר מננה מננה (אבות ד-ג), שהשכר של המננה תהיה המננה עצמו.

ודדו שאמר דוד המלך, אחת שאלתי מאת ה', שצתי צבית ה' כל ימי חיי, אין לי אלא שאלה אחת מלפניך, שאוכל לישב צבית ה', ולא שצביל שעל ידי אוכל להגיע למטרה נוספת, לעושר וכבוד בעולם הזה, ואחר כך קורת רוח בעולם הבא, וכדרך האדם ששאל על מקום עבודה, ומצקש לקבלת שכרו אחריו, שזהו כל מטרתו. אלא מה שאני שואל, 'אותה אבקש', השאלה שאני שואל רק זהו צקשתי, שאוכל לישב צבית ה' כל ימי חיי, והוא על ידי לחזות בנועם ה', שאזכה לטעום הנועם שיש צבית ה', שעצם הזכיה לישב צבית ה', יעלה לי יותר מכל התענוגים, עד שיפה לו

אותו זלעם, מה אקב לא קצה א-ל
(במדבר כג-ח), כי אפילו הק"ג עולמות
הנמשכין משורש הדין שמספרם אק"ב,
לא אוכל לקבותם, כי לא קצה א-ל
כלל, פי' שעתה הוא התגברות החסד,
שאין ה' זועם כלל צימים האלו, ואין
צחי' הדין נמצא בכלל ע"כ.

והענין בזה נראה, כי אמרו חז"ל
(סוכה נג:): יצרו של אדם
מתגבר עליו בכל יום שנאמר (תהלים
לו-לג) נופה רשע ללדיק ומצקש
להמיתו, ואלמלא הקצ"ה עוזר לו אינו
יכול לו, שנאמר ה' לא יעזבו צידו
ע"כ. ואם כן גמר מעשה המצוה הוא
רק על ידי סיועו של הקצ"ה. ומכל
מקום על התחלת המצוה אין סיוע
מלמעלה, אלא האדם יש לו בחירה
לבחור בטוב או ברע, ואין מודקקין
לזה מן השמים. וכמו שכתב בתורת
משה (ריש פרשמינו קא). שזהו שאמר
הלל (אבות א-יד) אם אין אני לי מי
לי, וכשאני לעצמי מה אני, כי יתכן
שיחשוב אדם כי לא יצא למלחמה עם
היצר הרע ולכבוש יצרו אשר נריך כח
וגבורה, כדאמרו (שם ד-א) איזהו גבור
וכו', לא יעשה שום התפעלות לזה,
רק יצטח בה' כי יעזרהו וילחם
מלחמתו הגדולה הלוז. אבל האמת לא
כן הוא, כי מי שחושב כן לעולם לא
יהיה שונאו נכנע תחתיו, רק שצריך

שעה אחת בתשובה ומעשים טובים
מכל חיי העולם הבא.

והנה מצוהר במשנה (עוקצים ג-יב)
עמיד הקצ"ה להנחיל לכל
לדיק ולדיק שלש מאות ועשר עולמות
שנאמר (משלי ח-כא) להנחיל אוהבי יש
ואוהבותיהם אמלא ע"כ. וכתב האר"י
ז"ל בלקוטי תורה (ריש פרשת ושלח) כי
שני שלישים מהם, ר"ז עולמות, הם
בצחינת החסדים, והם המשמשים
מעלות השחר עד חצי היום הראשון,
בסוד הכתוב (בראשית מד-ג) הבוקר
או"ר, כי בבוקר משמשין אלו הר"ז
עולמות שמספרם או"ר הנמשכים
ונשרשין בחסד וברחמים. ושליש מהם,
ק"ג עולמות, הם מסטרא דדינא,
ומשמשין מחצי היום השני עד המנחה,
כי מנחה הוא גמטריא ק"ג ע"כ.

ובבאר מים חיים (פ' זלק) כתב
לרמו בזה, מה שאמר זלק
לזלעם, לכה ארה לי יעקב (במדבר כג-
ז), כי הרשעים מהפכים המדת
הרחמים למדת הדין (צ"ר לג-ג), וזלק
רצה להגביר הדינים ח"ו על ישראל,
שאף מדת הרחמים יתהפך לדין
עליהם. ולזה אמר לכה ארה לי יעקב,
כי אר"ה הוא ר"ז עם הכולל, שרצה
לנגוע בר"ז העולמות של חסד ואור,
להפכם לדין על ישראל. ומה ענה

מזה ר"ז עולמות, אין עליו שום קיטרוג ודין, שמגיע לו באמת עבור עבודתו, אבל על השליש האחרון, שהם ק"ג עולמות, על זה יש כבר דינים, כי זהו רק על ידי סיועו של הקב"ה, ולכן הם מסטרא דדינא.

ג יש לומר באופן אחר, כי שלימות כל מצוה הוא במחשבה דיבור ומעשה, והנה בחלק הדיבור והמעשה כל ישראל שוין הם כקטן כגדול, ועל דרך משל, מצות תפילין כל אחד מניח התפילין על ידו וראשו שוין, אבל בנוגע להמחשבה יש חילוקים לחלפי רצבות צין עבודת הצדיקים עצמם, ומכל שכן ציניהם לפשוטי עם. כי עבודת התפילין הוא כמו שאומרים בנוסח לשם יחוד, שזכור נסים ונפלאות שעשה עמנו, ושיש בהם יחודו ואחדותו, וזונו להניח על היד לשעבד תאות ומחשבות לבנו, ועל הראש נגד המות, שהנשמה שבמוחי עם חושי וכוחותי יהיו משועבדים למקום. וזוהי יש חילוקים רבים צין אחד לחצירו, באיזה מחשבה ודביקות הוא מקיים מצות ה'.

ואמר הכתוב בתפילין, וראו כל עמית הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך (דברים כ"ג), ואמרו חז"ל (ברכות ו.) אלו תפילין שבראש ע"כ.

האדם ללחום תמיד ולכבוש יצרו זכור ובאפשרו זכר, והשאר משמים יסייעוהו, וכבר אמרו (שבת קד.) הבא לטוהר מסייעין לו, ותחלה צריך האדם לבוא לטוהר ואחר כך מסייעין אותו. וזהו שאמר הלל אם אין אני לי מי לי, דהיינו אם אין האדם פועל פעולות לעצמו, מי הוא אשר יעזרהו, וכשאני לעצמי, דהיינו לאחר שפעל מה הוא רק ירפז שניהם יחד. וזהו גם כוונת הכתוב, כי תצא למלחמה על אויבך (כ"ג), שהיינו מלחמת היצר, רק כאשר אתה תצא מתחלה למלחמה, אז ונתנו ה' חלקך צידך, שרק על גמר המלחמה יש סיוע מן השמים, הבא לטוהר מסייעין אותו ע"כ.

ואם כן שני השלישים הראשונים מהמצוה זהו מעשה ידי אדם מבחירתו הטוב, אבל השליש האחרון שיוכל לגמור מה שהתחיל, זה אין צידו, כי לולא הקב"ה עוזרו לא היה יכול לו. ואם כן על כל מצוה, הדין נותן שלא יקבל שכרו רק על השני השלישים, אבל לא על השליש האחרון שהוא מעשי ידי יוצר. אך לך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו (תהלים ס"ג), שזהו חסד ה' שמשלם לו כאילו הוא בעצמו עשה הכל. ולכן כאשר ה' משלם ש"י עולמות לכל נדיק, שכר מצותיו, הרי שני שלישים

ובאמת אנו רואים שהרבה לוצשים תפלין, ולא מתקיים בהם ויראו ממך. ופירשו זו, כי לא נאמר אלו תפלין 'שעל הראש', אלא תפלין שבראש, שיש לו התפלין בראשו בתוך תוכו, אז התפלין מביאה יראה על כל עמי הארץ ע"כ.

וכן הוא בכל מצות ה', רחמנא לבי צעי, עיקר חשיבות המצוה הוא, כאשר נעשה באהבת ויראת ה', בהתלהבות דקדושה, ולא כמצות אנשים מלומדה, וזוהי יש דרגות לאלפים בין אחד לחצירו. וצויתר שמשגיג האדם גדולת הצורה, איך הוא משרת מלך מלכי המלכים, כן עבודתו הוא ציטר התרוממות.

ובספר קדורו של שבת (ח"צ דרוש ג' פרק ג') האריך, וכתב כי יש שני סוגי דרכי תשובה, האחת היא צפוטות, שהחוטא שב אל ה' על מה שחטא בצפשו, ומקבל על עצמו שלא ישוב עוד אל חטאו. אמנם יש סוג תשובה שנוגע גם לנדיקים, אשר צלי חטא ועון, הם שצים ומתחרטים על עבודתם לה' מאתמו, שמכיר מדי יום ציומו יותר גדולת ה', ומתחרט שלא עזב את ה' כראוי לפי ידיעתו שמשגיג עתה, ומתחרט על הימים הראשונים שהלכו ועברו צמעט השגת העבודה מאשר עתה.

וכתב שם רבי סעדיה גאון, שראהו תלמידו פעם צלילה מתגלגל בשלג, ואמר לו, רבי רבי כלום ח"ו אתם צריכים לתשובה ציסורים וסיגופים גדולים כאלו. והשיב לו שלמד זאת מצעל הבית אחד שנתאכסנתי צצית מלוגו, וכצדני צערך הכבוד שעושין לכל אדם. ואחר כך יצא הקול צעיר שבאתי לשם, ונתאספו כל אנשי העיר לכבודי, התחיל אחר כך לכצדני בכבוד גדול נורא מאד. וכשרציתי לצאת משם, נפל צעל הבית לפני רגלי ויבך שאמחול לו על כבודו. ואמרתי לו, הלך כל הכבוד הזה עשית לי, ומה היית יכול לעשות עוד בכבודי. והשיבני, אני מפייסו על השעה הראשונה שלא ידעתי גדולת אדוננו, ולא כצדתי רק כפי שמכצדין שאר אנשים. ואלו הדברים נכנסו בתוך מעמקי לבבי, אם בכבוד צצר ודם כך, מכל שכן בצדולת יוצר בראשית, אשר עתה נתרצה הדעת וההכרה אצלי ציותר ויותר מאשר ידעתי אז, צכל יום אני מתחרט ועושה תשובה שלימה על יום אתמול כי יעצור צמיעוט הכבוד הראוי לפי אשר ידעתי ציום זה ע"ש בצארכה (ועיין בצווצות הלצצות שער עצודת האלקים פרק ג').

ולבן כאשר צאים לשלם להצדיק שצר מצותיו ש"י עולמות, על שני

גם בשאר הנדיקים, וממי אירא. אך גם אם תחנה עלי 'מחנה', גם כאשר ידונו על הק"ג עולמות (כמספר מחנה), לא יירא לבי, ואם תקום עלי מלחמה, אם גם עולמות אלו מגיעים לי, בזאת אני בוטח, שאני עובד את ה' בשלימות הראוי גם במחשבה, כי הלא אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש, שבתי בצית ה' כל ימי חיי, אין לי שום בקשה אחרת חוץ מזה, כי לבי חלל בקרבי, ואין לי שום פניות בעבודתי, כי מה שאני שואל מאת ה' אותה אבקש, בלי שום מחשבה נדדית, ולכן סמוך לבי כי אזכה לנחול כל העולמות שה' מנחיל להנדיק.

וזאת עבודת חודש אלול, זמן קהלה לכל, להקהל ולעמוד על נפשו, כי גם בהדברים אשר מדמה בנפשו שעשאם כראוי וכנכון במעשה, מכל מקום רחמנא לבא בעי, אין עזד ה' במחשבה, עד כמה היה זוטר נפשו באהבתו ית"ש צעת עשיית מצותיו, איזה פניות עלו על לבו בעבודתו. וכמו שפירשו, כי אדם אין נדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא (קהלת ז-כ), לנכאורה 'אשר יעשה טוב' הוא מיותר. אך הפירוש הוא כי גם צעת עשיית הטוב יש חסרון וחטא, ואין נדיק בארץ אשר יעשה מעשה הטוב

שלישים ליכא קיטרוג ודין. היינו על הדיבור והמעשה, שהם בשלימות הראוי. אבל השליש שהוא מכון נגד המחשבה, על זה יש דינים, אם ראוי הוא לקבלם, וה' מטה כלפי חסד להנדיקים, ונותן הש"י עולמות לכל נדיק ונדיק, באיזה מדריגה שעומד.

והנה דוד המלך היה חלקו לעולם הבא שמור, ולא היה קיטרוג של דין על השליש כמו בשאר הנדיקים. כי אמרו עליו חז"ל (בבא בתרא יו.) שלא שלט בו יצר הרע, דכתיב (תהלים קט-כב) ולבי חלל בקרבי [יצר הרע מת בקרבי] ע"כ. ואם כן עליו לא נאמר צופה רשע לנדיק ומבקש להמיתו, ה' לא יעזבו בידו, כי הרג את יצרו. וגם עבודתו לה' הייתה בשלימות ברום המעלה גם במחשבה, וכמו שאמר אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש, שלא היה לו שום פניה בעשיית מצותיו, ולא היה מבקש רק המצוה עצמה, ולא שום דבר נדדי, ולכן מגיע לו צדין כל הש"י עולמות שעמיד הקב"ה להנחיל לכל נדיק.

וזהו שאמר לדוד ה' 'אורי' וישעי, ה' ינחיל לי את הר"ז עולמות (העולה כמנין אור), שהם מסטרא דחסד שם הוי"ה, שאין על זה קיטרוג

המשוקע בתאות גופו, ושוכח תפקידו בעולם, הוא אובד גופו ונפשו משני העולמות, ויש לעוררו לשוב לקונו. וחז"ל (בבא מציעא לא:): דרשו, השב תשיבם, אפילו מאה פעמים במשמע ע"כ. שלא יתראל מלומר דברי תוכחה, גם כאשר כבר הוכיחו פעמים אין מספר, ואינו עושה רושם, שחוזר לאולתו, ימשיך לעוררו עוד ועוד, ולהשיב אצידתו שהוא אצידת עולמו.

והעצה לזה הוא, ואספתו אל תוך ביתך, משכבו לבית המדרש, בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תכלין. לא תסתובב בחולות העיר, מקום נגף לבני אדם, המביאים נסיונות רבות, אלא בכל עת פנוי תשב בבית המדרש, והיה עמך עד דרוש אחיך אותו, אז יצין בעצמו איך נכנס בו רוח שטות לחלוץ צרות נשצרות, להחליף עולם עומד בעולם עובר, והוא מעצמו ידרוש ממך שתסייענו לחזור למוטב. — כן יעזרנו ה' לנלל הימים הללו ימי רחמים ורצון להתקרב אל צוראנו, ולכונן את מחשבות לבצנו לאהבה וליראה את ה', עדי מוכה לשוב בתשובה שלימה לפניו ית"ש, ומוכה לכתיבה וחתימה טובה ושנת גאולה וישועה צב"א.

בלא חטא וחסרון ע"כ. (הוצא צאגרא דפרקא אות גד).

ועל זה ניתן לנו חודש אלול, לפשפש במעשינו ולתקן מה שחסרנו. וזהו הענין שגם נדיקים כל ימיהם בתשובה, אם כי לא חוטאים גם חטא קל במעשה, מכל מקום על פנימיות עבודתם, הם מלאים תמיד בהרהורי תשובה. וחודש אלול ניתן לנו, ל'הצילך ו'למת א'ויצין ל'פניך, להכניע את היצר השוכן בקרבנו. ואז ה' אלקיך מתהלך בקרב 'מחנך', אם הק"ג עולמות (כמספר מחנה) המיוחדים להאדם על חלק המחשבה בעבודתו, אם הם בשלימות הראוי, והיה מחנך קדוש.

והכתוב בפרשתנו מזהיר על מלות השבת אצידה, לא תראה את שור אחיך או את שיו נדחים, והתעלמת מהם, השב תשיבם לאחייך וגו' (כז-א). ואם זה הוא באצידת ממונו, מכל שכן שיש לעוררו באצידת גופו. ועל אחת כמה וכמה באצידת נשמתו. וכמו שהאריך באור החיים הק', שלא יאמר הנדיק שלא נטוה על האיש הנידח בעצירות והרצה להרשיע שאצדה תקותו ממנו, לא כן הוא, ולא תראהו נדח, והתעלמת, השב תשיבם לאחייך ע"ש. כי האדם

על הטוב יזכר ידידינו החשובים שנדבו להוצאת הקונטרס במשך ימי הקיץ

פרשת דברים

מוה"ר ר' שמואל באדאנסקי הי"ו
לרגל השמחה במעונו בהולדת בתו למז"ט
בנישואי בנו החתן ישעי' שלום נ"ו למז"ט
מוה"ר ר' אליעזר פליישמאן הי"ו
לרגל השמחה במעונו באירוסיו בתו תרז' למז"ט
מוה"ר ר' נחמן רייך הי"ו
לרגל השמחה במעונו בהולדת בתו למז"ט
מוה"ר ר' עמרם הירש נ"ו
לרגל תגלחת בנו כמר יוסף צבי שמעון נ"י
מוה"ר ר' יוחנן אליעזר כ"ץ נ"ו
לרגל תגלחת בנו כמר אברהם מנחם נ"י
מוה"ר ר' נתן גראוינגער נ"ו
לרגל תגלחת בנו כמר משה צבי נ"י
מוה"ר ר' יואל לאנדא נ"ו
לרגל תגלחת בנו כמר אשר לעמיל נ"י

פרשת ואתחנן

לע"נ האשה החשובה מרת גינענדל ב"ר שלמה ע"ה
ככלת השבעה לפטירתה ז' אב תש"ע לפ"ק
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י בנו מוה"ר ר' אברהם פנחס בערקאוויטש הי"ו
מוה"ר ר' יעקב שאהנבערגער הי"ו
לרגל השמחה במעונו בהולדת בתו למז"ט

פרשת עקב

לע"נ כ"ק הגה"צ רבי משה מרדכי בן הגה"צ רבי ישעיהו זקוק"ל
אב"ד וואדקעטש צ"ו – במ"ס פרי משה
נסתלק ביום כ"ז אב תש"ט לפ"ק
ת.נ.צ.ב.ה.

ברכת מזל טוב

להרה"ג ר' בנימין ברייער שליט"א
לרגל השמחה במעונו באירוסיו בתו הכלה תרז' למז"ט
לע"נ מרת פייגא ב"ר ישראל חיים ע"ה
נפטרה ב' אלול תשנ"א לפ"ק
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י בנה מוה"ר ר' יצחק קיועלניק הי"ו

מוה"ר ר' חיים פישער הי"ו
לרגל השמחה במעונו באירוסיו בתו הכלה תרז' למז"ט
מוה"ר ר' חיים אריי רובין הי"ו
לרגל השמחה במעונו בהולדת נכד
אצל בנו מוה"ר ר' יחזקאל שרגא הי"ו למז"ט
מוה"ר ר' ירמיי טעסלער הי"ו
לרגל השמחה במעונו באירוסיו בנו
החתן אברהם גימזין ביעוש נ"ו למז"ט
מוה"ר ר' שמשון קנאפלער הי"ו
לרגל השמחה במעונו בהולדת בנו למז"ט

פרשת חקת

מוה"ר ר' ישראל באדאנסקי הי"ו
לרגל השמחה במעונו בהולדת בתו למז"ט
מוה"ר ר' פנחס אלוי דייטש הי"ו
לרגל השמחה במעונו בהולדת בתו למז"ט
מוה"ר ר' נפתלי טעסלער הי"ו
לרגל השמחה במעונו בהולדת בנו למז"ט
מוה"ר ר' יואל מאיר הארטמאן הי"ו
לרגל השמחה במעונו בהולדת בנו למז"ט
מוה"ר ר' ישראל חיים גנוד נ"ו
לרגל תגלחת בנו כמר נתנאל נ"י

פרשת בלק

מוה"ר ר' יששכר ווייס הי"ו
לרגל השמחה במעונו בהולדת נכד
אצל חתנו הר"ר יואל דיימאנט הי"ו למז"ט
מוה"ר ר' יעקב גאלדבערגער הי"ו
לרגל השמחה במעונו בהולדת בתו למז"ט

פרשת פנחס

לע"נ הרה"ח ר' שרגא פייבוש ב"ר אשר צבי הכהן ע"ה
נפטר ד' אב תשס"ו לפ"ק
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י בנו מוה"ר ר' אשר כהנא הי"ו
מוה"ר ר' פנחס דוד בראדי הי"ו
לרגל השמחה במעונו
באירוסיו בנו החתן אברהם יעקב נ"ו למז"ט
מוה"ר ר' יואל מייזעלס הי"ו
לרגל השמחה במעונו בהולדת בתו למז"ט
מוה"ר ר' חני' קיועלניק הי"ו
לרגל השמחה במעונו בהולדת בתו למז"ט
מוה"ר ר' מנחם צבי מענדלאוויטש הי"ו
לרגל השמחה במעונו בהולדת בתו למז"ט

פרשת מטות מסעי

ברכת מזל טוב

להרה"ג ר' צבי האלפערן שליט"א
הומ"ץ דקהלתנו בכ"פ
לרגל השמחה במעונו באירוסיו בתו הכלה תרז' למז"ט
לע"נ הרה"ח ר' חיים ב"ר יעקב משה ע"ה
נפטרה ה' אב תשנ"ז לפ"ק
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י בנו מוה"ר ר' מאיר לייב פארקאש הי"ו
מוה"ר ר' ליפא קליין הי"ו
לרגל השמחה במעונו בהולדת בנו למז"ט

על הטוב יזכר ידידינו החשובים שנדבו להוצאת הקונטרס במשך ימי הקיץ

פרשת ראה

לע"נ כ"ק הגה"ק מ"ן רבי יונתן ב"ר צבי שטייף זצוק"ל
אב"ד דקהלתנו הק

נסחלק ביום מ' אלול תש"ח לפ"ק
ת.נצ.צ.ה.

לע"נ מרת חיי צארטל ע"ה ב"ר חיים נ"ו

נפטרה ה' אלול תש"ס לפ"ק
ת.נצ.צ.ה.

הונצח ע"י בנה מוה"ר ר' יעקב פריץ היללמאן הי"ו

מוה"ר ר' משה יעקב פישער הי"ו

לרגל השמחה במעונו בהולדת בנו למז"ט

מוה"ר ר' שמואל ישראל ניימאן הי"ו

לרגל השמחה במעונו

בנישואי בנו החתן יחיאל יאיר נ"ו למז"ט

מוה"ר ר' ישראל אשר פראמאויטש הי"ו

לרגל השמחה במעונו בהולדת נכד

אצל חתנו מוה"ר ר' ישע העשל הערצבערג הי"ו למז"ט

מוה"ר ר' יואל לאנדא הי"ו

לרגל השמחה במעונו בהולדת בנו למז"ט

מוה"ר ר' משה שטרייכער הי"ו

לרגל השמחה במעונו בהולדת בתו למז"ט

מוה"ר ר' יצחק סרולאויטש הי"ו

לרגל השמחה במעונו בהולדת בנו למז"ט

מוה"ר ר' שלמה זלמן פאללאק נ"ו

לרגל תגלחת בנו כמר אברהם יעקב אלימלך נ"י

פרשת שופטים

ברכת מז"ל טוב

להרה"ג ר' יצחק זלמן גיפס שלימ"א

דומ"ץ בבית מדרשו ברכת אברהם ב.פ.

לרגל השמחה במעונו בהולדת הנכדה למז"ט

לע"נ מרת מלכה ב"ר יחיאל ע"ה

מ"ז אלול תשנ"ה לפ"ק

ת.נצ.צ.ה.

הונצח ע"י בנה מוה"ר ר' משה עהרענפעלד הי"ו

הר"ר יצחק מרדכי ב"ר משה יעקב ראבב ע"ה

נפטר י' אלול תשמ"ז לפ"ק

ת.נצ.צ.ה.

מוה"ר ר' אלתר משה זעלערמייער הי"ו

לרגל השמחה במעונו בהולדת בתו למז"ט

פרשת כי תצא

לע"נ האשה החשובה ר' היילא ב"ר שמואל ע"ה

ככלות השבעה לפמירתה י' אלול

ת.נצ.צ.ה.

הונצח ע"י בנה מוה"ר ר' משה גראוינגער הי"ו

הרוצה לנדב להוצאת הגליון יפנה

להר"ר יואל ברא"ש פייערווערקער הי"ו

718.387.5770